

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till personuppgiftslag och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en personuppgiftslag som avses ersätta personregisterlagen från 1987. Genom propositionen ändras den gällande allmänna lagstiftningen om inhämtande, registrering, användning och utlämnande av personuppgifter så att den motsvarar Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter, nedan *direktivet*, och andra internationella förpliktelser. Vid beredningen av propositionen har även beaktats den reform gällande bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna i regeringsformen, enligt vilken om skydd för personuppgifter stadgas närmare i lag.

På grund av direktivet skall de registrerades rätt att ta få tillgång till uppgifter utökas. De registeransvariga skall i större utsträckning än tidigare på eget initiativ ge den registrerade uppgifter bl.a. om för vilka ändamål uppgifter om den registrerade behandlas.

Syftet med direktivet är förutom att trygga

den enskildes grundläggande fri- och rättigheter också att genom harmonisering av lagstiftningen trygga personuppgifternas fria rörlighet mellan medlemsstaterna i Europeiska unionen. Av denna orsak föreslås att i lagen intas bestämmelser om det territoriella tillämpningsområdet för finsk lag och om internationell överföring av personuppgifter. Direktivet förutsätter också reglering av behandlingen av personbeteckning.

Utöver de ovan nämnda omständigheterna föranleds ett behov av justering bland annat också av att direktivet som känslig uppgift också definierar uppgift om medlemskap i fackförbund.

Vidare föreslås att lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen samt strafflagen ändras.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa. Direktivet förutsätter att den nationella lagstiftning i medlemsstaterna som förutsätts av direktivet träder i kraft senast den 24 oktober 1998.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	4
1. Inledning	4
2. Nuläge	4
2.1. Lagstiftning	4
Regeringsformen	4
Personregisterlagen	5
Speciallagstiftning	9
2.2. Förvaltnings- och rättspraxis	10
Allmänt	10
Förhållandet till tryckfriheten	11
Behandling av känsliga uppgifter	11
Användning av personbeteckning	11
Kreditupplysningsverksamhet	12
Elektronisk post och Internet	12
Myndigheternas datasystem	13
Statistikföring och forskningsverksamhet	13
2.3. Den internationella utvecklingen	13
OECD:s dataskyddsrekommendation	13
Europarådets dataskyddskonvention och rekommendationer	14
Direktivet om personuppgifter	15
Lagstiftningen i EU:s medlemsstater	19
Norge och Island	23
Lagstiftningen i vissa andra länder	23
2.4. Bedömning av nuläget	24
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	25
3.1. Mål och medel	25
3.2. De viktigaste förslagen och principerna som iakttagits i beredningen	25
Allmänt	25
Klarläggandet av målen som gäller regleringen av behandlingen av personuppgifter	25
Begreppen	26
Ändringar gällande författningsnivå	26
Behandlingen av känsliga uppgifter	26
Bestämmande av grunderna för behandling av personbeteckning	26
Behandlingen av personkreditupplysningar	26
Översändande av personuppgifter till stater utanför EU	27
Utvidgade rättigheter för den registrerade	27
Ökad betydelse för självreglering bland registeransvariga	27
Övervakningen av uppgiftsbehandlingen	27
Tillsynsmyndigheternas uppgifter	28
Förhållandet till offentlighetslagstiftningen	28
4. Propositionens verkningar	28
4.1. Propositionens verkningar i fråga om medborgarna och de registeransvariga ..	28
4.2. Ekonomiska verkningar	29
4.3. Verkningar i fråga om förvaltningen	29

5. Beredningen av ärendet	29
5.1. Bakgrund till beredningsarbetet samt beredningsmaterialet	29
Riksdagens utlåtande	29
Personuppgiftskommissionens betänkande	29
5.2. Utlåtanden	30
6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	30
6.1. Samband med andra propositioner	30
6.2. Samband med internationella fördrag	30

DETALJMOTIVERING	31
------------------	----

1. Lagförslagen	31
1.1. Personuppgiftslagen	31
Lagens rubrik	31
Regleringens systematik och lagens struktur	31
1 kap. Allmänna bestämmelser	31
2 kap. Allmänna principer för behandlingen av personuppgifter	38
3 kap. Känsliga uppgifter och personbeteckning	44
4 kap. Behandling av personuppgifter för särskilda ändamål	51
5 kap. Översändande av personuppgifter till stater utanför Europeiska unionen	60
6 kap. Den registrerades rättigheter	62
7 kap. Datasäkerhet och förvaring av personuppgifter	68
8 kap. Anmälan till dataombudsmannen	70
9 kap. Styrning och övervakning av behandlingen av personuppgifter	73
10 kap. Särskilda bestämmelser	78
11 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser	79
1.2. Lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen	80
1.3. Strafflagen	80
38 kap. Om informations- och kommunikationsbrott	80

2. Närmare bestämmelser	82
-------------------------	----

3. Ikraftträdande	82
-------------------	----

4. Lagstiftningsordning	82
-------------------------	----

LAGFÖRSLAG	83
------------	----

1. Personuppgiftslag	83
----------------------	----

2. Lag om ändring av lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen	97
---	----

3. Lag om ändring av 38 kap. 9 § strafflagen	98
--	----

BILAGA	99
--------	----

Parallelltexter	99
-----------------	----

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Den enskildes rätt till uppgifter som gäller honom själv har i Finland traditionellt skyddats i första hand med straffrättsliga medel. Man har i efterhand ingripit i handlingar som förorsakat olägenhet för en individ. Exempel på detta är bestämmelserna om hemfrid, olovlig avlyssning och observation samt integritetsskydd i massmedier. Personregisterlagstiftningens ikraftträdande år 1988 ändrade avsevärt på det tidigare läget, eftersom denna lagstiftning bygger på målet att i förväg förhindra sådana intrång i integritetsskyddet som beror på användning av personuppgifter. Utgångspunkten är att individen har beslutanderätten om hur uppgifter som rör honom får användas, om inte annat bestäms i lagstiftningen.

Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter 95/46/EG, nedan direktivet, har till syfte att trygga individernas grundläggande fri- och rättigheter, särskilt rätten till privatliv i samband med automatisk databehandling av personuppgifter samt vid manuella personregisterfunktioner liksom att garantera fri rörlighet för personuppgifter mellan Europeiska unionens (EU) medlemsstater. Medlemsstaterna skall genomföra de lagstiftningsåtgärder som direktivet förutsätter inom tre år efter att direktivet utfärdats, d.v.s. senast den 24 oktober 1998.

De gällande allmänna bestämmelserna om registrering, användning och utlämnande av personuppgifter bereddes med beaktande av den år 1981 mellan medlemsstaterna i Europarådet ingångna konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (FördrS 36/1992, nedan *dataskyddskonventionen*), vilket gör att den gällande lagstiftningen fortfarande rätt väl motsvarar det europeiska dataskyddets standard. EG-direktivet innehåller dock delvis mera detaljerade bestämmelser än dataskyddskonventionen, utöver vilket de krav som ingår i direktivet till vissa detaljer avviker från den i Finland gällande rätten. Direktivet kräver t.ex. bestämmelser om en mera vidsträckt rätt för den registrerade att få tillgång till uppgifter än enligt den gällande lagstiftningen i Finland. Direktivets

ikraftträdande kräver således ändringar i personregisterlagstiftningen. När dessa ändringar görs måste också beaktas att skyddet av privatlivet i och med grundrättighetsreformen har blivit en grundläggande rättighet och att om skyddet av personuppgifter måste bestämmas närmare i lag.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning

Regeringsformen

Regeringsformen har skyddat privatlivet genom bestämmelser särskilt om hemfrid samt om brev- och telefonhemlighet. Det grundläggande skyddet för privatlivet utvidgades genom den ändring av regeringsformen (969/1995) som berörde bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna vilka trädde i kraft 1995. Enligt 8 § 1 mom. regeringsformen är envars privatliv, heder och hemfrid tryggade. Momentet innehåller ett lagstiftningsuppdrag, enligt vilket om skydd för personuppgifter stadgas närmare i lag.

Rätten till skyddet av privatlivet innebär rätt att leva sitt privatliv utan inblandning av utomstående. Det är inte tillåtet att befatta sig med enskildas familjeliv, fritid och vänskapsförbindelser. Var och en har rätt att uppträda i sitt privatliv fritt från sina offentliga roller. Till skyddet hör också begränsad och skyddad kommunikation i frågor som gäller privatlivet, exempelvis möjligheten att utbyta känsliga uppgifter samt diskretion för sådana uppgifter.

Den enskildes skydd och rättigheter vid databehandling beskrivs vanligen med begreppet skydd av den personliga integriteten. Detta används ibland med samma innebörd som begreppet skydd av privatlivet. I det system för de grundläggande rättigheterna som ingår i regeringsformen är integritetsskyddet anknutet inte enbart till skyddet av privatlivet utan även till andra grundläggande rättigheter som anges i regeringsformen såsom rätten till personlig frihet, heder och jämlikt bemötande.

Enligt den grundprincip som framkommer i 1 § regeringsformen skall konstitutionen trygga människovärdets okränkbarhet och individens frihet och rättigheter samt främja

rättvisa i samhället. Den enskildes fri- och rättigheter innebär i detta sammanhang bland annat den enskildes självbestämmanderätt. Självbestämmanderätten är en förutsättning för de övriga grundrättigheterna, och den framgår också av den i 6 § regeringsformen angivna rätten till personlig frihet, som skyddar bland annat den enskildes rätt till åsiktsbildning. Var och en har rätt att besluta om sina egna angelägenheter och företa de val som gäller hans eget privatliv fritt utan inblandning av utomstående. Vid databehandling bör den enskilde ha möjlighet att påverka användningen av uppgifter om honom själv. Registrering i stor skala av uppgifter om en enskild på ett sätt som beskriver individens personlighet kan begränsa den personliga friheten.

De grundläggande fri- och rättigheterna är inte klart skiljbara från varandra, utan överlappande och även på annat sätt sammanflätade. Integritetsskyddet vid behandlingen av personuppgifter består utöver det ovan refererade av andra grundläggande rättigheter, så som rätt till heder, rätt till jämlik behandling, rätt till personlig integritet, rätt till människovärdig behandling, rätt till säkerhet samt jämlikhet och förbud mot diskriminering och rätt att påverka angelägenheter som gäller en själv.

Rätten till skydd av privatlivet liksom de övriga grundläggande rättigheter som inverkar på integritetsskyddet vid databehandling är inte absoluta. Integritetsskyddets innehåll är bland annat beroende av i vilket sammanhang personuppgifterna används och hurdant förhållande finns mellan den som registrerar och använder uppgifterna samt den registrerade. Det centrala är i vilka roller de olika parterna uppträder och vilken skyldighet att underordna sig på grund av sin ställning ankommer på den, vars personuppgifter man önskar använda. De normer som gäller databehandlingens laglighet kan därför betraktas som definitioner på bestämmelsenivå av de situationer, där annans enskilda rätt eller det allmänna intresset utgör en av den registrerades vilja oavhängig grund för databehandling, med andra ord en bindande tolkning av normgivaren om den registrerades skyldighet att underordna sig.

Skyddet för personuppgifter enligt 8 § 1 mom. regeringsformen hänvisar till behovet att lagstiftningsvägen trygga den enskildes rättsskydd och integritetsskydd vid behandling av personuppgifter. Detta behov syftar

inte enbart på personregisterlagen, utan förutsätter överhuvudtaget lagstiftningsmässiga arrangemang till skydd för personuppgifter. Dataskyddskonventionen har uppställt en viss standard för skyddet av personuppgifter.

Regeringsformens 8 § 1 mom. vilket gäller skyddet av privatlivet, innebär för den enskilde rätt till att staten skall trygga skyddet för den enskilde genom lag och att staten skall svara för de organisatoriska och andra åtgärder som är behövliga för att genomföra skyddet av den enskilde, såsom tillsynsmaskineriet. Denna dimension av de grundläggande fri- och rättigheterna innebär rätt till lagstadgat skydd för den enskilde vid databehandling: var och en har således rätt till ett tillräckligt skydd för sina personuppgifter. Genomförandet av detta skydd är inte avhängigt enbart av hur den enskilde utövar sina rättigheter att kontrollera och påverka behandlingen av uppgifter som gäller honom själv.

Personregisterlagen

Syfte och tillämpningsområde. De allmänna bestämmelserna som gäller inhämtande, registrering, användning och utlämnande av personuppgifter ingår i personregisterlagen (471/1987) och personregisterförordningen (476/1987). Dessa trädde stegvis i kraft från början av 1988 och i sin helhet vid ingången av 1989. Talrika bestämmelser om registrering av personuppgifter ingår vidare i speciallagstiftningen för olika områden.

En partiell justering av personregisterlagen företogs 1994 (387/1994). Kravet på undantagslov för att föra personregister för personmatriklar och släktforskning avskaffades genom att utfärda specialbestämmelser om detta. Redaktionella register vid massmedierna ställdes i huvudsak utanför tillämpningsområdet för personregisterlagen. Utanför lagens tillämpningsområde ställdes också sådana personregister som innehåller endast i massmedierna publicerat material som sådant.

Personregisterlagen fastställer de rättigheter och skyldigheter som är förknippade med inhämtande, registrering, användning och utlämnande av personuppgifter. Syftet med den datasekretess som den garanterar är att trygga integriteten för den person som uppgiften gäller samt hans intressen och rättigheter.

Personregisterlagen är den allmänna lagen för datasekretess. Lagen är sekundär:

specialbestämmelser i andra lagar åsidosätter motsvarande bestämmelser i personregisterlagen. Lagen tillämpas på personregister som förs av både enskilda och av myndigheter. Regleringen gäller både personregister som förs med hjälp av automatisk databehandling och manuellt förda personregister.

Med personregister avses i lagen logiska, inte fysiska register. Som hörande till samma personregister räknas sålunda alla de uppgifter som används i samma sammanhang, oberoende av på vilket sätt och var de är registrerade. Det logiska registerbegreppet innebär också att kortvariga datafiler och upptagningar av olika generationer som uppstår vid databehandlingen inte betraktas som olika personregister då de är i den registeransvariges besittning och då de används för de ändamål som fastställts för registret.

Den definition på en personuppgift som ingår i 2 § 1 punkten personregisterlagen innebär att lagen tillämpas endast på enskilda fysiska personer. Exempelvis förteckningar över yrkesutövare och näringsidkare liksom sådana förteckningar där personers namn, ställning och arbetsadresser införts på grund av personens ställning och vilka används vid kontakter mellan näringsidkare, faller sålunda utanför lagens tillämpningsområde. Lagen tillämpas inte heller på personregister som används uteslutande för privata syften.

Huvuddragen i lagens regleringssystem. Lagen har beretts med beaktande av dataskyddskonventionen. Det är därför naturligt att lagen motsvarar de allmänna grundprinciperna för datasekretess, så som kraven på saklighet och laglighet vid insamling av uppgifter samt kraven på uppgifternas beskaffenhet, förbudet mot registrering av känsliga uppgifter och ändamålsbundenhetsprincipen liksom även principerna om öppenhet i registerföringen och den registrerades rätt till medinflytande.

Personregisterlagen fastställer de allmänna förutsättningarna (kravet på planering och saklighet) och skyldigheterna (den allmänna aktsamhetsplikten, plikten att skydda registren och uppgifterna i dessa) som gäller för registerföring, förutsättningarna för att upprätta ett register (anknytnings- och relevanskravet) och kraven rörande uppgifternas kvalitet (kravet att uppgifterna skall vara anknytta till användningsändamålet och riktiga, begränsningarna gällande känsliga uppgifter). Till den registrerades rättigheter hör

rätten till insyn, rätten att få en felaktig uppgift rättad samt förbudsrätten.

Förhandskontrollen bygger på ett relativt begränsat anmälningsförfarande. Dataombudsmannen, som fungerar som tillsynsmyndighet, fick i uppdrag att förutom kontrollverksamheten även sköta den registervis utförda handledningen samt utfärdandet av allmänna anvisningar bl.a. om skydd av uppgifter. Den mest betydande beslutanderätten tilldelades datasekretessnämnden, vars behörighet inbegriper att utfärda föreskrifter om korrigeringslagstiftning verksamhet och att bevilja tillstånd för arkivering av privata personregister samt att behandla och avgöra ansökningar om undantagslov. Systemet med undantagslov skapades för att ge behövligt svängrum på ett tidigare oreglerat livsområde och på grund av att lagstiftningen gällande dataöverföring var outvecklad.

Den registrerades rättigheter. Den registrerade har rätt att kontrollera behandlingen av uppgifter som gäller honom själv och uppgifternas kvalitet samt i vissa fall rätt att bestämma om uppgifter som gäller honom själv. Den registrerades rätt att få tillgång till uppgifter är den viktigaste förutsättningen för självbestämmanderätten och skyddet för personuppgifter. Enligt huvudregeln i 11 § personregisterlagen har den registrerade utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att få veta vilka uppgifter om honom som är registrerade i ett personregister eller att uppgifter om honom inte ingår i registret (den registrerades insynsrätt). Den registeransvarige är även skyldig att meddela registrets användningsändamål samt om regelmässiga dataöverföringar. Insynsrätten kan utövas avgiftsfritt en gång per år. Den registeransvarige kan koncentrera utövandet av insynsrätten genom att själv tillsända den registrerade uppgifterna om denne. Om uppgifterna sänds vartannat år, har den registrerade inte någon särskild avgiftsfri insynsrätt.

Den enskildes rätt att kontrollera kvaliteten hos de uppgifter som gäller honom själv tryggas av rätten att få felaktiga registeruppgifter rättade samt rätten att föra ett ärende till datasekretessmyndigheterna för behandling, om den registeransvarige inte går med på att korrigera uppgifterna på det sätt som den registrerade begär.

Den enskildes beslutanderätt beträffande uppgifter som gäller honom själv utgör en del av självbestämmanderätten. De situationer, där det är tillåtet att inhämta, registrera,

använda och utlämna personuppgifter utan den registrerades samtycke, är fastställda i personregisterlagen, utöver vilket bestämmelserna i offentlighetslagstiftningen om uppgifters offentlighet samt speciallagstiftningen ställer begränsningar på bestämmanderätten. Bestämmanderätten kan uttryckas både i form av samtycke och som förbuds rätt för den registrerade: behandling av uppgifterna är tillåten, men den registrerade kan förbjuda behandlingen. Enligt den gällande lagstiftningen har den registrerade rätt att förbjuda registrering av uppgifter som gäller honom och användning av dem för direkt marknadsföring och adresstjänst, för opinions- och marknadsundersökningar, för släktforskning och för utarbetande av personmatriklar.

De allmänna skyldigheterna rörande registerföring. I 3 § personregisterlagen föreskrivs om allmän aktsamhetsplikt, som gäller både registeransvariga och sådana som handlar för den registeransvariges räkning eller till vilka den registeransvarige har lämnat ut personuppgifter. Bestämmelsen understryker registerföringens självreglering: den registeransvarige skall på eget initiativ verka för att förbättra datasekretessen.

Den registeransvarige skall enligt lagens 26 § se till att personregistret och uppgifterna i detta på behörigt sätt är skyddade mot olovlig behandling, användning, utplånande och ändring samt mot olovligt tillgrepp (skyddsplikt).

Den registeransvarige skall utplåna ett personregister som har blivit överflödigt eller överföra det för arkivering. När det gäller uppbevarande av ett register som ansluter sig till myndigheters verksamhet skall arkivlagen (831/1994) tillämpas. Datasekretessnämnden kan ge tillstånd att arkivera ett privat register som är betydelsefullt med avseende på vetenskaplig forskning eller i övrigt.

Inhämtande och registrering av personuppgifter. Relevanskravet på registerföringen förutsätter att användningen av ett personregister är sakligt motiverad med avseende på den registeransvariges verksamhet och administration. Kravet gäller både registerföringens allmänna behövlighet och registrets användningsändamål. Ett personregister får upprätthållas och användas endast i ett sådant syfte och på sådant sätt att verksamheten fyller kriterierna för saklighet och även kriterierna för godtagbarhet bedömd enligt allmän måttstock.

För att säkerställa förutsebarheten i registerverksamheten ingår bestämmelser om planeringsskyldighet i lagen. Ett personregisters uppgiftsinnehåll och användningsändamål samt varifrån de personuppgifter som skall registreras regelmässigt inhämtas och till vilka mottagare de registrerade personuppgifterna i regel utlämnas, skall fastställas innan de personuppgifter som skall registreras börjar inhämtas (4 och 10 §).

I samband med planeringen av registret och beskrivningen av registerfunktionerna skall över de personregister som förs med hjälp av automatisk databehandling uppgöras en registerbeskrivning, som skall hållas allmänt tillgänglig hos den registeransvarige (10 §). I registerbeskrivningen skall införas basuppgifterna gällande registerverksamheten, och genom att den hålls tillgänglig förverkligas öppenhet i registerföringen. Om begränsningar i registerbeskrivningens tillgänglighet kan föreskrivas, om tillgängligheten kan äventyra statens säkerhet eller förhållande till en annan stat eller någon internationell organisation eller försvåra förebyggande eller utredande av brott. Av denna orsak har bland annat den registerbeskrivning som gäller skyddspolisens funktionella datasystem undantagits från tillgänglighetskyldigheten.

Ett personregisters uppgiftsinnehåll regleras med hjälp av anknytningskravet, relevanskravet och förbudet mot registrering av känsliga uppgifter och de undantag som kan göras från dessa. Ett personregisters omfattning, dvs. om vem personuppgifter får registreras i ett personregister, bestäms i regel på grundval av anknytningskravet i lagens 5 § 1 mom. För att införas i ett personregister får utan den registrerades samtycke inhämtas och registreras uppgifter om sådana personer, som på grund av kund- eller anställningsförhållande, medlemskap eller annan med dessa jämförbar relation har en saklig anknytning till den registeransvariges verksamhet, om inte datasekretessnämnden har gett tillstånd till registerföringen eller verksamheten beror på en i lag bestämd uppgift. Personregisterlagen och personregisterförordningen innehåller specialbestämmelser om register som förs för forskning, statistik, opinions- och marknadsundersökningar, direktreklam, telefonförsäljning och annan direkt marknadsföring, adresstjänst, personmatriklar och släktforskning samt kreditupplysningsverksamhet.

Uppgiftsinnehållet i personregister regleras med hjälp av relevanskravet i lagens 5 § 2 mom. I personregister får enligt lagrummet registreras endast sådana personuppgifter som behövs för registrets användningsändamål.

I 6 § personregisterlagen ingår förbud mot registrering av känsliga uppgifter. Huvudregeln enligt personregisterlagen är att känsliga personuppgifter inte får inhämtas eller registreras. Sådana är uppgifter vilkas syfte är att beskriva en persons ras eller etniska ursprung, någons samhällsliga, politiska eller religiösa övertygelse, uppgifter om brottsliga gärningar och straff eller annan påföljd för brott, en persons hälsa, sjukdom eller handikapp eller vårdåtgärder eller därmed jämförbara åtgärder som gäller honom, någons sexuella beteende eller socialservice, utkomststöd och sociala understöd samt därmed sammanhängande socialvårdstjänster som någon erhållit. Lagens 7 § innehåller undantag från detta förbud.

Den registeransvarige skall enligt lagens 9 § genom att använda tillförlitliga källor och även annars se till att oriktiga, ofullständiga eller föråldrade uppgifter inte förs in i personregister (felfrihetskravet). Då betydelsen av denna skyldighet bedöms bör registrets användningsändamål och registrets betydelse för den registrerades personliga integritet och rättsskydd beaktas.

Användning och utlämnande av personuppgifter. I personregisterlagen har man omfattat ändamålsbundenhetsprincipen. Uppgifter som inhämtats för ett personregister och införts där får inom registerverksamheten användas endast för syften som fastställts på förhand. Denna huvudregel framgår av 16 § i lagen. Kravet på ändamålsbundenhet är dock inte absolut. Användningsändamålet för ett personregister kan under i lagen bestämda förutsättningar senare definieras på nytt. Vidare har den registeransvarige enligt lagens 16 § rätt att använda uppgifterna i registret för statistikföring i samband sin egen forskning och planering, oberoende av hur personregistrets användningsändamål är definierat.

Bestämmelserna i personregisterlagen om utlämnande av uppgifter är differentierade så att först föreskrivs om de allmänna förutsättningarna för utlämnande av uppgifter (18 §). Därefter följer bestämmelser om de speciella förutsättningarna för massutlämnande och känsliga stickprov (19 §).

I 18 § personregisterlagen uppräknas uttömmande de situationer, där utlämnande av personuppgifter är möjligt utan den registrerades samtycke eller på uppdrag av honom eller med tillstånd av datasekretessnämnden. Utom sådant utlämnande som sker med stöd av annan lagstiftning eller på grundval av så kallad sedvanlighetspresumption (18 § 1 mom. 3 punkten) har i den allmänna lagen bestämts om villkoren för utlämnande av personuppgifter för vetenskaplig forskning och statistik, för direkt marknadsföring och adresstjänst, kreditupplysningsverksamhet samt för personmatriklar och släktforskning.

Avsikten med de bestämmelser som gäller massutlämnande och känsliga stickprov är att begränsa sådant utlämnande av personuppgifter, som kan vara behäftat med större dataskyddsrisker än normalt. Grunderna för utlämnande av personuppgifter i form av massutlämnande eller känsliga stickprov framgår av lagens 19 §.

Om utlämnande av personuppgifter ur myndighetsregister bestäms i lagen om allmänna handlingars offentlighet (83/1951) samt i speciallagstiftning. Om massutlämnande av personuppgifter och om känsliga stickprov ur myndighetsregister bestäms i 18 a § (472/1987) lagen om allmänna handlingars offentlighet. Med hjälp av dessa bestämmelser sammanjämkas rätten att få tillgång till uppgifter enligt offentlighetsprincipen och den enskildes rätt när det gäller uppgifter om honom själv. Inom den offentliga förvaltningen är utlämnandet av personuppgifter ofta begränsat redan på grund av sekretessbestämmelserna.

Om utlämnande av personuppgifter utomlands bestäms i 22 § personregisterlagen. Personuppgifter får utlämnas som massutlämnande eller känsligt stickprov utan tillstånd av datasekretessnämnden eller utan samtycke av den registrerade eller på uppdrag av den registrerade endast till länder, vars lagstiftning svarar mot bestämmelserna i personregisterlagen. I personregisterförordningens 13 § (431/1994) betraktas som sådana länder de länder som har tillträtt dataskyddskonventionen.

Datasekretessmyndigheter. Dataombudsmannen övervakar att inhämtande, registrering, användning och utlämnande av personuppgifter sker så att syftena med personregisterlagen nås. Dataombudsmannen är behörig även när på registerföringen vid sidan av eller i stället för personregisterlagen skall

tillämpas bestämmelserna i någon annan lag. I fråga om redaktionella register utövar dataombudsmannen tillsyn endast genom att kontrollera att skyldigheten att skydda registren iakttas.

Förhandskontrollen genomförs med hjälp av ett anmälningsförfarande. Anmälningsförfarandet gäller särskilt sådana personregister och till dem anslutna funktioner, som har bedömts medföra större datasekretessrisker än normalt. Dataombudsmannen har dessutom för att genomföra tillsynen rätt att av de registeransvariga få de uppgifter om ett personregister och dess användning som behövs för tillsynen. Dataombudsmannen har rätt att inspektera personregister och att i detta syfte få tillträde till sådana lokalteter där personuppgifter behandlas eller personregister förs. Dataombudsmannen kan även utfärda allmänna anvisningar om när personuppgifter kan utlämnas genom massutlämnande enligt lagens 19 § och när personregister med stöd av lagens 20 § kan samköras samt om skydd av personregister.

När dataombudsmannen observerar brister eller lagstridigheter i registerföring skall han försöka få vederbörande att frivilligt ändra sitt förfaringsätt. I ärenden som gäller den registrerades rätt till insyn och rättelse av fel kan dataombudsmannen även meddela föreskrifter, som dock förfaller, om den registeransvarige motsätter sig att föreskriften meddelas.

Den beslutsbehörighet som är bindande för den registeransvarige tillhör datasekretessnämnden. Om den registeransvarige trots uppmaning av dataombudsmannen inte har ändrat sitt lagstridiga förfaringsätt, kan dataombudsmannen föra ärendet till datasekretessnämnden för avgörande. Datasekretessnämnden behandlar även övriga ärenden enligt 35 § personregisterlagen. Vidare kan datasekretessnämnden enligt 37 § personregisterlagen ge tillstånd som avses i 5, 7, 19 och 20 § eller i 18 a § lagen om allmänna handlingars offentlighet samt medge tillstånd till undantag från de bestämmelser som ingår i personregisterlagen eller med stöd av den givna förordningen. En förutsättning för beviljande av undantagslov är ett vägande skäl och att det kan förhindras att den registrerades integritet, intressen och rättigheter eller statens säkerhet äventyras.

Ändring i datasekretessnämndens beslut kan sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Dataombudsmannen kan

söka ändring i beslut som datasekretessnämnden fattat med stöd av 22 och 37 § personregisterlagen.

Speciallagstiftning

Ett allmänt drag i personregisterlagen kan anses vara att det konkreta innehållet i och tolkningen av dess bestämmelser ofta bestäms enligt annan lagstiftning. Vad som i övrigt är bestämt om det rättsliga förhållandet mellan den registeransvarige och den registrerade, och vilka skyldigheter för den registeransvarige och rättigheter för den registrerade denna relation leder till i varje särskild situation, påverkar innehållet i personregisterlagen i de konkreta tolknings-situationerna. Exempelvis de skyldigheter som ankommer på en arbetsgivare enligt olika lagar bestämmer i stor utsträckning vilka slags uppgifter som kan registreras i register som förs inom personalförvaltningen.

Specialbestämmelserna kan grupperas i två skilda huvudkategorier: bestämmelser som preciserar personregisterlagen och bestämmelser som gör avsteg från personregisterlagens bestämmelser. Utmärkande för de preciserande bestämmelserna är att de mera exakt anger vilka slags registerfunktioner som är tillåtna och inte låter denna fråga bestämmas enbart av bestämmelserna i personregisterlagen, som ofta har formulerats som generella klausuler.

Vad gäller de specialbestämmelser som innebär avsteg från kraven i den allmänna lagen är det fråga om att den registeransvarige eller en annan part i databehandlingen, vanligen den som behöver personuppgifterna, tillåts sådant som enligt de allmänna bestämmelserna i personregisterlagen annars vore förbjudet.

Det fanns speciallagstiftning redan innan personregisterlagen stiftades, och efter lagens ikraftträdande har specialförfattningar som täcker olika skeden i registerföringen givits, särskilt vad gäller centrala datasystem inom den offentliga förvaltningen. Specialreglering som gäller personregisterverksamhet ingår för närvarande i nästan etthundra författningar. Detta tal omfattar inte täckande t.ex. de bestämmelser som gäller sekretess för personuppgifter eller utlämnande av sekretessbelagda uppgifter. Som exempel på specialförfattningar kan nämnas bl.a. befolkningsdatalagen (507/1993), lagen om ett da-

tasystem för vägtrafiken (819/1989), straffregisterlagen (770/1993), matrikellagen (1010/1989), lagen om riksomfattande personregister för hälsovården (556/1989), lagen om polisens personregister (509/1995) samt specialbestämmelser om värnpliktsregistret och civiltjänstregistret samt arbetskraftsförvaltningens register.

2.2. Förvaltnings- och rättspraxis

Allmänt

Vid dataombudsmannens byrå har årligen ca 600 - 800 ärenden anhängiggjorts. Tillsynsmyndighetens resurser har länge varit relativt små med hänsyn till arbetsmängden, men under de senaste åren har personalen i någon mån utökats. År 1996 motsvarade personalstyrkan 16 årsverken.

Dataombudsmannens verksamhet var under de första åren koncentrerad på utbildning, rådgivning och handledning. När lagen stiftades strävade man efter att hålla anmälningsförfarandet rätt begränsat. Handledning i enskilda fall begärdes under de första åren oftare än vad det inlämnades egentliga anmälningar. Under de senaste åren har majoriteten av de ärenden som anhängiggjorts vid dataombudsmannens byrå initierats av enskilda medborgare som yrkat på åtgärder. Dessa ärenden har fördelat sig så att i de flesta fall anslöt sig de begärda åtgärderna till användningen av personbeteckning, hälsovård, direktförsäljning och arbetslivet. Av de anhängiggjorda ärendena som gäller utövandet av insynsrätten har över hälften gällt hälsovården, medan majoriteten av rättelseärendena har varit anknutna till kreditupplysningsregister.

Den allmänna handledningen i enlighet med personregisterlagstiftningen har genomförts med hjälp av utbildning samt information och publikationer. I syfte att skapa modeller för god registersed branschvis har dataombudsmannen igångsatt utredningsprojekt om dataskyddsfrågor bland annat för hälsovården, den kommunala registerföringen, skolförvaltningen och arbetslivet, utöver vilket bland annat Suomen Suoramarkkinointiliitto har utarbetat egna regler för god registersed.

Dataombudsmannen skall enligt lag primärt genom anvisningar och råd försöka få en registeransvarig att ändra sin lagstridiga verksamhet. De registeransvariga har i all-

mänhet frivilligt följt dataombudsmannens anvisningar och uppmaningar att korrigera registerverksamheten. Dataombudsmannen har under åren 1988-1996 riktat 20 ansökningar till datasekretessnämnden om utfärdande av föreskrifter när den registeransvarige har vägrat att följa en uppmaning. Ombudsmannen har själv för väckande av åtal anmält endast några ärenden, utöver vilket dataombudsmannen har avgett utlåtanden till polisen och allmänna åklagaren om misstänkta personregisterbrott och personregisterförseelser.

För att bevaka det allmänna intresset har dataombudsmannen rätt att i dataskyddsärenden söka ändring i datasekretessnämndens beslut. Dataombudsmannen avger dessutom utlåtanden om lagstiftningsprojekt.

Datasekretessnämnden har sammanträtt i genomsnitt 20 gånger i året och fattat i genomsnitt 30 beslut per år. Huvuddelen av de ärenden som nämnden har behandlat har gällt undantagslov, där den sökande har varit en registeransvarig. Av dataombudsmannen anhängiggjorda ärenden rörande ålägganden eller förbud har nämnden årligen behandlat några få. Antalet ärenden som gäller den registrerades insynsrätt och rättelse av fel som har kommit till behandling i nämnden har ökat något sedan år 1995.

Förfarandet med undantagslov anlätades särskilt åren efter lagens ikraftträdande speciellt i myndigheters verksamhet på grund av att datasystemen och lagstiftningen gällande dem var så utvecklade. Myndigheterna kunde av tekniska orsaker inte få befolkningsuppgifter direkt från befolkningsregistret, utan befolkningsuppgifter utlämnades genom att ge mikrofilmkopior till olika myndigheter och t.o.m. till privata försäkringsbolag, vilket strider mot de centrala kraven på anknytning och relevans i personregisterlagen och föranledde ett behov av undantagslov.

När personregisterlagen trädde i kraft uppdagades det att uppgifter inhämtades och utlämnades för olika personmatriklar och för släktforskning utan de berördas samtycke i större utsträckning än vad man hade förutsett vid beredningen av personregisterlagen. Dataombudsmannen och datasekretessnämnden tog år 1989 initiativ hos justitieministeriet om ändring av bestämmelserna. De specialbestämmelser som utfärdades 1994 har numera eliminerat behovet av undantagslov för personmatriklar och släktforsk-

ningsregister. Före delreformen 1994 utgjorde matrikel- och släktforskningsärendena en stor del av de ärenden som nämnden behandlade.

Förhållandet till tryckfriheten

Enligt 1 § 4 mom. personregisterlagen stadgas särskilt om rätten att utge tryckskrifter. Bestämmelsen syftar på 10 § regeringsformen som gällde t.o.m. ändringen av grundlagen 1995, och där tryckfriheten garanterades som en av medborgarnas grundläggande rättigheter, samt på tryckfrihetslagen (1/1919), i vilken närmare bestämmelser om tryckfriheten ingår. Före delreformen av personregisterlagen år 1994 vållade tolkningen av denna bestämmelse problem särskilt beträffande massmediernas register. Personregisterlagen ändrades 1994 så att massmediernas redaktionella register till stor del ställdes utanför lagens tillämpningsområde, eftersom datasekretessmyndigheternas möjlighet att övervaka och ingripa när det gällde massmediernas dataregister ansågs stå i konflikt med yttrandefriheten och tryckfriheten.

Även efter reformen har datasekretessmyndigheterna varit tvungna att ta ställning till bestämmelsens innehåll. Datasekretessnämnden har i sitt tillståndsbeslut (nr 2/10.1.1995) ansett att en på CD-diskett upptagen telefonkatalog inte kan betraktas som en i tryckfrihetslagen avsedd trycksrift. Distributionen av en telefonkatalog på CD-diskett bör sålunda bedömas med stöd av bestämmelserna i personregisterlagen. Beslutet var till denna del inte enhälligt. Efter att dataombudsmannen anfört besvär i ärendet hos högsta förvaltningsdomstolen närmast beträffande tillståndsvillkoren, konstaterade högsta förvaltningsdomstolen i sitt beslut (HFD 4093/31.12.1996) att den i 10 § regeringsformen stadgade grundläggande rättigheten allmänt har tolkats omfatta publicering av skrifter som sker även i annan form än i traditionellt pappersutförande. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg att en CD-diskett kan anses vara en på i 2 § tryckfrihetslagen avsett sätt producerad skrift.

Behandling av känsliga uppgifter

Av de undantagslov som datasekretessnämnden har behandlat som har gällt registrering och annan behandling av känsliga uppgifter har största delen anslutit sig till

användning av uppgifter som gäller brottsliga handlingar. Som exempel kan nämnas det undantagslov för bestämd tid som datasekretessnämnden 1995 beviljade medlemsbolagen i Finska Försäkringsbolagens Centralförbund för inhämtande, registrering och användning av uppgifter om sådana mot försäkringsbolagen riktade missbruk, om vilka brottsanmälan har gjorts. Sökandena fick även tillstånd att utlämna uppgifterna till andra försäkringsbolag. Även kreditanstalter har beviljats undantagslov att registrera uppgifter om missbruk i register över störningar hos kunderna och att utlämnande av dessa uppgifter till andra kreditanstalter.

I dataombudsmannens verksamhet har förutom uppgifter om hälsovård frågor med anknytning till polisens personregister och användning av uppgifter om brott varit aktuella, såsom kvaliteten på uppgifterna i polisregistren och utlämnande av skyddspolisens uppgifter till utländska honorärkonsuler för beviljande av visum.

Användning av personbeteckning

När personregisterlagen stiftades förutsatte riksdagens II lagsutskott att datasekretessmyndigheterna effektivt följer speciellt användningen av personbeteckningar som ingår i register (II LaUB 10/1986 rd).

I personregisterlagen ingår inga specialbestämmelser om registrering av personbeteckning. En personbeteckning får registreras i ett personregister enligt 5 § 2 mom. personregisterlagen, om den är behövlig med tanke på registrets användningsändamål. Personbeteckningen har i praktiken ansetts vara behövlig bl.a. för olika myndighetsregister, kundregister som förs av försäkringsinrättningar eller banker samt vid kreditförbindelser. Antecknandet av personbeteckning på olika utskrifter och handlingar har i dataombudsmannens tillämpningspraxis bedömts närmast utgående från aktsamhetsplikten i 3 § personregisterlagen. Dataombudsmannen har bl.a. ansett att personbeteckningar inte får användas som kundnummer och att den inte bör antecknas på bibliotekskort eller studentkort.

Dataombudsmannen har i sina avgöranden utgått från att en personbeteckning som sådan kan anses utgöra en personuppgift, oberoende i vilket sammanhang den används. Dataombudsmannen har ansett att 19 § 2 mom. personregisterlagen kan tillämpas på

utlämnande av personbeteckningar ur handelsregistret. Eftersom det förekommit olika tolkningar av saken, överförde dataombudsmannen saken till datasekretessnämnden för avgörande. Datasekretessnämnden ansåg i sitt beslut (nr 3/23.1.1995) att personbeteckningen och hemadressen antecknas i handelsregistret för att individualisera en näringsidkare och att handelsregistret till inga delar kan anses utgöra ett sådant personregister som avses i personregisterlagen. Dataombudsmannen sökte ändring i nämndens beslut. Högsta förvaltningsdomstolen lät nämndens beslut stå fast (HFD 2371/11.7.1995).

Dataombudsmannen har ett flertal gånger ansökt hos datasekretessnämnden om att denna skall förbjuda registrering och användning av personbeteckning. Datasekretessnämnden har med avvikelse från dataombudsmannens ståndpunkt ansett att personbeteckningar får registreras bl.a. i indrivnings syfte i bibliotekens lånesystem. Enligt datasekretessnämndens beslut får personbeteckningen däremot inte antecknas synligt på bibliotekskorten.

Kreditupplysningsverksamhet

Det finns endast en registeransvarig som på riksnivå bedriver en betydelsefull personkreditupplysningsverksamhet, Suomen Asiakastieto Oy. I bolagets register har med tillstånd av datasekretessnämnden registrerats förutom de uppgifter som anges i 5 § personregisterförordningen även uppgift om omyndigförklaring och sådana kreditförbud som den registrerade själv uppgett. Datasekretessnämnden har även beviljat bolaget rätt att inhämta och registrera samt i kreditupplysningsverksamheten utlämna information om en sådan försummelse att betala eller presterat något som medför att säljaren vid avbetalningsköp enligt lagen har rätt att återta det sålda föremålet eller att en kreditgivare enligt lagen har rätt att häva något annat konsumtionskreditavtal. Till tillståndet har fogats villkor, vars syfte är att säkerställa bl.a. att uppgifterna är riktiga och att personen är medveten om att uppgift om betalningsstörningar kan registreras i kreditupplysningsregister.

Personregisterlagens tillämpning på kreditupplysningsverksamhet är beroende av begreppet personkreditupplysningar. Personregisterlagen gäller inte kreditupplysningar

om företag, med vilka avses kreditupplysningar förutom om sammanslutningar och stiftelser, även om den som utövar ett yrke eller en näring eller kreditupplysningar om en sådan person som på grund av sin äganderätt eller som på grund av sin ställning utövar ett betydande inflytande på företagets verksamhet. Dataombudsmannen har i praxis betraktat som en personuppgift en sådan kreditupplysning som gällde en borgensman som inte hade någon ställning inom det företag för vilkens skuld han gått i borgen. Borgensmannen hade heller inte på något annat sätt medverkat i företagets verksamhet. Som en kreditupplysning gällande företaget har däremot betraktats en kreditupplysning som gäller t.ex. den som gått i borgen för företagets kredit i situationer där borgensmannen suttit i bolagets styrelse.

När dataombudsmannen har ombetts vidta åtgärder gällande kreditupplysningsregister har det vanligtvis varit fråga om rättelse av fel. Det vilka uppgifter som får registreras i ett kreditupplysningsregister bestäms enligt 5 § personregisterförordningen. Praxis visar att dataombudsmannen i sina avgöranden har uppmanat den registeransvarige att ur kreditupplysningsregistret avlägsna i 5 § avsedd anteckning om betalningsstörning när anteckningen givit en oriktig bild av personens betalningsförmåga eller hans vilja att betala. Då har det närmast varit fråga om situationer där det myndighetsbeslut som föranlett en anteckning om betalningsstörning har skaffats för att avbryta preskription och där borgensmannen aktivt försökt sköta frågan t.ex. genom att avtala om betalningsarrangemang.

Elektronisk post och Internet

Dataombudsmannen har under de senaste åren tagit ställning bl.a. till de säkerhetsrisker som är förknippade med användningen av e-post och Internet. Dataombudsmannen uppmanade våren 1995 Yleisradio Ab:s programenhet i Tammerfors att genast flytta Poliisi-TV:s tipstjänst, som var kopplad till Internet-datanätet, från Tammerfors universitets dator i egen besittning och att skydda Poliisi-TV:s arkiv som innehåller personuppgifter av olika slag så att sådana som inte deltar i det redaktionella arbetet inte har tillgång till det. Dataombudsmannen har också tagit ställning till inhämtade av uppgifter med hjälp av en registreringsblankett för en

elektronisk tidning.

Myndigheternas datasystem

Dataombudsmannens utlåtanden om olika lagstiftningsprojekt berör ofta registrering och utlämnande av uppgifter samt annan behandling av uppgifter vid olika myndigheter. Av de författningar som gäller myndigheternas datasystem kan nämnas t.ex. lagen om polisens personregister som trädde i kraft i oktober 1995 och i vars beredning dataombudsmannen eftersträvade att delta aktivt genom såväl utlåtanden som direkta förhandlingar.

Datasekretessnämnden har under sin verksamhetstid behandlat ett tjugotal ansökningar, som gäller utbyte av information myndigheter emellan. Undantagslov har beviljats i samtliga fall. Vägande skäl som utgör förutsättningen för beviljande av undantagslov, har i de flesta fall ansetts föreligga med den motiveringen att uppgifterna som man avsett utlämna behövs i utförandet av myndighetens lagstadgade uppgifter. Som ett vägande skäl för beviljande av undantagslov för utbyte av uppgifter myndigheter emellan har dessutom betraktats utredning av missbruk av sådana förmåner som samhället tillhandahåller.

Statistikföring och forskningsverksamhet

Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården (STAKES) har hos datasekretessnämnden begärt att få ett principiellt svar på vilka grunder den utan undantagslov av datasekretessnämnden speciellt inom forskningen kan samköra uppgifter som ingår i de register som den upprätthåller enligt lag. STAKES frågade samtidigt om projektet "Graviditet, förlösning och hälsan i skolåldern - kartläggning av informationskällor" krävde undantagslov och ifall ett sådant krävdes, anhöll STAKES att nämnden beviljar ett sådant tillstånd. Dataombudsmannen förutsatte i sitt utlåtande till sökanden i enlighet med 6 § 2 mom. lagen om forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården att undantagslov bör sökas.

Datasekretessnämnden konstaterade att den inte ger förhandsbesked i enskilda fall som gäller lagens tillämpning. Beträffande det ansökte undantagslovet ansåg datasekretessnämnden att det forskningsregister som an-

sökan avsåg förs på grund av en uppgift som enligt lag åligger STAKES och sålunda behövs inget undantagslov på grund av anknytningskravet. Datasekretessnämnden ansåg vidare att samkörning av de i ansökan angivna registren i forskningssyfte berodde på en uppgift som direkt genom lag ålagts sökanden och att sökanden för detta ändamål har rätt att för samkörning använda de uppgifter som ansökan avser. Datasekretessnämnden ansåg att sökanden inte behöver undantagslov för samkörning av de register nämndes i ansökan.

Dataombudsmannen sökte ändring i datasekretessnämndens beslut hos högsta förvaltningsdomstolen. Dataombudsmannen krävde att datasekretessnämndens beslut upphävs och att undantagslov konstateras vara behövt. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade i sitt beslut att datasekretessnämnden i sin prövning har kunnat komma fram till att undantagslov inte behövs. Sålunda förkastade högsta förvaltningsdomstolen dataombudsmannens besvär.

2.3. Den internationella utvecklingen

OECD:s dataskyddsrekommendation

Datasekretesslagstiftningen har stor inverkan på hur personuppgifter översänds från ett land till ett annat. Staternas intresse av att främja utvecklingsarbetet i fråga om datateknik och datatillämpningar samt internationaliseringen av marknaden har resulterat i att man försöker harmonisera lagstiftningen om datasekretess samt därigenom skapa förutsättningar för personuppgifternas fria flöde länderna emellan.

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) antog 1980 en rekommendation som gäller integritetsskyddet och persondataflödet över gränserna (Recommendation of the Council concerning Guidelines Governing the Protection of Privacy and Transborder Flows of the Personal Data 23.8.1980, nedan *OECD:s dataskyddsrekommendation*). Rekommendationen omfattar allmänna principer vad gäller bl.a. insamling av personuppgifter och personuppgifternas kvalitet, den registrerades insyns- rätt, datasäkerhet och internationellt flöde av personuppgifter, vilka staterna bör genomföra i sin lagstiftning. OECD:s dataskyddsrekommendation bereddades samtidigt med dataskyddskonventionen och i samarbete

med den kommitté som beredde konventionen.

Europarådets dataskyddskonvention och rekommendationer

Dataskyddskonventionens syfte är att säkerställa att varje fysisk person inom konventionsparternas territorier garanteras grundläggande fri- och rättigheter och särskilt rätten till personlig integritet i samband med automatisk databehandling av personuppgifter. I dataskyddskonventionen definieras de grundläggande principerna för dataskydd, som konventionsparterna förbinder sig att genomföra i sin lagstiftning i syfte att tillgodose skyddet för personlig integritet vid automatisk databehandling av personuppgifter. Konventionen innehåller emellertid inga bestämmelser om utlämnande av uppgifter.

En konventionsstat kan när den tillträder konventionen eller senare avge en förklaring till Europarådet om att den inte tillämpar bestämmelserna i konventionen på vissa personregister eller att den tillerkänner bestämmelserna ett större tillämpningsområde än vad konventionen förutsätter, t.ex. tillämpar bestämmelserna på manuella register. För Finlands del trädde konventionen i kraft i april 1992. Finland har genom personregisterlagen genomfört den reglering som dataskyddskonventionen förutsätter.

Ratificeringen av dataskyddskonventionen har inte framskridit fullt i den takt som man hoppades när konventionen utarbetades. För närvarande har 20 länder tillträtt konventionen (Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Island, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Portugal, Schweiz, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tyskland, Ungern och Österrike).

Både OECD:s dataskyddsrekommendation och dataskyddskonventionen innehåller grundläggande principer gällande användningen av personregister, vilka till innehållet motsvarar varandra i mycket stor utsträckning. Dessa principer återfinns även i de olika ländernas lagstiftning.

Europarådet har även givit rekommendationer för olika verksamhetsområden i syfte att främja harmoniseringsutvecklingen inom dataskyddet. För närvarande finns det tio sådana rekommendationer.

Rekommendationen som gäller skydd för personuppgifter som används för vetenska-

plig forskning eller statistik R(83) 10/23.9.1983 är tillämplig inom såväl den offentliga som den privata sektorn när personuppgifter används för vetenskaplig forskning och statistikföring oberoende av om uppgifterna behandlas automatiskt eller manuellt. Rekommendationen innehåller principer om bl.a. betydelsen av den registrerades samtycke, användningen av uppgifter, insamling av stickprov, insyns rätt och lagring av uppgifter.

Rekommendationen som gäller skydd för personuppgifter som används för direkt marknadsföring R(85) 20/25.10.1985 tillämpas på personuppgifter som används för direkt marknadsföring som sker med hjälp av automatisk databehandling. Rekommendationen innehåller riktlinjer för bl.a. insamling av uppgifter, utlämnande av uppgifter, den registrerades rättigheter och skyddet av personregister.

Rekommendationen som gäller skydd för personuppgifter som används inom socialförsäkringen R(86) 1/23.1.1986 tillämpas inom såväl den offentliga som den privata sektorn på behandling av personuppgifter med hjälp av automatisk databehandling för ändamål som avses i punkt 1.2 i rekommendationen. Rekommendationen innehåller principer som gäller bl.a. insamling, registrering och användning av uppgifter, den behöriges rätt till information samt om det internationella flödet av personuppgifter.

Principerna i rekommendationen som gäller användningen av personuppgifter inom polisens område R(87) 15/17.9.1987 tillämpas på insamling, registrering, användning och utlämnande av personuppgifter som är avsedda för polisen och som behandlas med hjälp av automatisk databehandling.

Rekommendationen som gäller skydd för personuppgifter som används för anställningsändamål R(89) 2/18.1.1989 innehåller principer gällande bl.a. insamling och användning av personuppgifter för anställningsändamål inom både den offentliga och den privata sektorn. Principerna tillämpas på uppgifter som behandlas med hjälp av automatisk databehandling liksom även på andra uppgifter som arbetsgivaren förfogar över i den utsträckning som dessa uppgifter utgör en förutsättning för att de uppgifter som behandlats med hjälp av automatisk databehandling skall kunna förstås. Förutom principer gällande insamling och intern användning av uppgifter innehåller rekommendatio-

nen principer beträffande bl.a. utlämnande av uppgifter, insyns rätt och rättelse av fel.

Principerna i rekommendationen gällande skydd för personuppgifter som används i samband med betalning eller liknande R(90) 19/13.9.1990 tillämpas på sådana personregister som behandlas med hjälp av automatisk databehandling och som ansluter sig till betalningsmedel och användningen av dem vid betalningshändelser eller andra liknande åtgärder. Dessutom tillämpas principerna på alla parter som medverkar i dessa åtgärder (förmånstagare, sammanslutningar som tillhandahåller betalningsmedel och datanätoperatörer). Rekommendationen innehåller principer om bl.a. inhämtande, registrering, användning och utlämnande av uppgifter samt för rätten att få information och rättelse av fel.

Rekommendationen om utlämnande till tredje man av personuppgifter som finns hos offentliga organ R(91) 10/9.9.1991 innehåller riktlinjer för automatisk databehandling av sådana personuppgifter som myndigheterna inhämtar och som kan utlämnas till utomstående. Principerna i rekommendationen gäller bl.a. känsliga uppgifter, samkörning av register och det internationella flödet av personuppgifter.

Principerna i rekommendationen om skydd för personuppgifter vid telekommunikation R(95) 4/7.2.1995 tillämpas på nätoperatörer och serviceproducenter, som behandlar personuppgifter med hjälp av automatisk databehandling. Rekommendationen innehåller principer om bl.a. insamling och behandling samt utlämnande av personuppgifter, om insyns rätt, rättelse av fel och om datasäkerhet.

Rekommendationen som gäller skyddet för medicinska uppgifter R(97) 5/13.2.1997 tillämpas på insamling och automatisk databehandling av medicinska uppgifter både inom hälsovården och i särskilda situationer utanför hälsovården, förutsatt att det i den nationella lagstiftningen inte föreskrivs om andra garantier som anses vara tillräckliga. Rekommendationen innehåller principer som gäller bl.a. ofödda barns ställning och insamling och behandling av genetiska uppgifter samt tillhandahållande av information för den registrerade samt rättelse av fel. Rekommendationen ersätter den tidigare rekommendationen om medicinska databanker R(81) 1/23.1.1981, som gäller sådana databanker med medicinska uppgifter som be-

handlas med hjälp av automatisk databehandling.

Europarådets nyaste rekommendation R(97) 18/30.9.1997 gäller skyddet för personuppgifter som behandlas med hjälp av automatisk databehandling för statistiska ändamål. Rekommendationen tillämpas på insamling och automatisk databehandling av personuppgifter för statistiska ändamål. Rekommendationen innehåller allmänna principer som gäller bl.a. behandlingen av personuppgifter för statistikföring, tillhandahållande av information för den registrerade och om den registrerades övriga rättigheter samt om utlämnande och arkivering av uppgifter som behandlas för statistiska ändamål. Rekommendationen ersätter rekommendationen om skydd för personuppgifter som används för vetenskaplig forskning eller statistik från 1983 till den del den gäller statistikföring.

Direktivet om personuppgifter

Direktivets syfte och tillämpningsområde. EG-direktivet har givits med stöd av artikel 100a i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och det ansluter sig till utvecklingen av den inre marknaden. Direktivets syfte är att säkerställa fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter, särskilt rätten till personlig integritet vid behandling av personuppgifter samt det fria flödet av personuppgifter mellan EU:s medlemsstater. En medlemsstat får inte hindra översändandet av personuppgifter till en annan medlemsstat med hänvisning till skyddet för enskilda personers fri- och rättigheter. Medlemsstaterna skall också se till att deras lagstiftning tillämpas på behandling av personuppgifter som sker i medlemsstaten eller som på något annat sätt är förknippat med medlemsstaten på det sätt som anges i direktivet samt övervaka översändandet av personuppgifter till tredje land. EG-direktivet bygger på dataskyddskonventionen och det är avsett att precisera konventionen.

Utgångspunkten för direktivet är att det avser behandling av personuppgifter i vid bemärkelse så att det gäller också utlämnande av uppgifter. Direktivet tillämpas på både automatisk och manuell behandling av personuppgifter. Utanför tillämpningsområdet blir behandling av personuppgifter som inte omfattas av gemenskapsrätten, såsom behandling av personuppgifter i anslutning till

utrikes- och säkerhetspolitiken och det rättsliga samarbetet samt polis- och flyktingärenden och statens säkerhet samt behandling av personuppgifter uteslutande för privata syften.

Direktivet är indelat i sju olika kapitel (I Allmänna bestämmelser, II Allmänna bestämmelser om när personuppgifter får behandlas, III Rättslig prövning, ansvar och sanktioner, IV Överföring av personuppgifter till tredje land, V Uppförandekodex, VI Tillsynsmyndighet och arbetsgrupp för skydd av enskilda med avseende på behandlingen av personuppgifter, VII Gemenskapens åtgärder för genomförande). Dessutom innehåller direktivet slutbestämmelser om direktivets genomförande samt en ingress med 72 punkter.

Direktivet utgör ett regleringsinstrument som definierar vilka krav som skall ställas på genomförandet av integritetsskyddet i den nationella lagstiftningen, och förbjuder inskränkningar i det fria flödet av personuppgifter inom EU av skäl som har samband med skyddet av den personliga integriteten. Direktivet anger de allmänna ramarna för regleringen av behandlingen av personuppgifter. Dessutom har Europaparlamentet och rådet den 15 december 1997 utfärdat ett direktiv om behandling av personuppgifter och skydd för privatlivet inom telekommunikationsområdet, 97/66/EG.

Regleringen av den lagliga behandlingen av personuppgifter. Kapitel II i direktivet är mest omfattande och det mest centrala när det gäller beredningen av nationell lagstiftning. Kapitlet innehåller bestämmelser angående principerna om uppgifternas kvalitet, de lagliga förutsättningarna för uppgiftsbehandling, regleringen av känsliga uppgifter, den registrerades rättigheter, tystnadsplikt och datasäkerhet liksom även bestämmelser om de undantag och begränsningar som kan göras i den nationella lagstiftningen när det gäller de krav som ställs på integritetsskyddet. Kapitlet innehåller också bestämmelser om öppenheten i behandlingen av personuppgifter och om tillsynssätten.

Den registrerades rättigheter. Förutom att den registrerade kan kontrollera uppgifter som registrerats om honom eller henne har den registeransvarige även rätt att utan begäran få av den registeransvarige uppgifter om ändamålet med behandlingen samt om vilka uppgifter som behandlas. Denna aktiva informationsplikt som åligger den registeran-

svarige är mer omfattande än anmälningsplikten enligt personregisterlagen. Även direktivets huvudregel, som ger alla personer rätt att inte bli föremål för beslut som enbart grundas på automatisk databehandling, är avsedd att garantera den registrerades ställning. I den gällande finska lagstiftningen finns ingen motsvarande bestämmelse.

Internationellt dataflöde. Direktivet gör EU till ett område inom vilket det är möjligt att fritt översända personuppgifter. Direktivet innehåller också bestämmelser om översändande av personuppgifter till tredje land och det hindrar inte att personuppgifter översänds till sådana tredje länder där nivån på datasekretessen är tillräckligt hög.

Tillsynsskyldigheter. Direktivets tillsynsmekanism på nationell nivå utgörs av ett förfarande med anmälningar till registrerade och nationella datasekretessmyndigheter. Enligt direktivets huvudregel skall medlemsstaterna föreskriva om en rätt omfattande plikt att anmäla behandling av personuppgifter till de myndigheter som övervakar datasekretessen. Det skall emellertid vara möjligt att avvika från anmälningsplikten. Direktivet innehåller också bestämmelser om den uppföljningsmekanism som används inom EU för att följa verkställigheten och genomförandet av direktivet i medlemsstaterna.

Ikraftträdande. De nationella lagstiftnings- och andra åtgärder som direktivet förutsätter skall vidtas senast inom tre år efter att direktivet har antagits, dvs. senast den 24 oktober 1998.

Nationellt handlingsutrymme. Direktivet är en lagberedningsanvisning och medlemsstaterna har uppfyllt sina förpliktelser om deras lagstiftning uppfyller de krav som direktivet ställer. I direktivet anges olika grader och olika sätt för de nationella regler som skall eller kan utfärdas enligt direktivet. De utgör ett handlingsutrymme inom vars ram medlemsstaterna kan stärka de lagliga förutsättningarna för behandlingen av uppgifter. Inom ramen för detta handlingsutrymme och i enlighet med gemenskapsrätten kan det således finnas godtagbara skillnader mellan olika medlemsstater i fråga om detaljerna i den nationella lagstiftning där direktivet genomförs. Detta konstateras bl.a. i punkt 9 i direktivets ingress. I punkt 10 i ingressen konstateras bl.a. att tillnärmningen av medlemsstaternas nationella lagstiftning inte får medföra någon inskränkning i det skydd som lagstiftningen ger. Detta betyder att när

medlemsstaterna genomför den harmonisering av den nationella lagstiftningen som direktivet förutsätter måste de försöka upprätthålla den totala skyddsnivå som för närvarande garanteras i deras gällande lagstiftning.

Det nationella handlingsutrymme som direktivet tillåter består av två i princip avvikande former: de allmänna grunderna till begränsning av skyddet för den personliga integriteten, vilka regleras i artikel 13, samt de möjligheter som anges i olika artiklar att införa undantag från huvudregeln. Det torde vara korrekt att säga att direktivet till sina centrala delar fastställer den grundläggande nivån på skyddet för den personliga integriteten. I enlighet med detta har en medlemsstat möjlighet att utfärda nationella bestämmelser som rymmer inom området för kapitlets bestämmelser. Således förutsätter t.ex. inte artikel 7, som är central, att alla där nämnda grunder till behandling som sådana måste intas i den nationella lagstiftningen, utan att de är tillåtna.

Artikel 13.1, som gäller allmänna grunder till att begränsa skyddet, möjliggör begränsningar endast i fråga om vissa artiklar. Av artikeln följer bl.a. att medlemsstaterna kan tillåta endast sådan behandling av personuppgifter som anges i artikel 7 och att behandling av känsliga uppgifter kan tillåtas endast inom de gränser som artikel 8 anger.

Oftast tillåter de särskilda artikelvisa begränsningsklausulerna undantag från huvudregeln endast under vissa förutsättningar. Undantag från skyddet enligt huvudregeln kan göras t.ex. när det är fråga om behandling av uppgifter för historiska, vetenskapliga och statistiska ändamål (artikel 6.1 punkterna b och e och artikel 11.2). Villkoret för undantag kan vara att den nationella lagstiftningen föreskriver om tillräckliga skyddsåtgärder.

Bedömning av direktivets verkningar. De allmänna bestämmelserna om när personuppgifter får behandlas i kapitel II i direktivet har uttryckts med hjälp av begreppet behandling av personuppgifter. Personregisterlagens systematik och reglering bygger däremot på kretsloppstänkande (inhämtande, registrering, användning och utlämnande av personuppgifter).

I artiklarna 2 och 3 i direktivet har använts definitioner som delvis avviker från personregisterlagen vad ordalydelsen beträffar. Skillnaderna i ordalydelse kan dock inte an-

ses ha någon betydelse för slutresultatet. Av varken direktivet eller dess ingress kan man dra den slutsatsen att avsikten skulle vara att förenhetliga de begrepp som används i den nationella lagstiftningen.

Direktivet tillämpas på samma sätt som personregisterlagen på delvis eller helt automatiserad behandling av uppgifter samt på manuell behandling av sådana personuppgifter som utgör eller är avsedda att utgöra ett register eller en del av ett register.

Artikel 7 i direktivet innehåller principer som gör att uppgiftsbehandling kan tillåtas. Enligt den skall medlemsstaterna föreskriva att personuppgifter få behandlas endast av de orsaker som nämns i artikeln. Personuppgifter får behandlas utan den registrerades samtycke, om behandlingen är nödvändig för att fullgöra ett avtal eller för att vidta åtgärder på begäran av den registrerade innan ett sådant avtal ingås (stycke b), för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den registeransvarige (stycke c), för att skydda intressen som är av grundläggande betydelse för den registrerade (stycke d), för att utföra en arbetsuppgift av allmänt intresse eller som är ett led i myndighetsutövning (stycke e) eller för ändamål som rör berättigade intressen hos någon annan, utom när sådana intressen uppvägs av den registrerades intressen eller dennes grundläggande fri- och rättigheter (stycke f). I personregisterlagen är de tillåtna grunderna till inhämtande och registrering av personuppgifter utöver den registrerades samtycke en lagstadgad uppgift, saklig anknytning (avtal, ömsesidig relation) och datasekretessnämndens undantagslov. Dessutom får personuppgifter inhämtas och registreras för vissa registerfunktioner (kreditupplysningsverksamhet, direkt marknadsföring och adresstjänst, opinions- och marknadsundersökningar, vetenskaplig forskning och statistik samt släktforskning och uppgörande av personmatrklar) med iakttagande av personregisterförordningens noggrannare bestämmelser.

I sak finns det inga avgörande skillnader mellan direktivet och personregisterlagen när det gäller grunderna till uppgiftsbehandling som den registrerade inte gett sitt samtycke till med undantag för regleringen i artikel 7 stycke f i direktivet och datasekretessnämndens förfarande med undantagslov enligt personregisterlagen. Datasekretessnämndens allmänna förfarande med undantagslov enligt personregisterlagen är inte möjligt när man

ser till direktivet.

Direktivets grundläggande bestämmelser om insamling, registrering, utlämnande och annan behandling av personuppgifter avviker inte nämnvärt från de principer som redan ingår i personregisterlagen. Detsamma gäller i fråga om direktivets principer om uppgifternas kvalitet, till vilka hör principen om bundenhet till ändamålet, kravet på att uppgifterna skall vara felfria och kravet på att de personuppgifter som behandlas skall vara nödvändiga med avseende på ändamålet med behandlingen. Förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter gäller, till skillnad från personregisterlagen, också informationen om en persons medlemskap i en fackförening.

Huvudregeln i direktivet är att den registeransvarige är skyldig att underrätta den registrerade om behandling av personuppgifter både när personuppgifter insamlas från den registrerade själv och när uppgifter insamlas från andra källor. Detta är ett av sätten enligt direktivet att säkerställa att behandlingen av personuppgifter sker öppet och att på nationell nivå övervaka att integritetsskyddet tillgodoses när personuppgifter behandlas. Personregisterlagen innehåller bestämmelser om skyldighet att underrätta den registrerade om användningen av ett personregister i vissa fall. Dessutom kan kravet på god registersed i personregisterlagen förutsätta att den registrerade underrättas om behandlingen av personuppgifter. Den rätt för den registrerade att få tillgång till uppgifter som direktivet förutsätter är i princip mera omfattande än enligt personregisterlagen.

Direktivets bestämmelser om den registrerades rätt att göra invändningar ger på samma sätt som personregisterlagen den registrerade rätt att förbjuda att hans eller hennes uppgifter används för direkt marknadsföring. Dessutom skall medlemsstaterna enligt direktivet tillförsäkra den registrerade rätten att åtminstone i de fall som avses i artikel 7 punkterna e och f motsätta sig behandling av uppgifter som rör honom eller henne. Detta innebär att rätt att göra invändningar ges i situationer där behandlingen är nödvändig för att utföra en arbetsuppgift av allmänt intresse eller som är ett led i myndighetsutövning eller där behandlingen är nödvändig för ändamål som rör berättigade intressen hos den registeransvarige (eller mottagaren). Rätten är dock inte absolut. Villkoret är att

invändningarna görs av avgörande och berättigade skäl som rör den registrerades personliga situation. Även i detta fall kan annat föreskrivas i den nationella lagstiftningen.

Det finns inga avgörande skillnader mellan direktivet och personregisterlagen i fråga om bestämmelserna om den registrerades insyns rätt eller i fråga om de allmänna rättigheterna att erhålla upplysningar om behandlingen av uppgifter.

I direktivet gäller bundenheten till ändamålet i fråga om behandlingen av personuppgifter även utlämnandet av uppgifter. I personregisterlagen regleras användningen av register och utlämnandet av personuppgifter särskilt. Av specialbestämmelserna om utlämnande av personuppgifter kan också följa en ändring av ändamålet med personuppgifterna. Grunder till utlämnande av personuppgifter i personregisterlagens bestämmelser om utlämnande är förutom samtycke även ett uppdrag från den registrerade, att utlämnandet baserar sig på lag, sedvanlighet och att det kan antas att den registrerade känner till utlämnandet (18 § 2 mom. personregisterlagen) samt utlämnande för vetenskaplig forskning, statistik, direkt marknadsföring, kreditupplysningsverksamhet, personmatriklar och släktforskning. Direktivet innebär att bestämmelserna om utlämnande måste preciseras.

Direktivet innehåller också bestämmelser om under vilka förutsättningar personuppgifter kan översändas till länder utanför EU. Bestämmelser om detta måste intas i den nationella lagstiftningen.

Direktivet förutsätter också att medlemsstaterna utser en nationell tillsynsmyndighet vars uppgift är att självständigt övervaka tillämpningen av de åtgärder som medlemsstaterna vidtagit i enlighet med direktivet. En tillsynsmekanism på nationell nivå enligt direktivet är bl.a. ett anmälningsförfarande till den nationella datasekretessmyndigheten. Datasekretessmyndigheter som nämns i personregisterlagen är dataombudsmannen och datasekretessnämnden. Dataombudsmannen utövar tillsyn över att inhämtande, registrering, användning och utlämnande av personuppgifter sker så att syftena med lagen nås. Datasekretessnämnden har beslutanderätt i datasekretessfrågor. Bestämmelserna gällande dataombudsmannen och datasekretessnämnden samt deras uppgifter måste i någon mån ses över. Den registeransvariges anmälningsplikt till dataombudsmannen enligt per-

sonregisterlagen gäller vissa slag av personregister och vissa former av verksamhet. Den anmälningsplikt till tillsynsmyndigheten som direktivet förutsätter är i princip mera omfattande än personregisterlagens anmälningsplikt, och därför måste anmälningsplikten ses över. När anmälningsplikten regleras kan man dock beakta den rörelsefrihet som direktivet tillåter.

Direktivet ålägger också medlemsstaterna att i sin nationella lagstiftning tillförsäkra var och en rättsliga medel, om de rättigheter som tillkommer honom eller henne kränks vid behandlingen av personuppgifter. Likaså skall medlemsstaterna föreskriva om ansvar när någon lidit skada till följd av otillåten behandling av personuppgifter och om sanktioner som skall användas vid överträdelse av bestämmelserna om behandling av personuppgifter. Det finns inga avgörande skillnader mellan dessa bestämmelser i direktivet och personregisterlagen.

Direktivet gör det möjligt att beakta offentlighetsprincipen i den nationella lagstiftningen. Detta konstateras uttryckligen i punkt 72 i direktivets ingress. Integritetsskyddet vid behandlingen av personuppgifter och offentlighetsprincipen måste alltså anpassas till varandra på lagnivå.

Lagstiftningen i EU:s medlemsstater

Alla EU:s medlemsstater har tillträtt dataskyddskonventionen. Möjligheterna för EU att tillträda dataskyddskonventionen utreds inom EU. EU:s medlemsstater skall sätta i kraft de bestämmelser som är nödvändiga för att följa direktivet senast den 24 oktober 1998. Eftersom man i EU:s alla medlemsstater håller på att bereda den lagstiftning som direktivet förutsätter är det inte ändamålsenligt att ge någon mera omfattande beskrivning av medlemsländernas gällande lagstiftning. Kommissionen kommer i framtiden i enlighet med artikel 33 i direktivet att regelbundet avge en rapport om genomförandet av direktivet i medlemsländerna. Den första rapporten avges senast den 24 oktober 2001.

Av EU:s medlemsländer har parlamenten i Sverige, Italien och Grekland redan antagit en ny lag gällande skydd för personuppgifter. Ett lagförslag har förelagts parlamenten i Danmark, Nederländerna och Storbritannien. I Spanien, Luxemburg, Irland, Belgien, Frankrike, Österrike, Tyskland samt Portugal pågår den lagberedning som direktivet förut-

sätter.

Sveriges riksdag godkände i april 1998 ett förslag till ny *personuppgiftslag* (204/1998). Lagen träder i kraft den 24 oktober 1998. Lagen baserar sig på förslaget från den 1995 tillsatta Datalagskommittén (Integritet - Offentlighet - Informationsteknik; SOU 1997/39) och den regeringsproposition som utarbetats på grundval av det (Prop. 1997/98:44). Genom lagen upphävs den gällande *datalagen* (1973:289).

Lagen följer mycket noggrant principerna, indelningen samt begreppen i direktivet. Eftersom det är en allmän lag, iakttas specialbestämmelser som avviker från personuppgiftslagen. Syftet med lagen är att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. Lagen innehåller uttryckliga bestämmelser om förhållandet till tryck- och yttrandefriheten samt offentlighetsprincipen. T.ex. bestämmelser som strider mot tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen tillämpas inte. Likaså åsidosätter vissa offentlighetsbestämmelser som är förpliktande för myndigheterna personuppgiftslagens bestämmelser.

Den svenska lagen reglerar behandlingen av personuppgifter. De grundläggande kraven på behandlingen av personuppgifter definieras i lagen på ett sätt som motsvarar direktivets principer om uppgifternas kvalitet. I lagen ingår dessutom bestämmelser om skyldigheten att behandla personuppgifter i enlighet med god sed. Behandlingen av personuppgifter är enligt den svenska lagen tillåten under förutsättningar som överensstämmer med direktivets bestämmelser om när personuppgifter får behandlas. Lagen innehåller inga bestämmelser om behandling av personuppgifter för särskilda ändamål. Däremot föreskrivs särskilt om villkoren för behandling av varje kategori av uppgifter som definieras som känslig. Lagen reglerar även behandlingen av personnummer.

Lagens bestämmelser om skyldigheten att informera den registrerade om behandlingen av uppgifter som rör honom eller henne motsvarar direktivets krav. Skyldigheten att lämna information gäller inte uppgifter som den registeransvarige innehar och som ännu inte har fått sin slutliga utformning för ett register och undantag kan göras i fråga om sekretessbelagda uppgifter.

Den som börjar behandla personuppgifter automatiskt skall göra en skriftlig anmälan

till tillsynsmyndigheten innan verksamheten inleds. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från anmälningsskyldigheten för sådana typer av behandlingar som sannolikt inte kommer att leda till otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Anmälningsskyldighet föreligger inte heller om den registeransvarige har utsett ett *personuppgiftsombud*, som har anmälts till tillsynsmyndigheten. Personuppgiftsombudet har till uppgift att se till att personuppgifter behandlas på ett lagligt sätt och i enlighet med god sed. I lagen berättigas regeringen att meddela föreskrifter om förhandskontroll av behandlingen av uppgifter. Det kan bestämmas att sådan automatisk behandling av personuppgifter som är särskilt integritetskänslig skall omfattas av förhandskontrollen.

I *Danmark* har ett förslag till lag om behandling av personuppgifter, *forslag till lag om behandling av personuppgifter (L 82)*, lämnats till parlamentet den 30 april 1998. Målet är att lagen skall träda i kraft före den 24 oktober 1998. Till skillnad från den gällande lagen skall den nya lagen tillämpas på såväl enskildas som myndigheters registerföring. Lagens tillämpningsområde har begränsats i fråga om domstolars registerföring av brottmål samt behandlingen av uppgifter för journalistiska ändamål. Lagen tillämpas inte på parlamentet och inte på verksamheten vid inrättningar som hör samman med det. Även massmediernas databaser samt registerföringen i anslutning till polisens och försvarets underrättelseverksamhet har ställts utanför lagens tillämpningsområde. På personregister som förs för konstnärliga och litterära ändamål tillämpas lagen i begränsad utsträckning.

Behandlingen av personuppgifter definieras i lagförslaget på samma sätt som i direktivet. Vid behandlingen av uppgifter skall utöver bestämmelser som motsvarar direktivets bestämmelser om uppgifternas kvalitet iakttas god databehandlingssed. Villkoren för behandling av personuppgifter samt behandling av känsliga uppgifter motsvarar direktivets principer. Behandling på grundval av ett viktigt allmänt intresse kräver tillsynsmyndighetens tillstånd. Om villkoren för behandling av personnummer meddelas särskilda föreskrifter i fråga om myndigheternas och enskildas registerföring. Lagen har särskilda bestämmelser om kreditupplysningsverksamhet.

Angående skyldigheten att informera en person när man börjar behandla uppgifter som gäller honom eller henne föreslås undantag i enlighet med artikel 13 i direktivet. Den registrerades insynsrätt begränsas på motsvarande sätt och dessutom skall insynsrätt inte föreligga i fråga om vissa uppgifter som behandlas av domstolar och inte i fråga om uppgifter som behandlas för vetenskapliga och statistiska ändamål.

I lagen föreslås särskilda bestämmelser om enskildas och myndigheters skyldighet att göra anmälan till tillsynsmyndigheten innan man börjar behandla personuppgifter samt om undantag från denna skyldighet. Myndigheters behandling av personuppgifter förutsätter i vissa fall att tillsynsmyndighetens utlåtande inhämtas på förhand och för personregister som upprätthålls av enskilda skall tillsynsmyndighetens tillstånd inhämtas i vissa fall. Att personuppgiftslagstiftningen iakttas övervakas i Danmark av *Datatilsynet*.

Italiens datasekretesslag, *Legge 31 dicembre 1996, n. 675 - Tutela delle persone e di altri soggetti rispetto al trattamento dei dati personali*, trädde i kraft i maj 1998. Italien har inte tidigare haft någon allmän lag om behandlingen av personuppgifter. Genom lagen försöker man se till att de rättigheter som ansluter sig till fysiska personers integritet samt även andra rättigheter och friheter tillgodoses i samband med behandlingen av personuppgifter. Målet är också att säkerställa att juridiska personers samt andra sammanslutningars rättigheter respekteras i samband med behandlingen av personuppgifter. Lagens tillämpningsområde är begränsat i fråga om registerföring som baserar sig särskilt på nämnda speciallagar och författningar, t.ex. i anslutning till försvaret, den nationella säkerheten samt brottsförebyggande åtgärder och förundersökning av brott. Registerföringens lagenlighet och de registrerades rättigheter övervakas av en tillsynsmyndighet som kommer att tillsättas för uppgiften.

Enligt lagen skall den som börjar behandla personuppgifter göra anmälan till tillsynsmyndigheten. Bestämmelserna om förfarandet när personuppgifter insamlas samt om principerna för uppgifternas kvalitet övreinstämmer med direktivet. Likaså motsvarar skyldigheten att lämna information till de registrerade samt undantagen från direktivets principer. Den registrerade kan av berättigade skäl motsätta sig behandling av uppgifter

som rör honom eller henne, trots att behandlingen skulle motsvara ändamålet med registret.

Definitionen på behandlingen av personuppgifter motsvarar direktivet. Lagen innehåller likväl egna bestämmelser om utlämnandet av uppgifter. Lagen innehåller särskilda bestämmelser om behandling och utlämnande av personuppgifter i fråga om å ena sidan enskilda och statsbolag och å andra sidan myndigheter. I fråga om de förstnämnda gäller bestämmelserna förutom ändamålen enligt direktivet även behandling för vetenskapliga och statistiska ändamål förutsatt att uppgifterna behandlas i oidentifierbar form. Dessutom nämns upprätthållandet av offentliga register och databaser samt behandling av uppgifter i anslutning till bedrivandet av affärsverksamhet. Grunderna för utlämnande av uppgifter är huvudsakligen desamma, dessutom hänvisas till vissa specialbestämmelser. Myndigheterna har rätt att behandla och utlämna personregisteruppgifter för utförandet av uppgifter som ålagts dem. Utlämnandet av uppgifter förutsätter att en anmälan görs till tillsynsmyndigheten. Personuppgifter kan utlämnas till andra än myndigheter, om det finns särskilda bestämmelser om det.

Lagen innehåller ett särskilt kapitel om behandling av uppgifter för särskilda ändamål. Där ingår bestämmelser om villkoren för behandling av känsliga uppgifter samt t.ex. bestämmelser om behandling av uppgifter som ansluter sig till yrkesmässiga journalistiska ändamål. Behandling av känsliga uppgifter förutsätter ett skriftligt samtycke från den registrerade samt tillsynsmyndighetens tillstånd. Det finns inga bestämmelser om behandling av personbeteckningar.

Greklands parlament antog en ny lag om skydd för personuppgifter, vars namn på engelska är *Law on the Protection of Individuals with regard to the Processing of Personal Data*; no 2472/1997, i april 1997. Syftet med lagen är att skapa stabilitet i fråga om behandlingen av personuppgifter och tillgodose i synnerhet de mänskliga och de grundläggande rättigheterna samt skyddet för den personliga integriteten. Verkställigheten av bestämmelserna om skydd för personuppgifter övervakas av en självständig tillsynsmyndighet.

Definitionen på behandlingen av personuppgifter samt principerna om personuppgifternas kvalitet i lagen motsvarar direktivets

krav. Även villkoren för behandling av personuppgifter motsvarar direktivets principer. Lagen innehåller inga bestämmelser om behandling av personuppgifter för särskilda ändamål; däremot ges tillsynsmyndigheten fullmakt att meddela föreskrifter om andra situationer där behandlingen av uppgifter är berättigad under förutsättning att de registrerades rättigheter inte kränks. En skriftlig anmälan om behandlingen av personuppgifter skall alltid göras till tillsynsmyndigheten. När de villkor som anges i lagen uppfylls kan tillsynsmyndigheten för viss tid bevilja tillstånd till behandling av känsliga uppgifter.

Den registrerade kan förvägras insyns rätt med stöd av tillsynsmyndighetens beslut, om uppgifterna ansluter sig till den nationella säkerheten eller undersökningen av ett särskilt allvarligt brott. Den registrerades rätt till information är begränsad även i fråga om uppgifter gällande personer i offentlig ställning när register förs för journalistiska ändamål. Det finns inga bestämmelser om behandling av personbeteckningar. Lagen innehåller särskilda bestämmelser om samkörning av databaser.

I *Nederländerna* har ett lagförslag gällande skydd för personuppgifter lämnats till parlamentet. Bestämmelserna i lagen om skydd för personuppgifter tillämpas inte på behandlingen av personuppgifter i anslutning till verkställigheten av vissa speciallagar, t.ex. polislagen och vallagen. Lagen tillämpas i begränsad utsträckning på register som förs för journalistiska, konstnärliga och litterära ändamål. Verkställigheten av lagen övervakas av en nämnd som tillsätts för denna uppgift. En registeransvarig eller de registeransvarigas organisation kan också tillsätta en egen dataombudsman vars uppgift enligt lagen är att övervaka och främja lagenligheten i de registeransvarigas registerföring.

Behandlingen av personuppgifter samt bestämmelserna om de principer som skall iaktas vid behandlingen motsvarar direktivets krav på uppgifternas kvalitet. För att bedöma kompatibiliteten hos uppgiftsbehandlingen med avseende på ändamålet med registret innehåller lagen en förteckning över de omständigheter som skall tas i betraktande. Lagens bestämmelser om ändamål överensstämmer med direktivet. Den registeransvarige skall göra en anmälan till tillsynsmyndigheten innan verksamheten inleds, om uppgifterna behandlas med hjälp av au-

tomatisk databehandling. I vissa fall förutsätter verksamheten en förhandskontroll, t.ex. i vissa fall när personbeteckningar eller uppgifter som gäller brottsligt förfarande behandlas. I lagen föreslås ett eget kapitel om behandlingen av särskilda personuppgifter. I lagparagraferna bestäms särskilt om villkoren för behandling av varje kategori av uppgifter som skall betraktas som känslig. Kapitlet innehåller dessutom bestämmelser om behandling av personbeteckningar.

Den registrerades insynsrätt innefattar att han eller hon får information om huruvida personuppgifter som rör honom eller henne har behandlats under fyra veckors tid. Insynsrätten har begränsats i lagförslaget av skäl som har att göra med allmänt intresse samt för att skydda den registrerades egna eller någon annans intressen.

I Storbritannien lämnades regeringens proposition med förslag till ny personuppgiftslag, *Data Protection Bill*, till parlamentet i januari 1998. Genom lagen upphävs *Data Protection Act* från 1984. Den tillsynsmyndighet som inrättats genom den gällande lagen, *the office of Data Protection Registrar*, fortsätter med sina uppgifter under det nya namnet *the office of Data Protection Commissioner*.

Behandlingen av personuppgifter definieras i lagförslaget på samma sätt som i direktivet. De principer som skall iakttas vid behandlingen av personuppgifter uppräknas närmare i den förteckning som utgör bilaga till lagförslaget (Schedule 1). Principerna motsvarar direktivets bestämmelser om uppgifternas kvalitet, och till dem hör dessutom vissa förpliktelser enligt lagen, t.ex. att iaktta de bestämmelser som gäller översändande av uppgifter till tredje land. Även villkoren för behandling av personuppgifter uppräknas i en bilaga (Schedule 2).

Angående automatisk behandling av personuppgifter skall göras en i lagen fastställd anmälan till tillsynsmyndigheten innan verksamheten inleds. Offentlig registerföring förutsätter ingen motsvarande anmälan. Under vissa förutsättningar kan ministern genom sitt beslut befria en viss slags verksamhet från anmälningsplikten. I vissa fall kan ministern bestämma att förhandsanmälan skall göras om behandlingen av uppgifter.

I del IV i lagen bestäms i fråga om register som förs för olika ändamål i vilken mån man vid registerföringen kan avvika från bestämmelserna om datasekretess. Till un-

dantag berättigar t.ex. den nationella säkerheten, registerföring som gäller brottsförebyggande åtgärder och utredning av brott liksom behandlingen av personuppgifter för journalistiska, konstnärliga och litterära ändamål eller forskningsverksamhet. Ministern ges i lagen fullmakt att vid behov förordna om undantag från vissa bestämmelser i lagen för att skydda den registrerade eller trygga individens rättigheter och friheter.

Spaniens lag om skydd för personuppgifter, *La Ley Orgánica de regulación del tratamiento automatizado de los datos de carácter personal* (5/1992), trädde i kraft i början av 1993. Att bestämmelserna om skydd för personuppgifter iakttas övervakas av en självständig myndighet, *Agencia de Protección de Datos*. Lagen har i stor utsträckning ansetts motsvara direktivets krav. Genomförandet av direktivet förutsätter emellertid vissa ändringar och strävan är att ett lagförslag gällande dem skall lämnas till parlamentet inom den närmaste framtiden.

I *Luxemburg* bereds som bäst ett lagförslag. Avsikten är att en regeringsproposition med förslag till ny lag om skydd för personuppgifter skall bli klar före utgången av juli. Likaså i *Irland* pågår sådan lagberedning som direktivet förutsätter. Irlands nuvarande lag, *Data Protection Act*, trädde i kraft 1989. Lagen gäller endast register som upprätthålls med hjälp av automatisk databehandling och att den iakttas övervakas av *The Data Protection Commissioner*.

Även i *Belgien* bereds personuppgiftslagstiftning som bäst och avsikten är att en proposition skall avlätas före oktober 1998. Den gällande lagen, *Loi à la protection de la vie privée à l'égard des traitements de données à caractère personnel*, är från 1992. Lagen motsvarar i stor utsträckning direktivets krav vad gäller såväl begreppen som innehållet, men kräver ändå vissa ändringar. Integritetsskyddet övervakas av en självständig myndighet, *La Commission de la protection de la vie privée*.

Även i *Frankrike*, *Österrike*, *Tyskland* och *Portugal* pågår sådan författningsberedning som direktivet förutsätter. Frankrike har en lag om registrering av personuppgifter från 1978, *Loi N° 78-17 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés*. *La Commission nationale de l'informatique et des libertés* övervakar att lagen iakttas. Avsikten är att den nya lagen skall träda i kraft i början av 1999. Österrikes nuvarande lag om skydd

för personuppgifter, *Bundesgesetz über den Schutz personenbezogener Daten (Datenschutzgesetz)*, trädde i kraft 1980. Lagen innehåller bestämmelser om datasekretesskommissionen (*Datenschutzkommission*) samt om datasekretessrådet (*Datenschutzrat*).

Norge och Island

Även de nordiska länder som inte hör till EU, Norge och Island, är i egenskap av länder som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) skyldiga att göra de ändringar som EU-direktivet förutsätter i sin egen datasekretesslagstiftning. Även i dessa länder bereds sådan lagstiftning som direktivet förutsätter.

I Norge bereds den nya lagen utgående från ett kommissionsbetänkande som blev klart våren 1997 (NOU 1997:19). Den gällande lagen, *Lov om personregister*, är från 1978. Enligt kommissionens förslag skall definitionen av personuppgift under vissa förutsättningar utsträckas till att gälla även avlidna personer. Bestämmelserna om den registrerades rättigheter överensstämmer med direktivets principer. Kommissionen föreslog att tillståndspraxisen enligt den nuvarande lagen skall fortsätta, men att förfarandet delvis ersätts med anmälningsplikt och styrning. I lagen föreslås särskilda bestämmelser om villkoren för behandling av personnummer. Dessutom föreslog kommissionen att den gällande lagens sätt att bestämma särskilt om olika registreringsändamål skulle slopas. Den självständiga ställningen och befogenheterna för den tillsynsmyndighet som inrättats genom den nuvarande lagen (*Datatillsynet*) förstärks. Besvär enligt förslaget över tillsynsmyndighetens beslut behandlas av en särskild besvärinstans, *Personvernemnda*.

Lagstiftningen i vissa andra länder

I Förenta staterna finns ingen allmän datasekretesslagstiftning och ingen allmän datasekretessmyndighet. Lagstiftning liksom även domstolspraxis gällande behandlingen av personuppgifter finns emellertid på såväl förbundsstats- som delstatsnivå. I Förenta staterna anses skyddet för personuppgifter ingå i begreppet privatliv ("privacy"). I vissa delstaters grundlagar är rätten till privatliv uttryckligen tryggsad.

Lagstiftningen på såväl förbundsstats-

som delstatsnivå gäller i allmänhet skydd för individen på sådana områden där datasekretessriskerna anses vara speciellt stora. I allmänhet gäller regleringen endast den offentliga sektorn. *Privacy Act* från 1974 gäller största delen av de personregister som delstatsmyndigheterna upprätthåller. Syftet med lagen är att skydda uppgifter som gäller fysiska personer och tillförsäkra den registrerades insyns rätt. Personuppgifter får i princip utlämnas endast med den registrerades samtycke. Myndigheterna skall varje år publicera en beskrivning av de personregister som de upprätthåller. På förbundsstatsnivå finns förutom *Privacy Act* ett stort antal speciallagar inom olika förvaltningsområden, och i olika delstater finns lagstiftning som beskriver om behandlingen av personuppgifter inom vissa förvaltningsområden. I Förenta staterna har man under detta årtionde genom lagändringar försökt förbättra de registrerades möjligheter att få information om behandlingen av personuppgifter som gäller dem själva.

I Kanada finns både datasekretesslagstiftning på förbundsstatsnivå och lagstiftning som tillämpas endast i vissa av förbundsstatens provinser. På förbundsstatsnivå regleras utlämnandet och användningen av personuppgifter sedan 1983 av *The Access to Information Act* och *The Privacy Act*. Varje år publiceras en förteckning över myndigheter som omfattas av lagstiftningen samt över dem som behandlar personuppgifter. *The Privacy Act* reglerar insamlingen av personuppgifter till förbundsstatsmyndigheternas register samt användningen, lagringen och utlämnandet av dessa uppgifter. Den registrerade har i allmänhet rätt att granska de uppgifter om honom eller henne som finns i förbundsstatsmyndigheternas register. Att lagen iaktas övervakas av en särskild ombudsman, *Privacy Commissioner of Canada*. I Kanada har det uppstått behov av att förnya den nationella lagstiftningen om skydd för personuppgifter så att den motsvarar den nivå på datasekretessen som EG-direktivet förutsätter. Direktivets krav på villkoren för översändande av uppgifter till tredje land kräver att integritetsskyddet förbättras tillräckligt.

Australiens datasekretesslag The Commonwealth Privacy Act är från 1988. Lagen gäller både den offentliga sektorn (Commonwealth Agencies), som omfattas av förbundsstatens lagstiftningsmakt, och förvalt-

ningen av huvudsstadsregionen (Australian Capital Territory). Lagen innehåller elva datasekretessprinciper som myndigheterna måste iaktta. Principerna bygger på OECD:s dataskyddsrekommendation. Lagen innehåller bestämmelser om personkreditupplysningar och skattemyndigheternas användning av personbeteckning, och till dessa delar gäller lagen även den privata sektorn. Att lagen iaktas övervakas av dataombudsmannen, *the Privacy Commissioner*.

I Nya Zeeland gäller sedan 1993 *Privacy Act*. Syftet med lagen är att främja och skydda personers privatliv och den överensstämmer med principerna i OECD:s dataskyddsrekommendation. Lagen innehåller tolv datasekretessprinciper, som gäller behandlingen av personuppgifter. Lagen gäller både den offentliga och den privata sektorn och man kan avvika från lagens bestämmelser genom speciallagstiftning. Att lagen iaktas övervakas av *Privacy Commissioner*. Alla ämbetsverk som behandlar personuppgifter skall utse en datasekretess tjänsteman (*Privacy Officer*), till vars skyldigheter hör att främja att lagens datasekretessprinciper iaktas.

Japans datasekretesslag från 1988 (*Act for Protection of Computer-Processed Personal Data held by Administrative Organs*) gäller endast den offentliga sektorn och automatisk databehandling. Även statsbolagen måste försöka följa lagens bestämmelser. Lagen följer principerna i OECD:s dataskyddsrekommendation. Enligt lagen är det tillåtet att inrätta register endast för utförande av myndigheternas lagstadgade uppgifter. I vissa fall skall en anmälan göras till det organ som ansvarar för övervakningen av lagen, *Management and Coordination Agency (MCA)*, innan ett dataregister inrättas. Anmälningarna publiceras i regeringens officiella tidning. I Japan finns även lokal datasekretesslagstiftning som överensstämmer med den nationella datasekretesslagen.

2.4. Bedömning av nuläget

Det har förflutit tio år sedan personregisterlagen trädde i kraft. Under denna tid har både samhället och tekniken utvecklats och därför behöver personregisterlagstiftningen moderniseras och klarläggas. Riksdagen har i sitt svar på regeringens proposition med förslag till lag om ändring av personregister-

lagen och 18 a § lagen om allmänna handlingars offentlighet samt till lag om datasekretessnämnden och dataombudsmannen (RP 311/1993 rd) förutsatt att behovet av en totalreform av personregisterlagstiftningen skall utredas så fort som möjligt. I reformarbetet har detta uttalande beaktats. Även om någon mera omfattande utredning av de problem som uppdragats i samband med tillämpningen av den gällande lagstiftningen inte har kunnat företas inom ramen för den tid som stått till förfogande, ser det inte ut att finnas något behov till någon genomgripande totalreform av personregisterlagen i det här skedet. På grund av praktiska erfarenheter och kommentarerna som framförts vid de diskussionsmöten som personuppgiftskommissionen ordnat krävs det dock att vissa detaljer preciseras och att det även görs vissa ändringar i fråga om sakinnehållet. Till exempel behovet att definiera på vilka grunder en personbeteckning får användas betingas förutom av lagstiftningsuppdraget i direktivet även av ett klart nationellt behov.

Om skydd för personuppgifter föreskrivs i 8 § 1 mom. regeringsformen. I den gällande personregisterförordningen finns vissa sådana bestämmelser som till följd av grundrättslighetsreformen hör till de frågor som skall regleras på lagnivå.

I 10 § 2 mom. regeringsformen föreskrivs om offentlighetsprincipen. Enligt denna bestämmelse är handlingar och upptagningar som innehas av en myndighet offentliga, om deras offentlighet inte av nödvändiga orsaker har begränsats särskilt genom lag. Var och en har rätt ta del av offentliga handlingar och upptagningar. Enligt punkt 72 i ingressen till EG-direktivet kan vid genomförandet av bestämmelserna i direktivet hänsyn tas till principen om allmänhetens rätt till allmänna handlingar. Integritetsskyddet och offentlighetsprincipen skall sålunda på lagnivå anpassas efter varandra. Behov av ändringar som ansluter sig till registreringen av personkreditupplysningar har framställts av bl.a. dataombudsmannen i de initiativ som denne lämnat till justitieministeriet (28.10.1993 dnr 543/4493 och 10.10.1994 dnr 325/44/94) och av Finlands Konsumentförbund i det initiativ som förbundet lämnat till justitieministeriet den 24 maj 1994.

De reformer som behöver göras i personregisterlagstiftningen kan genomföras som delreformer. Eftersom det är svårt att foga

till lagen de justeringar och preciseringar som är behövliga i fråga om såväl ordalydelsen som innehållet, har man funnit det vara motiverat att för tydlighetens skull omskriva lagen i sin helhet.

Den teknik som används vid behandlingen personuppgifter har utvecklats snabbt under den tid som personregisterlagen varit i kraft och av allt att döma kommer denna utveckling också att fortsätta. Precis som i fråga om den gällande lagen har man även i förslaget eftersträvat en neutral reglering vad gäller den utrustning som används. Bestämmelserna har därför skrivits så att formuleringarna inte är bundna till någon viss teknik.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Mål och medel

Reformens huvudsakliga mål är att bringa den nationella lagstiftningen att motsvara EG-direktivet, dock med beaktande av det nationella spelrum som direktivet ger möjlighet till. I bestämmelserna som gäller behandlingen av personuppgifter föreslås även justeringar med anledning grundrättighetsreformen.

Såväl EG-direktivet som grundrättighetsreformen innebär att den enskildes grundläggande fri- och rättigheter betonas ytterligare också vid behandlingen av personuppgifter. Reformens mål är sålunda också att utvidga den enskildes rätt att få tillgång till uppgifter i enlighet med det som individens självbestämmanderätt förutsätter och sålunda förbättra individernas möjligheter att övervaka hur uppgifter som gäller dem själva används.

Den finska personregisterlagen anses tillhöra den andra generationens datasekretesslagar, i vilka man gått in för en styrning av registerfunktionerna med hjälp av allmänna förpliktelser samt tillerkänt registeransvariga och de organisationer som företräder dem en självreglering i utvecklandet av en god registersed. Detta funktionella krav betonas ytterligare med anledning av direktivet.

Åtgärderna som föreslås för att nå målen framgår av det som följer.

3.2. De viktigaste förslagen och principerna som iakttagits i beredningen

Allmänt

De föreslagna ändringarna beror i huvudsak av EG-direktivet samt av grundrättighetsreformen. Dessutom finns det också behov att ändra vissa detaljer i den gällande personregisterlagen.

Vid beredningen av förslaget har man haft som mål att direktivet skall kunna genomföras så entydigt som möjligt och på ett sätt som anpassats till den nationella lagstiftningen. Därför föreslås att den gällande personregisterlagen ersätts med en ny personuppgiftslag. Den nya lagen bygger emellertid i många avseenden på den gällande personregisterlagen.

Klarläggandet av målen som gäller regleringen av behandlingen av personuppgifter

Till EG-direktivets syften hör att skydda fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter, särskilt rätten till privatliv i samband med behandlingen av personuppgifter. Detta liksom den grundrättighetsreform som genomförts förutsätter att målen som gäller regleringen av behandlingen av personuppgifter skall klarläggas.

Den enskildes rätt att få tillgång till uppgifter som gäller honom själv ger uttryck för den västerländska demokratins centrala värden, så som rätten till ett människovärdigt bemötande, personlig frihet och skydd av privatlivet. Hur funktionsdugliga och allmänt accepterade systemen för regleringen av personuppgifter är utöver det hur väl man i lagstiftningen lyckas balansera olika värden som berör uppgifterna och uppgifternas tillgänglighet beror också på det hur väl den registeransvarige och övriga som deltar i behandlingen av personuppgifter är införstådda med de mål som eftersträvas genom lagstiftningen och de grundläggande fri- och rättigheterna som ligger i bakgrunden. För att öka förståelsen för de mål som eftersträvas genom lagstiftningen föreslås att i lagen intas en särskild bestämmelse i vilken lagens syfte definieras och varav lagens koppling till de grundläggande fri- och rättigheterna tydligt framgår och att de grundläggande fri- och rättigheterna också nämns i bestämmelsen gällande den registeransvariges aktsam-

hetsplikt.

Begreppen

I den föreslagna lagen definieras för lagen centrala begrepp, så som personuppgift, personregister, registeransvarig och registrerad. Största delen av de definierade begreppen ingår även i den gällande lagen. Till följd av EG-direktivet definieras som nya begrepp i den föreslagna lagen behandling av personuppgifter, tredje man och samtycke. Man har inte funnit det nödvändigt att i förslaget definiera alla de begrepp som används i direktivet. Även om definitionerna på begrepp som ingår i förslaget, så som registeransvarig, avviker i fråga om ordalydelsen något från motsvarande definition i EG-direktivet, motsvarar de varandra till sakinhållet.

Regleringen i den gällande personregisterlagen utgår från idén om personuppgifternas livscykel så att i lagen föreskrivs särskilt om inhämtande, registrering, användning, utlämnande och utplånande av personuppgifter. Direktivet däremot föreskriver om behandlingen av personuppgifter och avser alla de åtgärder som riktas mot personuppgifter.

Ändringar gällande författningsnivå

Regeringsformens nya bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna innebär både ett sakligt och formellt skydd för de grundläggande fri- och rättigheterna. Till de senare hör att inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna inte kan göras annat än genom lag. Även enligt de lagstiftningsuppdrag som ingår i regeringsformen föreskrivs om skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna närmare i lag. Till de sistnämnda hör bestämmelsen i 8 § 1 mom. regeringsformen enligt vilken om skydd för personuppgifter stadgas närmare i lag.

I den gällande personregisterlagstiftningen finns många, delvis också centrala bestämmelser på förordningsnivå. Till de viktigaste av dessa hör personregisterförordningens bestämmelse om särskilda register som används för forskning, statistikföring, opinions- och marknadsundersökningar, direkt marknadsföring och adresstjänst, kreditupplysningsverksamhet samt släktforskning och för uppgörande av personmatriklar. Dessa bestämmelser föreslås ingå i lagen i delvis justerad form.

Behandlingen av känsliga uppgifter

Behandlingen av känsliga personuppgifter gäller enligt direktivet i motsats till personregisterlagen även medlemskap i fackförning. Därför föreslås att lagen kompletteras i detta hänseende. I lagen föreslås precis som för närvarande ingå bestämmelser som reglerar i vilka situationer känsliga uppgifter får behandlas. Enligt den gällande lagen har datasekretessnämnden kunnat medge undantag för behandling av känsliga uppgifter. Enligt förslaget kan datasekretessnämnden ge tillstånd att behandla känsliga uppgifter när de i direktivet angivna förutsättningarna för behandling av sådana uppgifter uppfylls.

Bestämmande av grunderna för behandling av personbeteckning

Registreringen och användningen av personbeteckning bedöms för närvarande enligt de allmänna bestämmelserna i personregisterlagen. EG-direktivet förutsätter att medlemsstaterna anger under vilka omständigheter personbeteckningar och andra vedertagna identifieringsuppgifter får behandlas. Med anledning av EG-direktivet och även till följd av nationella behov föreslås att i lagen intas uttryckliga bestämmelser om behandling av personbeteckning.

Behandlingen av personkreditupplysningar

För att förbättra den registrerades ställning i samband med behandlingen av personkreditupplysningar föreslås att i kreditupplysningsregister får förutom information om betalningsstörningar och andra uppgifter på den registrerades begäran registreras även uppgift om erläggande av sådan betalning som föranlett en anteckning om betalningsstörning samt uppgift om kreditförbud som den registrerade själv gett upplysning om. Informationen om erlagd betalning är av betydelse när kreditgivaren bedömer den registrerades förmåga att sköta sina förbindelser och hans betalningsvilja. Registreringen av uppgift om kreditförbud som den registrerade själv gett upplysning om motsvarar den praxis som datasekretessnämnden har iakttagit när den gett undantagslov. Personuppgiftslagen föreslås också innehålla bestämmelser om hur länge uppgifterna får lagras.

Översändande av personuppgifter till stater utanför EU

EG-direktivets centrala mål är att säkerställa fri rörlighet för personuppgifter inom EU. En medlemsstat får inte förhindra översändande av personuppgifter från en medlemsstat till en annan på grund av orsaker som är förknippade med integritetsskyddet. Datasekretessen får inte heller förhindra översändande av personuppgifter till ett sådant tredje land som kan garantera en tillräcklig dataskyddsnivå. Om skyddsnivån inte är tillräcklig i ett tredje land, skall översändande av personuppgifter till landet i fråga förbjudas enligt huvudregeln.

I lagen föreslås intas bestämmelser om när översändande av personuppgifter till tredje land är tillåtet.

Utvidgade rättigheter för den registrerade

Den registrerade har rätt att påverka behandlingen av uppgifter som gäller honom själv samt rätt att bestämma om användningen av uppgifter som gäller honom själv, om inte annat bestäms någon annanstans i lag. Om den registrerades rätt att kontrollera uppgifter som gäller honom själv föreskrivs även i den gällande personregisterlagen. Däremot gäller den registeransvariges skyldighet att på eget initiativ lämna den registrerade uppgifter om behandlingen av personuppgifter enligt den gällande lagen endast vissa situationer. Enligt huvudregeln i artikel 10 och 11 i direktivet skall den registeransvariges informationsplikt gälla all behandling av personuppgifter. Även av bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna följer att den enskildes självbestämmanderätt och påverkningsmöjligheter skall utökas. Av nämnda orsaker föreslås att i lagen intas nya bestämmelser om den registrerades rätt till information. Enligt dessa bestämmelser är den registeransvarige skyldig att på eget initiativ lämna den registrerade information om behandlingen av personuppgifter.

Även den av direktivet förutsatta bestämmelsen som enligt huvudregeln förbjuder s.k. automatiserade beslut och som ingår i förslaget är avsedd att säkerställa den registrerades ställning.

Ökad betydelse för självreglering bland registeransvariga

Redan i samband med stiftandet av personregisterlagen betonades den roll som de registeransvariga och de organisationer som företräder dem har i utvecklandet av en god registersed, vilket uttrycks av bl.a. bestämmelserna om en allmän aktsamhetsplikt och genomförandet av en god registersed i 3 § personregisterlagen.

Artikel 27 i EG-direktivet förutsätter att medlemsstaterna uppmuntrar utarbetandet av sådana uppförandekodexar som med beaktande av de särskilda förhållandena på olika områden skall bidra till att på ett riktigt sätt genomföra de nationella bestämmelserna. Medlemsstaterna skall föreskriva att organisationer som företräder de registeransvariga och som utarbetat uppförandekodexar, kan lägga fram dessa för bedömning av den nationella myndigheten i syfte att säkerställa att de förslagna reglerna motsvarar den nationella bestämmelserna. För att uppfylla nämnda förpliktelser föreslås att i lagen tas in bestämmelser om branschspecifika uppförandekodexar.

Övervakningen av uppgiftsbehandlingen

Artikel 18 i EG-direktivet innehåller bestämmelser om anmälningsplikt gentemot tillsynsmyndigheten. Artikeln förpliktar medlemsstaterna att föreskriva om att den registeransvarige och hans eventuella företrädare skall till tillsynsmyndigheten anmäla om automatisk behandling av personuppgifter. Anmälningsplikten utgör huvudregel i artikeln. Man kan avvika från den på de grunder som anges i artikeln.

I den gällande lagen har den registeransvariges skyldigheter för att skydda den personliga integriteten och den registrerades rättigheter vid registerföringen och behandlingen av personuppgifter grundats på lagbestämmelser som sådana och man har försökt begränsa det administrativa anmälningsförfarandet till endast sådana situationer där anmälningsförfarandet har ansetts vara särskilt motiverat för att kunna säkerställa integritetsskyddet. I den föreslagna lagen har man eftersträvat att bibehålla det rådande rättsläget i den mån det varit möjligt med hänsyn till direktivet. Den registrerades integritetsskydd skall sålunda fortfarande grundas på lagbestämmelser som sådana och det admi-

nistrativa förvaltningsförfarandet skall sålunda begränsas endast till sådana fall där det är som mest nödvändigt. Anmälningssförfarandet innebär då inte enbart att myndigheten konstaterar att en anmälan har gjorts, utan utgångspunkten är att den behandling som anmälan avser skall bli föremål för närmare granskning och att man eventuellt vidtar ytterligare åtgärder.

Artikel 20 i EG-direktivet innehåller bestämmelser om förhandskontroll. Artikeln förpliktar medlemsstaterna att bestämma vilka handlingar som kan innebära särskilda risker för den registrerades fri- och rättigheter. Tillsynsmyndigheten skall kontrollera sådana handlingar innan de genomförs. Enligt punkt 3 i artikeln kan medlemsstaterna också utföra sådana kontrollåtgärder som ett led i det nationella lagstiftningsarbetet. Den föreslagna lagen innehåller i likhet med den gällande personregisterlagen bestämmelser som ger dataombudsmannen en mycket omfattande rätt att erhålla information och utöva tillsyn samt andra bestämmelser om behörighet. Förhandskontroll sker också delvis i samband med tillståndsförfarandet vid datasekretessnämnden. När man dessutom beaktar att den föreslagna anmälan till dataombudsmannen skall göras innan den åtgärd som anmälan avser påbörjas, har man funnit det varken behövligt eller motiverat att införa någon sådan förhandskontroll som artikel 20 ger möjlighet till. Dessutom bör man beakta att särskilt inom den offentliga förvaltningen grundar sig registerföringen i fråga om många stora register på speciallagstiftning. Då kan skyddet av den personliga integriteten och den registrerades fri- och rättigheter beaktas redan i samband med lagberedningen. I sådan lagstiftning kan det vara motiverat att ta med specialbestämmelser som förutsätter att tillsynsmyndigheterna medverkar i registerföringen.

Tillsynsmyndigheternas uppgifter

Enligt gällande lag kan inte dataombudsmannen fatta beslut som är bindande för den registeransvarige. Dataombudsmannens befogenheter föreslås bli ändrade så att beslut som dataombudsmannen fattar angående rättelse av fel och utövandet av rätten till insyn skall bli bindande för de berörda parterna. Enligt förslaget skall dessa beslut vara överklagbara.

Till följd av såväl grundrättsligsreformen

som EG-direktivet skall datasekretessnämndens befogenhet att ge undantagslov slopas. Eftersom behandlingen av personuppgifter berör ett stort antal områden, har det dock inte varit möjligt att genom lagstiftningen förutspå alla de situationer där behandlingen av personuppgifter kunde tänkas vara tillåten utöver de typsituationer som anges i lagen. Därför föreslås det att datasekretessnämnden kunde ge tillstånd till att behandla personuppgifter. Genom bestämmelserna som gäller beviljande av tillstånd kan man försäkra sig om att förfarandet uppfyller de krav som direktivet och regeringsformen ställer.

Förhållandet till offentlighetslagstiftningen

Enligt direktivet är det möjligt att beakta offentlighetsprincipen i den nationella lagstiftningen. Det här konstateras i punkt 72 i ingressen till direktivet. När uppgifter lämnas ur myndigheters personregister skall offentlighetsprincipen och sekretessbestämmelserna iakttas. I den föreslagna lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, nedan *offentlighetslagen*, föreslås ingå bestämmelser om på vilket sätt offentlighetsprincipen skall genomföras och om de vanligaste grunderna för tystnadsplikt. Regeringens proposition med förslag till lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet och samt till lagar som har samband med den (RP 30/1998 rd) är under behandling i riksdagen. För enhetlighetens skull är det ändamålsenligt att utlämnande av uppgifter ur myndigheternas datafiler regleras i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

4. Propositionens verkningar

4.1. Propositionens verkningar i fråga om medborgarna och de registeransvariga

Den föreslagna lagens centrala mål är att genomföra skyddet av den personliga integriteten i enlighet med bestämmelserna i 8 § regeringsformen och EG-direktivet. Detta framgår förutom av bestämmelsen om lagens syfte även av bl.a. bestämmelserna om den registrerades rättigheter, så som rätten att få information och förbättrande av den registrerades påverkningsmöjligheter och regleringen gällande användningen av personbe-teckning.

EG-direktivets syfte är att säkerställa fri rörlighet för personuppgifter mellan EU:s

medlemsstater och i samband med detta för-
enhetliga regleringen av dataskyddsnivån i
medlemsstaterna. Samtidigt som man fören-
hetligar dataskyddsnivån i EU:s medlemssta-
ter så att den ligger på en tillräckligt hög
nivå, kan man utan att äventyra skyddet av
den personliga integriteten genomföra en fri-
rörlighet för personuppgifter mellan EU:s
medlemsstater.

4.2. Ekonomiska verkningar

Jämfört med personregisterlagen omfattar
den föreslagna lagen inga sådana reformer,
som skulle ha betydande ekonomiska verk-
ningar. Beroende på vilket sätt den register-
ansvarige insamlar de personuppgifter som
han behandlar och om han redan i dags dato
informerar den registrerade om behandling-
en, kan det uppstå vissa kostnader för den
registeransvarige till följd av den föreslagna
skyldigheten att informera den registrerade
om behandlingen av personuppgifter, när-
mast då av den tekniska genomföringen.
Dessutom bör man lägga märke till att den
registeransvarige har tre år tid på sig att
bringe sådan behandling av personuppgifter
som påbörjats innan lagen träder ikraft i
överensstämmelse med personuppgiftslagen.
Den registeransvariges anmälningsskyldig-
het gentemot dataombudsmannen beror på EG-direk-
tivet. I förslaget har man eftersträvat att be-
gränsa anmälningsskyldigheten så mycket som
direktivet ger möjlighet till det för att den
inte skall medföra byråkrati eller stora eko-
nomiska kostnader. Den nya lagens ikraftträ-
dande förorsakar de registeransvariga i viss
mån även kostnader för utbildning.

Den föreslagna skyldigheten för den regis-
teransvarige att uppgöra registerbeskrivning
också över manuella register har inga näm-
värda ekonomiska konsekvenser. Den regis-
teransvarige är skyldig att på begäran lämna
motsvarande uppgifter också enligt den gäl-
lande lagen.

Förslaget innehåller vissa justeringar i frå-
ga om datasekretessmyndigheternas behö-
righet. Dessa har som sådana inte någon inver-
kan på kostnaderna. Genomförandet av di-
rektivet och dataskyddets förenhetligande
inom ramen för EU skapar emellertid ett
behov av samarbete, vilket kan medföra ut-
ökade kostnader.

4.3. Verkningar i fråga om förvaltningen

Datasekretessmyndigheternas organisation
kommer att genomgå endast vissa smärre
justeringar vad gäller behörigheten. Det fak-
tum att besvären över dataombudsmannens
och datasekretessnämndens beslut dirigeras
till länsrätten och därifrån vidare till högsta
förvaltningsdomstolen påverkar inte verk-
samheten vid dessa domstolar, eftersom be-
sluten till antalet är förhållandevis få. Revi-
deringen av förfarandet vid ändringssökande
överensstämmer med principerna i förvalt-
ningsprocesslagen (586/1996) och förvalt-
ningsdomstolskommissionens (kommittébe-
tänkande 1997:4) förslag.

5. Beredningen av ärendet

5.1. Bakgrund till beredningsarbetet samt beredningsmaterialet

Riksdagens utlåtande

Riksdagen förutsatte i sitt svar på rege-
ringens proposition med förslag till lag om
ändring av personregisterlagen och 18 a §
lagen om allmänna handlingars offentlighet
samt lagen om datasekretessnämnden och
dataombudsmannen att man så fort som
möjligt utreder behovet av en totalrevidering
av personregisterlagstiftningen genom att
samtidigt beakta bl.a. de synpunkter som
talar för att det skall vara tillåtet att utan
tillstånd av datasekretessnämnden som mass-
utlämnande utlämna offentliga beskattnings-
uppgifter för att publiceras allmänt och att
man utgående från detta utredningsarbete
bereder för riksdagen behövliga lagstift-
ningsförslag.

Personuppgiftskommissionens betänkande

Justitieministeriet tillsatte den 5 oktober
1995 en personuppgiftskommission med
uppgiften att bereda ett förslag till justering
av personregisterlagen. Förslaget var avsett
att uppgöras som en regeringsproposition.
Vid justeringen av lagen hade man att ta
hänsyn till grundrättighetsreformen, bristerna
som uppdagats i tillämpningen av den gäl-
lande personregisterlagen och erfarenheterna
som man fått, datateknikens utveckling, EG-
direktivet samt Europarådets dataskyddskon-
vention och dataskyddskonventionerna
som har samband med den. Kommissionen

hade också i beredningen att ta hänsyn till totalrevideringen av offentlighetslagstiftningen som samtidigt var under beredning vid justitieministeriet. Kommissionen överlämnade sitt betänkande till justitieministeriet den 16 maj 1997.

5.2. Utlåtanden

Justitieministeriet sände personuppgiftskommissionens betänkande på remiss till 64 olika myndigheter och sammanslutningar. Dessutom bereddes högsta förvaltningsdomstolen tillfälle att yttra sig om förslaget. Totalt 55 remissinstanser gav ett utlåtande. Utöver de begärda utlåtandena gav 12 olika sammanslutningar sitt utlåtande om kommissionens förslag. Allmänt taget var remissvaren angående kommissionens förslag positiva. Kommissionens förslag om att helt skriva om lagen utgående från den gällande lagens struktur och innehåll ansågs vara allmänt motiverat. Av utlåtandena har gjorts en sammanfattning vid justitieministeriet.

Regeringens proposition har beretts som tjänstearbete vid justitieministeriet utgående från personuppgiftskommissionens betänkande. Om utkastet till lag har under den fortsatta beredningen lämnats ytterligare kommentarer av dem som deltagit i kommissionens arbete samt av andra instanser. Vid beredningen har man eftersträvat att beakta dessa kommentarer.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

6.1. Samband med andra propositioner

Den föreslagna lagen ger en möjlighet att från en enhetlig grund utveckla speciallagstiftningen gällande behandling av personuppgifter. Även specialbestämmelserna skall bringas att motsvara EG-direktivet senast den 24 oktober 1998. Vid justeringen av specialbestämmelserna skall även dataskyddskonventionen och de rekommendationer som givits för olika områden på grundval av den beaktas i tillämpliga delar.

Om utlämnande av uppgifter ur myndigheternas register skall föreskrivas i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet som är under behandling i riksdagen.

6.2. Samband med internationella fördrag

Förslaget genomför de krav som EG-direktivet ställer på den finska lagstiftningen. Direktivet skall sättas i kraft nationellt senast den 24 oktober 1998. I förslaget har hänsyn tagits även till dataskyddskonventionen.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Personuppgiftslagen

Lagens rubrik

Som rubrik för den föreslagna lagen föreslås personuppgiftslagen. Personuppgiftskommissionen föreslog som rubrik lag om skydd för personlig integritet vid behandlingen av personuppgifter (personuppgiftslagen). Kommissionens syfte var att det centrala målet med lagen och föremålet för regleringen, skyddet av personlig integritet och behandlingen av personuppgifter, skall framgå redan av lagens rubrik. Vissa remissinstanser konstaterade att den av kommissionen föreslagna rubriken är lång och besvärlig att tillägna sig och ansåg att rubriken personuppgiftslag är klarare och lättare att tillägna sig, eftersom den är kortare.

Regleringens systematik och lagens struktur

Regleringen i den gällande personregisterlagen utgår från idén om personuppgifternas livscykel så, att i lagen föreskrivs särskilt om inhämtande, registrering, användning och utlämnande av personuppgifter. EG-direktivet reglerar behandlingen av personuppgifter, som omfattar alla de åtgärder som personuppgifterna kan vara föremål för. I likhet med direktivet skall i den föreslagna lagen också föreskrivas om behandling av personuppgifter.

I 1 kap. i den föreslagna lagen ingår allmänna bestämmelser om lagens syfte och tillämpningsområde samt definitioner på centrala begrepp och bestämmelser om tillämpning av finsk lag. I 2 kap. föreskrivs om de allmänna principerna för behandling av personuppgifter och i 3 kap. om behandling av känsliga uppgifter och behandling av personbeteckning. I 4 kap. i lagen föreskrivs om behandling av personuppgifter för särskilda ändamål, såsom forskning, statistikföring, direkt marknadsföring, personmatrikel och släktforskning samt för behandling av kreditupplysningar. I lagens 5 kap. föreskrivs om överföring av personuppgifter utanför Europeiska unionen. I 6 kap. ingår bestämmelser om den registrerades rättigheter och i 7 kap. om datasekretess och förvar-

ing av personuppgifter. I 8 kap. i lagen föreskrivs om anmälan som skall göras till dataombudsmannen och i 9 kap. om styrningen och tillsynen som gäller behandlingen av personuppgifter. Lagens 10 kap. innehåller särskilda bestämmelser och 11 kap. ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Lagens syfte.* Paragrafen anger syftet med lagen. Enligt bestämmelsen syftar lagen till att garantera skydd för privatlivet och för övriga grundläggande fri- och rättigheter som tryggar skydd för personlig integritet vid behandling av personuppgifter samt främja utvecklingen och iakttagandet av god informationshantering. Genom lagen försöker man garantera att inskränkningar i rätten till privatliv eller i de övriga grundläggande fri- och rättigheterna som tryggar skydd för personlig integritet inte görs utan en i lag angiven grund när personuppgifter inhämtas, registreras, används, överförs, utlämnas eller när personuppgifter annars behandlas.

Direktivets syfte är att skydda den enskildes grundläggande fri- och rättigheter, särskilt rätten till personlig integritet i samband med behandlingen av personuppgifter (artikel 1). Detta liksom även grundrättighetsreformen föranleder att den centrala målsättningen också för personuppgiftslagen är att garantera skyddet för privatlivet och för övriga grundläggande fri- och rättigheter i samband med behandlingen av personuppgifter.

Skyddet för personlig integritet omfattar skydd för privatlivet, om vilket bestäms i 8 § regeringsformen. Enligt paragrafens 1 mom. är envars privatliv, heder och hemfrid tryggade. Enligt motiveringen till bestämmelsen (RP 309/1993 rd s. 56) är utgångspunkten för skyddet för privatliv att individen har rätt att leva sitt eget liv utan godtycklig och ogrundad inblandning av myndigheter eller andra utomstående.

Till skyddet för den personliga integriteten hör även rätten att få veta och besluta om behandling av uppgifter som gäller en själv. Individens rätt till uppgifter om en själv påverkas utöver av skyddet för privatlivet även av de övriga grundläggande fri- och rättig-

heterna. Ett flertal av de grundläggande fri- och rättigheterna bygger på individens självbestämmanderätt. I samband med behandlingen av personuppgifter innebär självbestämmanderätten att behandlingen av uppgifter i första hand skall bygga på den registrerades samtycke. Personuppgiftslagens centrala uppgift är att visa i vilka fall behandlingen av personuppgifter kan ske utan att den registrerade medverkar på något sätt.

I paragrafen omnämns skyddet av privatlivet som en del av skyddet för personlig integritet. I lagen föreslås ingen särskild definition på skydd av personlig integritet. Av paragrafen framgår dessutom att skyddet för personlig integritet består av förutom skyddet för privatlivet även av andra grundläggande fri- och rättigheter som är betydelsefulla vid behandlingen av personuppgifter. Sådana är utöver självbestämmanderätten som uttrycks av personlig frihet till exempel rätten till heder. Var och en har rätt att bli bedömd på grundval av riktiga och relevanta uppgifter. Behandling av personuppgifter som sker utan att individen har rätt till insyn eller möjlighet att påverka behandlingen kan äventyra individens säkerhet och göra honom till föremål för ett förfarande som kränker människovärdet. Förbudet att behandla känsliga uppgifter har åter ett tydligt samband med rätten till lika behandling och diskrimineringsförbudet.

Lagen fullgör även för sin del uppdraget i 8 § 1 mom. regeringsformen, enligt vilket om skydd av personuppgifter föreskrivs i lag. Eftersom skyddet av privatlivet och de övriga grundläggande fri- och rättigheterna som definierar skyddet av personlig integritet inte är absoluta, anger lagen omfattningen av integritetsskyddet till de delar den innehåller bestämmelser härom. Innehållet för och omfattningen av integritetsskyddet påverkas bland annat av förhållandet mellan den registeransvarige och den registrerade, i vilken roll en person i en viss situationen agerar och om han själv offentliggjort uppgifter som berör honom eller som han givit sitt samtycke till att de offentliggörs. Till exempel information om en persons uppgifter och förfarande inom samhällelig eller politisk verksamhet faller således inte nödvändigtvis inom ramen för ett lika omfattande integritetsskydd som uppgifter som gäller en fysisk person i egenskap av privatperson.

Artikel 1 i direktivet förpliktar medlemsstaterna att på det sätt som direktivet anger

trygga individerna deras grundläggande fri- och rättigheter och i synnerhet deras rätt till personlig integritet vid behandling av personuppgifter. När Europeiska unionens medlemsstater harmoniserar sin datasekretesslagstiftning på det sätt som EG-direktivet förutsätter, uppnås en lika nivå för dataskydd i samtliga medlemsstater och medlemsstaterna kan inte längre med hänvisning till integritetsskyddet hindra fri rörlighet för personuppgifter inom Europeiska unionens medlemsstater.

Även om det centrala målet för lagförslaget är att skydda den personliga integriteten, försöker man också samordna bestämmelserna med samhällets behov av information. Genom att föreskriva om skyddet för personlig integritet vid behandlingen av personuppgifter skapar man möjligheter för att ordna samhällets informationsförsörjning och det fria flödet av personuppgifter på det sätt som artikel 1 i direktivet förutsätter.

Även dataskyddskonventionen, som Finland tillträtt, förutsätter att i samband med automatisk behandling av personuppgifter, som sker inom en avtalsslutande parts territorium, skall varje individ oberoende av hans nationalitet eller hemort garanteras sina rättigheter och grundläggande fri- och rättigheter och i synnerhet hans rätt till personlig integritet (artikel 1). Den föreslagna lagen innehåller de allmänna bestämmelser om integritetsskyddet vid inhämtande, registrering, användning, överföring och utlämnande av personuppgifter samt annan behandling av personuppgifter, vilka regeringsformen, EG-direktivet och dataskyddskonventionen förutsätter.

Det funktionella målet för lagen är att främja utvecklingen och iakttagandet av god informationshantering vid behandling av personuppgifter och genom lagen få till stånd en enhetlig praxis som bygger på god informationshantering. Syftet med den gällande lagen är att bland annat iakttaga god registersed. Det föreslås att formuleringen av denna skyldighet skall justeras så att den bättre ger uttryck för det som lagen i första hand är avsedd att reglera, behandlingen av personuppgifter. Säkerställandet av en god informationshantering innebär i praktiken att man i stort sett använder samma medel som när man strävar efter att iakttaga en god registersed. Utvecklingen och främjandet av en god informationshantering innebär bland annat att man i samband med behandlingen

av personuppgifter ser till att behandlingens tekniska genomförande är sakligt och de som behandlar personuppgifter görs förtrogna med behandlingen av personuppgifter samt med de bestämmelser och skyldigheter som skall beaktas när personuppgifter behandlas.

Syftet med den gällande personregisterlagen är också enligt 1 § 1 mom. att säkerställa statens säkerhet. Detta omnämnande har lämnats bort från den föreslagna bestämmelsen. På det här viset vill man framhäva integritetsskyddet som lagens centrala syfte. Även i den praxis som utvecklats vid tillämpningen av den gällande lagen har integritetsskyddet och garanterandet av individens rättsskydd vid inhämtande, registrering, användning och utlämnande av personuppgifter framstått som centrala mål för lagen. Statens säkerhet har i stället vid sidan av övriga intressen som kräver skydd beaktats i enskilda bestämmelser som ingår i lagförslaget. Statens säkerhet omnämns heller inte i artikel 1 i direktivet, som anger direktivets syfte.

2 §. *Tillämpningsområde.* I paragrafens 1 mom. anges lagens tillämpningsområde samt dess subsidiära natur. Den föreslagna lagen skall i likhet med den gällande lagen vara en subsidiär lag med allmänna bestämmelser om insamling, registrering, användning, utlämnande, översändande och annan behandling av personuppgifter. Behandlingen av personuppgifter definieras i 3 §. Med behandling avses alla slags åtgärder som avser personuppgifter. Lagen är avsedd att tillämpas i kompletterande syfte också när det förskrivs om behandling av personuppgifter i speciallagstiftning.

I 2 mom. i paragrafen bestäms om vilka slags personuppgifter hör till lagens tillämpningsområde. Lagen skall för det första tillämpas vid automatisk behandling av personuppgifter. Bestämmelsens ordalydelse förutsätter inte att personuppgifterna som behandlas med automatisk databehandling skall utgöra ett personregister för att de skall hör till lagens tillämpningsområde. Eftersom med ett personregister enligt 3 § 3 punkten avses bland annat en datamängd som innehåller personuppgifter och som består av anteckningar som hör samman på grund av sitt användningsändamål, och som helt eller delvis behandlas med automatisk databehandling, uppstår i allmänhet vid automatisk databehandling av personuppgifter

också ett personregister. Enligt den gällande lagen (2 § 2 punkten) anses en datamängd som innehåller personuppgifter och som behandlas med automatisk databehandling alltid utgöra ett sådant personregister som avses i lagen.

Lagen är också avsedd att tillämpas på annan behandling än automatisk databehandling av personuppgifter när personuppgifterna utgör eller är avsedda att utgöra ett personregister eller en del av ett sådant. Till lagens tillämpningsområde hör således också manuella personregister. Också behandling av personuppgifter med andra sådana metoder som inte är att betrakta som automatisk databehandling, till exempel optiska metoder (mikrofilmning), är avsedda att hör till lagens tillämpningsområde, ifall personuppgifterna som skall behandlas bildar eller är avsedda att bilda ett personregister eller en del av ett sådant. Även den gällande lagen tillämpas på manuella personregister. Till denna del är förslaget inte avsett att ändra på det rådande rättsläget. Med manuella personregister avses i 2 § 2 punkten i den gällande lagen sådana förteckningar, kartotek eller en på motsvarande sätt ordnad datamängd, ur vilka information om en bestämd person med lätthet och utan oskäliga kostnader kan erhållas. Manuella register definieras i sak på motsvarande sätt i 3 § 3 punkten i den föreslagna lagen.

Definitionen på lagens tillämpningsområde, som ingår i momentet, motsvarar direktivets tillämpningsområde som anges i artikel 3.1 i direktivet. Enligt artikeln skall direktivet tillämpas på sådan behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad samt behandling av personuppgifter på annat sätt, ifall personuppgifterna utgör ett register eller de är avsedda att utgöra en del av ett register.

Utanför lagens tillämpningsområde blir enligt 3 mom. sådan behandling av personuppgifter som en fysisk person uteslutande utför för personliga eller därmed jämförbara sedvanliga privata syften. Även direktivet avgränsar utanför direktivets tillämpningsområde sådan behandling av personuppgifter som en fysisk person utför som ett led i verksamhet av rent privat natur eller som har samband med hans hushåll (artikel 3.2). Med personuppgifter som behandlas för personliga eller därmed jämförbara syften avses till exempel uppgifter som ansluter sig till personlig korrespondens samt namn-, adress-

och telefonnummeruppgifter och uppgifter om bekantas bemärkelsedagar. Utanför den gällande lagens tillämpningsområde faller insamling, registrering och användning av personuppgifter uteslutande för personliga och därmed jämförbara sedvanliga privata syften.

I 4 mom. i paragrafen avgränsas utanför lagen tillämpningsområde sådana personregister som innehåller enbart i massmedierna publicerat material som sådant. Motsvarande bestämmelse ingår i gällande 1 § 4 mom. (387/1994) personregisterlagen.

När bestämmelsen fogades till lagen 1994, motiverades förslaget med att man traditionellt försökt garantera integritetsskyddet i den massmediala verksamheten genom särskild reglering, bl.a. i strafflagen (39/1889), tryckfrihetslagen och radioansvarighetslagen (219/1971). Enligt 27 kap. 3 a § strafflagen (908/1974) skall den som utan laga rätt med användande av massmedium eller på annat liknande sätt om annans privatliv offentligen sprider uppgift, antydan eller bild, som är ägnad att orsaka denne skada eller lidande för kränkning av privatliv dömas till straff. Nämnada särbestämmelse kan anses garantera individens skydd för privatliv och personlig integritet på det sätt som den föreslagna lagen förutsätter. Meningen är att det rådande rättsläget skall bli oförändrat enligt 2 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

Precis som för närvarande kan de register som avses i det föreslagna 2 § 4 mom. bestå av såväl manuella textregister i pappersform (s.k. urklipparkiv) som textarkiv som upprätthålls med hjälp av automatisk databehandling. Även sådana bildarkiv som innehåller enbart publicerade bilder blir enligt den föreslagna bestämmelsen utanför lagens tillämpningsområde.

I enlighet med den nuvarande bestämmelsen skall den föreslagna bestämmelsen avgränsa lagens tillämpningsområde så att detta inte omfattar sådana personregister som innehåller enbart i medierna publicerat material som sådant och som förs av också andra än medierna.

I 1 § 4 mom. i den gällande lagen ingår även en bestämmelse, enligt vilken om rätten att utge tryckskrifter föreskrivs särskilt. Bestämmelsen hänvisar till 10 § regeringsformen, som var i kraft innan de grundläggande fri- och rättigheterna reviderades och som garanterade tryckfriheten som en grundläggande rättighet för medborgarna, samt till

tryckfrihetslagen, som innehåller närmare bestämmelser om tryckfriheten. Någon motsvarande hänvisning har inte ansetts vara behövlig i den föreslagna lagen bl.a. därför att 10 § (969/1995) regeringsformen, som reviderades i samband med grundrättighetsreformen, garanterar var och en yttrandefrihet. Yttrandefriheten har inte förknippats med någon viss form av informationsförmedling, t.ex. publicering av tryckskrifter, utan yttrandefriheten garanteras oberoende av på vilket sätt informationen offentliggörs. Yttrandefrihetskommissionen föreslog i sitt betänkande (kommittébetänkande 1997:3) att om utnyttjande av den i 10 § regeringsformen garanterade yttrandefriheten i massmedierna skall föreskrivas i en och samma lag som tillämpas på all inhemsk publicerings- och programverksamhet oberoende av den teknik som används vid registrering, publicering eller distribution. Denna lag är också avsedd att ersätta tryckfrihetslagen.

Enligt 5 mom. skall i fråga om behandling av personuppgifter som sker enbart för redaktionella samt konstnärliga eller litterära syften i tillämpliga delar tillämpas endast vissa bestämmelser i den föreslagna lagen. Sådana bestämmelser är utöver de allmänna bestämmelserna i lagens 1 kap. även 32 §, i vilken föreskrivs om skyldigheten för den registeransvarige och den som verkar för hans räkning att se till att uppgifterna skyddas på vederbörligt sätt samt 39 § 3 mom., i vilket föreskrivs om dataombudsmannens skyldighet att övervaka att skyldigheten att skydda uppgifterna enligt 32 § iakttas. I detta syfte har dataombudsmannen rätt att få behövliga uppgifter. På behandling av personuppgifter som avses i 2 § 5 mom. i lagen tillämpas även bestämmelserna i 40 § 1 mom., enligt vilket dataombudsmannen ger anvisningar och råd och 40 § 3 mom., med stöd av vilket dataombudsmannen kan utfärda närmare anvisningar om hur personuppgifter skall skyddas mot olaglig behandling. I fråga om sådan behandling av personuppgifter som avses i 2 § 5 mom. i lagförslaget gäller även i tillämpliga delar bestämmelsen angående regler om branschspecifika uppförandekodexar i 42 § samt 44 § 2 punkten, med stöd av vilken datasekretessnämnden kan på ansökan av dataombudsmannen förplikta vederbörande att i andra ärenden än de som avses i 40 § 2 mom. inom utsatt tid rätta det som med orätt har försumrats, 45 §, i vilken föreskrivs om sökande av ändring

i dataombudsmannens och datasekretessnämndens beslut, 46 §, som berättigar dataombudsmannen bl.a. att förelägga vite för att förstärka skyldigheten att lämna information enligt 39 § 3 mom. och datasekretessnämnden att förelägga vite för att förstärka ett beslut som den fattat bl.a. med stöd av 44 § 2 punkten, bestämmelsen om skadeståndsskyldighet i 47 §, bestämmelsen om personregisterförseelse i 48 § 2 mom. samt ikraftträdelsebestämmelsen i 50 § och övergångsbestämmelsen i 51 §.

I 1 § 3 mom. i den gällande personregisterlagen har lagens tillämpning begränsats i fråga om massmediernas redaktionella register. Redaktionella register är enligt definitionen i 2 § 2 a punkten sådana personregister som är avsedda enbart för massmedialt redaktionsarbete och som inte är tillgängliga för utomstående. Med massmedier avses i bestämmelsen informationsmedier som används för masskommunikation. Även nyhets- och pressbyråerna jämställs med massmedier, när de har personregister som tjänar massmedial publiceringsverksamhet eller en pressbyrås egen publiceringsverksamhet. Dessa personregister utgör sådana redaktionella register som åsyftas i bestämmelsen, förutsatt att de i övrigt uppfyller de krav som bestämmelsen ställer i fråga om redaktionella register. Uppgifterna i ett redaktionellt register kan enbart användas för uppgifter som hänför sig till det redaktionella arbetet. Dessa uppgifter kan inte till exempel användas för förvaltnings- eller marknadsföringsuppgifter vid massmedierna. Av ett redaktionellt register vid ett massmedium förutsätts dessutom att dess användarkrets begränsats så, att det är tillgängligt endast för sådana som utför redaktionellt arbete. Ett redaktionellt register kan till exempel vara ett register som upprätthålls av tidningens utgivare eller av en enskild journalist eller en free lance-journalist. Meningen med förslaget är att regleringen gällande redaktionella register skall kvarstå oförändrad så att den överensstämmer med direktivet.

Artikel 9 i direktivet tillåter att medlemsstaterna med avseende på behandling av personuppgifter som sker uteslutande för journalistiska ändamål eller konstnärligt eller litterärt skapande beslutar om undantag och avvikelser från bestämmelserna i kapitel II i direktivet, vilket innehåller allmänna bestämmelser om när personuppgifter får behandlas, från kapitel IV, i vilket bestäms om

överföring av personuppgifter till tredje land samt kapitel VI, i vilket bestäms om tillsynsmyndigheter och arbetsgruppen för skydd. Artikel 9 i direktivet tillåter inga undantag eller avvikelser från kapitel I i direktivet, bestämmelserna om rättslig prövning, ansvar och sanktioner i kapitel III, bestämmelserna om uppförandekodex i kapitel V och inte heller från kapitel VII, som gäller gemenskapens åtgärder för genomförande.

Den gällande personregisterlagen tillämpas i begränsad utsträckning på massmediernas redaktionella register. På grundval av artikel 9 i direktivet föreslås för enhetlighetens skull att 2 § 5 mom. skall utsträckas till att gälla även behandling av personuppgifter för konstnärligt eller litterärt skapande. Behandling av personuppgifter för konstnärligt eller litterärt skapande kunde vara till exempel inhämtande och registrering av personuppgifter och användning av dem som bakgrundsmaterial för utarbetande av manuskript för en film eller ett skådespel eller för att skriva en bok.

Även behandling av personuppgifter för en personmatrikel kan i allmänhet anses utgöra sådant litterärt skapande som avses i momentet. Alla personförteckningar som används för litterärt skapande, såsom personregister som hänför sig till ett memoarverk, utgör dock inte personmatriklar. Med en personmatrikel avses i detta sammanhang en publikation där den förenande faktorn för de registrerade utgörs av ett visst yrke eller en viss utbildning eller medlemskap i ett arbets- eller annat kollektiv samt ställning eller prestationer inom kulturen, idrotten, näringslivet eller inom någon annan sektor av samhällslivet eller någon annan därmed jämförbar omständighet. Angående behandling av personuppgifter för personmatrikel föreslås en särskild bestämmelse i 17 § i lagen, eftersom den registrerade har rätt att förbjuda behandling av personuppgifter för detta ändamål. Enligt 30 § skall den registrerade ha rätt att förbjuda den registeransvarige att behandla uppgifter som gäller honom själv bl.a. för en personmatrikel. Den föreslagna regleringen gällande personmatriklar motsvarar de gällande bestämmelserna.

3 §. *Definitioner.* I paragrafen definieras de centrala begreppen i lagförslaget. En stor del av de definierade begreppen ingår även i den gällande lagen. Definitionerna har justeras med anledning av direktivet och den föreslagna lagen. Såsom ett nytt begrepp

som följer av direktivet definieras i bestämmelsen bl.a. behandlingen av personuppgifter.

I 1 punkten i paragrafen definieras begreppet personuppgift. Personuppgifter är enligt förslaget alla slags anteckningar som beskriver en individ eller individuella egenskaper eller levnadsförhållanden som kan hänföras till en bestämd enskild fysisk person eller hans familj eller någon som lever i gemensamt hushåll med honom. Bestämmelsen avviker från den gällande definitionen på personuppgifter i det hänseendet att med personuppgifter avses alla slags uppgifter om fysiska personer. I den gällande lagen avses med personuppgifter en uppgift som kan hänföras till en bestämd fysisk enskild person. Lagen har tolkats så att med anledning av definitionen på personuppgifter har sådana uppgifter som hänför sig till en fysisk person i annan egenskap än en enskild person, såsom till exempel som yrkesutövare eller näringsidkare eller vid skötseln av offentligt uppdrag, har lämnats utanför lagens tillämpningsområde. Ändringen av definitionen på personuppgifter beror på direktivet som definierar personuppgifter på motsvarande sätt som en uppgift som gäller en fysisk person (artikel 2 stycke a).

När begreppet personuppgifter definieras på det föreslagna sättet innebär det i princip att lagen gäller alla uppgifter som berör en fysisk person. När man beaktar att lagens syfte enligt 1 § är att garantera skydd för privatlivet och för övriga grundläggande fri- och rättigheter som tryggar skydd för personlig integritet vid behandlingen av personuppgifter, kan det sammanhang i vilka uppgifter som hänför sig till en fysisk person behandlas påverka tillämpningen av bestämmelserna i den föreslagna lagen. Av betydelse kan också vara det i vilken roll den person som de behandlade uppgifterna gäller agerar och det om han själv har medverkat till att uppgifterna behandlas. Till exempel i 12 § 2 punkten tillåts sådan behandling av uppgifter om någons samhälleliga eller politiska uppfattning eller religiösa övertygelse eller medlemskap i en fackförening som den registrerade själv offentliggjort.

I den gällande lagen definieras en personuppgift som en beskrivning av en individ eller individuella egenskaper eller levnadsförhållanden. Med formuleringen "...anteckningar som beskriver en individ eller individuella egenskaper" vill man i förslaget ut-

trycka att de personuppgifter som avses i lagförslaget är sådana uppgifter som registrerats på ett underlag. Det på vilket sätt (för hand, med maskin, optiskt, elektroniskt, genom magnetisering) eller på hurdant underlag uppgifterna lagrats, har ingen betydelse för behandlingen av personuppgifter. Bestämmelsen om tystnadsplikt i 33 § i lagförslaget skall tillämpas också när de i paragrafen avsedda uppgifterna yppas muntligen.

Förslaget innehåller inga särskilda bestämmelser om integritetsskyddet för ett ofött barn eller en död person. Ett ofött barns integritetsskydd kan beaktas genom att betrakta att hans uppgifter utgöra ett bihang till moderns uppgifter. Efter att barnet fötts är dessa uppgifter barnets personuppgifter. Den gällande personregisterlagen innehåller heller inga direkta bestämmelser om döda personers integritetsskydd. I tillämpningspraxis har lagen ansetts gälla även döda personer. Samtidigt har man emellertid fäst uppmärksamhet vid att lagstiftningen utöver personregisterlagen innehåller ett stort antal sekretessbestämmelser i syfte att skydda den personliga integriteten. När man beaktar att även tystnadsplikten som är avsedd att skydda den personliga integriteten, upphör efter en viss tid, har man ansett att behovet av skydd för personlig integritet som personregisterlagen garanterar, är mindre när uppgifter inhämtas om personer som dött för länge sedan. När man bedömer den tid som integritetsskyddet gäller för döda personer, kan sekretessbestämmelserna vara riktgivande. På motsvarande sätt kan man beakta behovet av skydd för personlig integritet och sålunda vid bedömningen av den föreslagna lagens tidsmässiga utsträckning beakta av vilken art de uppgifter som skall behandlas är. Vilken betydelse åldern på och arten av de uppgifter som registrerats i ett personregister har vid bedömningen av den registrerades behov integritetsskydd har beaktats till exempel i 14 § 2 mom. och 35 § 1 mom. i lagen.

I paragrafens 2 punkt ingår en definition på behandling av personuppgifter, vilket är ett nytt begrepp. Behandling av personuppgifter definieras i artikel 2 stycke b i direktivet på motsvarande sätt med ett omfattande innehåll så att med den avses insamling, registrering, organisering, användning, över-sändande, utlämnande, lagring, ändring, samkörning, blockering, utplåning, förstöring samt andra åtgärder riktade mot personuppgifter.

I 3 punkten i paragrafen ingår en definition på ett personregister. Med personregister avses i förslaget en datamängd som innehåller personuppgifter och som består av anteckningar som hör samman på grund av sitt användningsändamål, och som helt eller delvis behandlas med automatisk databehandling eller har ordnats till ett kartotek, en förteckning eller på ett annat motsvarande sätt så, att information om en bestämd person med lätthet och utan oskäligen kostnader kan erhållas.

Att ett personregister som upprätthålls med hjälp av automatisk databehandling enligt förslaget definieras som en datamängd som innehåller personuppgifter och som består av anteckningar som hör samman på grund av sitt användningsändamål, innehåller ett logiskt registerbegrepp, som för närvarande framgår av 4 § 2 mom. och 20 § 2 mom. personregisterlagen. Eftersom det logiska registerbegreppet intar en central roll, är det motiverat att de olika egenskaperna hos personregisterbegreppet framgår redan av definitionsbestämmelsen. Det logiska registerbegreppet innebär att till ett och samma personregister räknas alla de uppgifter som används i ett sammanhang oberoende av var eller hur de har registrerats. Det logiska registerbegreppet innebär också att sådana kortvariga filer och register av olika generationer som uppstår vid databehandling inte anses utgöra olika personregister när de är i den registeransvariges besittning och används för de ändamål som fastställts för registret.

Textbehandling som sker med hjälp av automatisk databehandling, såsom avfattande av beslut, promemorior, förteckningar brev eller andra motsvarande handlingar, utgör i sig inte ett sådant personregister som avses i lagsförslaget, även om personuppgifter behandlas vid avfattandet. Förutsättningen är att med hjälp av textbehandling enbart avfattas en handling utan att den desto mera permanent lagras i elektronisk form såsom en del av ett databehandlingssystem. Även datasekretessnämnden har i sitt beslut (nr 7/26.3.1990) ansett att enbart det faktum att en förteckning som innehåller personuppgifter avfattas med hjälp av automatisk textbehandling inte gör det till ett sådant i personregisterlagen avsett personregister som upprätthålls med hjälp av automatisk databehandling.

Ett personregister kan enligt 3 punkten

också vara en sådan datamängd som ordnats till ett kartotek, en förteckning eller på ett annat motsvarande sätt så, att information om en bestämd person med lätthet och utan oskäligen kostnader kan erhållas. Denna definition omfattar även manuella register som nämns i den gällande lagen. Ett sådant register som avses i definitionen kan också till exempel bestå av en mikrofilm som bygger på optiska metoder.

I 4 punkten i paragrafen definieras registeransvarig. I jämförelse med definitionen i den gällande lagen har definitionen justerats så, att registeransvarig kan vara flera personer, ett samfund, en inrättning eller en stiftelse. Även vid tillämpningen av den gällande lagen har man ansett att ett personregister kan ha flera registeransvariga. Enligt lagsförslaget kan också sådana som enligt lag ålagts skyldighet att föra register vara registeransvariga. Att genom lag påföra någon en skyldighet att föra personregister kommer närmast i fråga beträffande myndigheter.

I 5 punkten i paragrafen definieras begreppet registrerad. Med en registrerad avses den som en personuppgift gäller. Definitionen motsvarar definitionen på en registrerad i den gällande lagen.

I 6 punkten i paragrafen definieras tredje man som är ett nytt begrepp. Med tredje man avses i överensstämmelse med artikel 2 stycke f i direktivet personer, samfund, inrättningar eller stiftelser andra än den registrerade, registeransvarig, registerförare eller den som behandlar personuppgifter för den registeransvariges eller registerförarens räkning. Med registerförare avses sådana som är anställda hos den registeransvarige. Med den som behandlar personuppgifter för den registeransvariges eller registerförarens räkning avses åter dem som på uppdrag av den registeransvarige eller registerföraren utför uppgifter som ansluter sig till behandlingen av personuppgifter.

I 7 punkten i paragrafen definieras vad man i princip avser med samtycke i den föreslagna lagen. Med samtycke avses varje slag av frivillig, särskild och informerad viljeyttring genom vilken den registrerade godtar behandling av personuppgifter som rör honom. Definitionen motsvarar definitionen på samtycke i artikel 2 stycke h i direktivet. Ett samtycke behöver nödvändigtvis inte ges skriftligen för att vara ett sådant samtycke som avses i definitionen. Samtycke kan också ges muntligen, förutsatt att

det uppfyller de förutsättningar som nämns i definitionen. Av samtycket förutsätts att det utgör den registrerades medvetna viljeyttring. När den registrerade ger sitt samtycke skall han således vara medveten om vad han samtycker till. Samtycket skall alltid också vara frivilligt. Även ett konkludent samtycke kan i vissa fall uppfylla de förutsättningar som avses i definitionen. Hur förutsättningarna för samtycke uppfylls bestäms i sista hand särskilt från fall till fall. Härvid skall avseende fästas bl.a. vid arten av de uppgifter som inhämtas. Ifall det uppstår oenighet om huruvida samtycke givits eller inte, bär den registeransvarige bevisbördan i detta hänseende. Samtycket gäller tillsvidare, om inget annat framgår av samtycket. Den registrerade har rätt att när som helst återta sitt samtycke.

Till samtycket har i vissa paragrafer i den föreslagna lagen i översstämmelse med direktivet fogats uttryck som preciserar vad som avses med samtycke. I 8, 13 och 23 § förutsätts att den registrerade otvetydigt lämnat sitt samtycke. Kravet på otvetydighet betonar klarheten i den registrerades samtycke. I 12 § förutsätts i fråga om behandlingen av känsliga uppgifter att den registrerade lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen. Härvid vill man betona att den registrerade uttryckt sitt samtycke exakt. Ett uttryckligt samtycke förutsätter i allmänhet ett skriftligt samtycke, varav framgår vilken slags behandling av personuppgifter samtycket gäller.

Paragrafens 8 punkt innehåller en definition på personkreditupplysningar och i 9 punkten definieras kreditupplysningsregister. Med personkreditupplysningar avses personuppgifter som är avsedda att användas vid bedömning av en enskild fysisk persons ekonomiska ställning, förmåga att svara för sina förbindelser eller pålitlighet. Den föreslagna definitionen motsvarar i sak personkreditupplysningar som faller inom ramen för den gällande lagens tillämpningsområde, dvs. i praktiken konsumenternas kredituppgifter. Med kreditupplysningsregister avses ett register som innehåller kreditupplysningar.

4 §. *Tillämpning av finsk lag.* Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om när den finska lagstiftningen skall tillämpas på behandling av personuppgifter. I bakgrunden ligger artikel 4 i direktivet, i vilken definieras när nationella bestämmelser som en medlemsstat av europeiska unionen antagit i

enlighet med direktivet skall tillämpas på behandlingen av personuppgifter.

Enligt paragrafens 1 mom. skall den föreslagna lagen tillämpas på sådan behandling av personuppgifter där den registeransvariges verksamhetsort är inom finskt territorium eller annars omfattas av finsk jurisdiktion. Verksamhetsställen som omfattas av finsk jurisdiktion är till exempel de finska beskickningarna. Med verksamhetsställe avses sådana verksamhetsställen inom en medlemsstats territorium där faktisk verksamhet bedrivs.

I paragrafens 2 mom. bestäms om tillämpningen av finsk lag på fall som avses i artikel 4. 1 c i direktivet. Här är det fråga om situationer där den registeransvarige inte har något verksamhetsställe inom Europeiska unionen medlemsstaters territorier, men den registeransvarige för behandlingen av personuppgifter använder anordningar som är belägna i Finland även för annat än endast för överföring av uppgifter via Finland. Den registeransvarige skall då utnämna en företrädare i Finland. Det här innebär en person som svarar för den registeransvariges skyldigheter i Finland.

Utanför lagens tillämpningsområde ställs enligt 2 mom. sådan behandling av personuppgifter där de anordningar som avses i momentet endast används för överföring av uppgifter via detta område. Med överföring av uppgifter avses då situationer där uppgifter via olika slags "noder" endast passerar Finland eller ett område som omfattas av finsk jurisdiktion utan att uppgifterna tas till behandling här i samband med överföringen.

2 kap. Allmänna principer för behandlingen av personuppgifter

5 §. *Aktsamhetsplikt.* Paragrafen ålägger den registeransvarige och den som i egen skap av näringsidkare eller företagare verkar för den registeransvariges räkning att vara aktsamma. Bestämmelsen motsvarar i huvuddrag gällande 3 §. Den uttrycker idén om en självstyrande registerföring, vilket innebär att de registeransvariga på eget initiativ skall eftersträva att personuppgifter behandlas med iakttagande av bestämmelserna och principerna som tryggar den personliga integriteten.

Aktsamhetsplikten gäller enligt lagförslaget behandlingen av personuppgifter. Behandlingen av personuppgifter definieras i 3

§ 2 punkten, enligt vilken med därmed avses alla slags åtgärder som avser personuppgifter. God informationshantering innefattar bl.a. sådana förfaranden som främjar integritetsskyddet vid behandling av personuppgifter. Det här medför bl.a. att man måste se till att de uppgifter som behandlas skyddas på behörigt sätt. I gällande 40 § personregisterlagen bestäms att den registeransvarige i en postförsändelse inte synligt får använda personbeteckning eller uppgifter om mottagarens personliga förhållanden. Även om någon uttrycklig bestämmelse om den registeransvariges skyldighet att sörja för datasekretessen vid postning inte föreslås ingå i lagen, kan denna skyldighet härledas ur den registeransvariges aktsamhetsplikt.

Den registeransvarige och den som behandlar personuppgifter för den registeransvariges räkning skall iakttaga lagens syften enligt 1 § och verka för att främja dessa. I den föreslagna bestämmelsen betonas också i anslutning till lagens syften, vilka anges i 1 §, att skyddet av privatliv eller andra grundläggande fri- och rättigheter som tryggar skydd för personlig integritet inte får begränsas utan en i lag angiven grund.

6 §. *Planering av behandlingen av personuppgifter.* Paragrafen föreskriver om kravet på en saklig behandling av personuppgifter och bestämning av behandlingens ändamål. Det ändamål för vilket personuppgifter behandlas samt det hos vilken personuppgifter vanligen insamlas och till vilken de vanligen lämnas ut, skall anges innan personuppgifter börjar insamlas eller ordnas till ett personregister. Om bestämmandet av personregisters ändamål föreskrivs i gällande 4 § 1 mom personregisterlagen. Bestämmelserna föreslås bli justerade i fråga om ordalydelsen.

Enligt gällande 4 § 3 mom. personregisterlagen kan ändamålet för ett personregister och de normala dataöverföringarna bestämmas på nytt, om det behövs till följd av förändrade förhållanden och det ändrade ändamålet inte väsentligt avviker från det ursprungliga. Även om någon motsvarande bestämmelse inte föreslås ingå i lagen, kan ändamålet med behandlingen av personuppgifter och de normala dataöverföringarna bestämmas på nytt, om det behövs på grund av ändrade förhållanden. Med beaktande av artikel 6. 1 b i direktivet får ett ändamål som bestämts på det här sättet emellertid inte vara oförenligt med det ursprungliga ändamålet med behandlingen.

Artikel 6. 1 a i direktivet förutsätter att medlemsstaterna föreskriver om att personuppgifter skall behandlas på ett korrekt och lagligt sätt. Kravet på laglig behandling av personuppgifter ingår i 5 § i lagförslaget och om saklig behandling av personuppgifter föreskrivs utöver 5 § även i denna paragraf.

7 §. *Ändamålsbundenhet.* I paragrafen föreskrivs på det sätt som artikel 6. 1 b förutsätter om kravet på ändamålsbundenhet i fråga om personuppgifter. Artikel 6. 1 b förpliktar medlemsstaterna att föreskriva om att personuppgifter skall samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och senare behandling får inte ske på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål.

Om kravet på ändamålsbundenhet föreskrivs i gällande 16 § personregisterlagen. I denna bestämmelse har i den föreslagna 7 § gjorts sådana justeringar som föranleds av direktivet. Personuppgifter får enligt den föreslagna bestämmelsen användas och på annat sätt behandlas endast om det är förenligt med den behandling som avses i 6 §. Senare behandling för historisk forskning eller för vetenskapliga eller statistiska syften skall inte anses vara oförenlig med det ursprungliga ändamålet. Direktivet förutsätter att man i detta sammanhang sörjer för tillräckliga skyddsåtgärder. Dessa kan anses tryggade genom de bestämmelser som föreslås i lagens 4 kap.

Den föreslagna lagen innehåller ingen bestämmelse som motsvarar gällande 20 § angående samkörning av personregister, eftersom behandlingen av personuppgifter omfattar samkörning enligt definitionen i 3 § 2 mom. och samkörning regleras sålunda i enlighet med de allmänna bestämmelserna som gäller behandling av personuppgifter. Exempelvis samkörning av personregister för sedvanlig uppdatering av adressuppgifter eller för att undvika mångfaldig postning kan anses utgöra ett sådant ändamål med behandlingen som inte är oförenligt med behandlingens ursprungliga ändamål.

8 §. *Allmänna förutsättningar för en behandling.* Av 8 § i lagförslaget framgår förutsättningarna för behandling av personuppgifter. Den föreslagna paragrafen grundar sig på det lagstiftningsmandat som ingår i artikel 7 i direktivet. Artikel 7 anger på ett för medlemsstaterna bindande sätt principerna för laglig behandling av personuppgifter.

När paragrafen har utarbetats har man beaktat att om behandling av personuppgifter

kan föreskrivas genom speciallagstiftning på ett sätt som avviker eller kompletterar den föreslagna lagen. Regleringen skall även då genomföras i överensstämmelse med artikel 7 i direktivet, förutsatt att det är fråga om ett rättsområde som hör till direktivets tillämpningsområde.

De allmänna förutställningarna för behandling av personuppgifter om vilka föreskrivs i paragrafens 1 mom. gäller enligt lagstiftningsmandatet i princip alla slags åtgärder som är riktade mot personuppgifter enligt 3 § 2 punkten, så som t.ex. insamling, registrering, användning, samkörning och utlämnande av personuppgifter. Behandling av personuppgifter är tillåtet endast när någon av de i momentet omnämnda förutsättningarna uppfylls.

Enligt 1 mom. 1 punkten får personuppgifter behandlas endast med otvetydigt samtycke av den registrerade. Det här motsvarar i sak den gällande regleringen och artikel 7 stycke a i direktivet. Behandlingen av personuppgifter skall i princip basera sig på den registrerades samtycke, eftersom vid behandling av personuppgifter med den registrerades samtycke förverkligas individens självbestämmanderätt i fråga om information som berör honom själv och öppenheten i fråga om registerföring allra bäst.

Enligt förslaget skall den registrerade ha lämnat sitt samtycke otvetydigt. Kravet på ett entydigt samtycke uppfylls inte t.ex. när den registrerade vid sin ankomst till sjukhuset ombedes ge ett allmänt samtycke till att uppgifter om hans hälsa eller vård får utlämnas. I ett sådant fall kan den registrerade inte på förhand veta vilka uppgifter samtycket kommer att gälla.

De krav som ställs på ett samtycke bestäms i sista hand särskilt från fall till fall. Då skall bl.a. arten av de uppgifter som inhämtas tillmätas betydelse. Ifall det uppstår oenighet om huruvida samtycke avgetts, ligger bevisbördan hos den registeransvarige.

Enligt 1 mom. 2 punkten i paragrafen tillåts i överensstämmelse med artikel 7 stycke b i direktivet behandling av personuppgifter på uppdrag av den registrerade. Behandlingen som baserar sig på uppdrag är möjlig även enligt den gällande lagstiftningen.

Behandling av personuppgifter skall med stöd av 2 mom. och i enlighet med artikel 7 stycke b i direktivet även vara tillåtet för att fullgöra ett sådant avtal i vilket den registrerade är part eller för att vidta åtgärder på

den registrerades begäran innan ett sådant avtal ingås.

Enligt paragrafens 1 mom. 3 punkt tillåts behandlingen av personuppgifter i enlighet med artikel 7 stycke d i direktivet, om behandlingen i ett enskilt fall är nödvändig för att skydda intressen som är av grundläggande betydelse för den registrerade. Någon motsvarande bestämmelse ingår inte i den gällande lagstiftningen. Tillämpningen av det föreslagna lagrummet kan bli aktuell t.ex. när det för att rädda den registrerades liv eller hälsa är nödvändigt att behandla uppgifter som gäller honom och något samtycke för behandlingen inte är möjligt att få. Lagrummet är inte tillämpligt när behandlingen av personuppgifter i annat än i ett enskilt fall är nödvändig för att skydda intressen som är av grundläggande betydelse för den registrerade. I dessa fall blir 9 punkten i momentet tillämplig och för behandlingen behövs ett sådant tillstånd som avses i 43 § 1 mom.

Enligt 1 mom. 4 punkten är behandlingen av personuppgifter tillåten, om det bestämts om behandlingen i lag eller om behandlingen föranleds av en uppgift eller förpliktelse som åvilar den registeransvarige enligt lag eller som förordnats honom med stöd av lag. Behandlingen av personuppgifter kan inte längre basera sig på förordning eller en uppgift eller förpliktelse som förordnats med stöd av en förordning. Ändringen beror på 8 § 1 mom. regeringsformen, enligt vilket om skydd för personuppgifter bestäms närmare i lag. Förslaget motsvarar artikel 7 stycke c i direktivet, enligt vilken personuppgifter får behandlas om behandlingen är nödvändig för att fullgöra förpliktelse som enligt lag åvilar den registeransvarige.

Med behandling om vilken bestämts i lag avses i 1 mom. 4 punkten sådan behandling om vilken bestäms i någon annan lag. Även sådan behandling av personuppgifter som regleras i någon annan lag skall till den del behandlingen hör till direktivets tillämpningsområdet uppfylla de krav som artikel 7 i direktivet ställer på behandlingen av personuppgifter.

Enligt paragrafens 1 mom. 5 punkt tillåts behandlingen av personuppgifter i fall där den registrerade har en saklig anknytning till den registeransvariges verksamhet. Behandlingen av personuppgifter föreslås vara tillåtet, om den registrerade på grund av ett kund- eller tjänstgöringsförhållande, ett medlems-

skap eller något annat därmed jämförbart förhållande har en saklig anknytning till den registeransvariges verksamhet. Ett motsvarande anknytningskrav i fråga om inhämtande och registrering av personuppgifter ingår i 5 § 1 mom. personregisterlagen. Artikel 7 stycke f i direktivet bör anses tillåta den föreslagna bestämmelsen. Punkten tillåter behandling av personuppgifter, om behandlingen är nödvändig för ändamål som gäller berättigade intressen hos den registeransvarige eller hos tredje man till vilken uppgifterna lämnas ut, förutom när sådana intressen åsidosätts av den registrerades intressen eller dennes grundläggande fri- och rättigheter som kaver skydd.

Enligt paragrafens 1 mom. 6 *punkt* får personuppgifter behandlas, om det är fråga om uppgifter om kunder hos eller arbetstagare vid en koncern eller någon annan ekonomisk sammanslutning och dessa uppgifter behandlas inom nämnda sammanslutning. Den föreslagna bestämmelsen omfattar all slags behandling av uppgifter som avses i 6 punkten, förutom överföring av personuppgifter till länder utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, i fråga om vilket skall tillämpas 22 och 23 § i lagförslaget som gäller överföring av personuppgifter till länder utanför Europeiska unionens medlemsstaters territorier eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Enligt 5 § 3 mom. i den gällande personregisterlagen får en koncern eller någon annan ekonomisk sammanslutning inhämta och i ett gemensamt personregister införa personuppgifter om kunder hos eller arbetstagare vid sammanslutningen, om inte annat följer av bestämmelserna om tystnadsplikt. Enligt 18 § 5 mom. personregisterlagen anses inte såsom utlämnande av personuppgifter att uppgifter överförs till gemensamt register som avses i 5 § 3 mom.

Bestämmelsen i 5 § 3 mom. personregisterlagen togs i tiden in i personregisterlagen, eftersom anknytningskravet inte nödvändigtvis uppfylldes i fråga om personal- och kundregister vid koncerner och andra ekonomiska sammanslutningar och eftersom man inte ansåg det vara nödvändigt att föreskriva om tillstånd för att få föra sådana register. I praktiken har bestämmelsen visat sig vara behövlig. Många stora registeransvariga förnumera ett gemensamt koncernregister. En decentralisering av registren så att varje juri-

disk person själv för sina register innebär stora kostnader för de registeransvariga. Artikel 7 stycke f innebär att förenämnda reglering kan kvarstå och att principen kan utsträckas att omfatta även annan behandling av personuppgifter som anges i 8 § i lagförslaget.

Det faktum att ett gemensamt register förs över anställda vid en koncern eller annan ekonomisk sammanslutning kan inte anses äventyra den registrerades integritetsskydd. Samma gäller gemensamma kundregister och behandling av uppgifter som anknyter till dessa inom sammanslutningen, förutsatt att vid behandlingen iaktas övriga allmänna principer som gäller behandling av personuppgifter, om vilka föreskrivs i den föreslagna lagens 2 kap. Vid behandlingen av uppgifter om kunder skall särskild uppmärksamhet fästas vid aktsamhetsplikten, om vilken föreskrivs i 5 § i lagförslaget och ändamålsbundenhetsprincipen, om vilken föreskrivs i 7 §.

Enligt 1 mom. 7 *punkten* får personuppgifter behandlas, om behandlingen behövs för betalningstjänst, databehandling eller andra därmed jämförbara uppgifter som utförs på uppdrag av den registeransvarige. Den som på uppdrag behandlar uppgifter har ingen självständig rätt att behandla uppgifter, utan hans rätt skall alltid grunda sig på den registeransvariges rätt. Den som får ett sådant uppdrag att behandla uppgifter har rätt att på uppdrag behandla uppgifter också utan särskild reglering. Punkten föreslås ingå i lagen för tydlighetens skull. Lagrummet är avsett att ersätta gällande 18 § 5 mom. personregisterlagen, enligt vilket såsom utlämnande av personuppgifter inte anses att uppgifter lämnas för betalningstjänst, databehandling eller härmed jämförbara uppgifter som sker på uppdrag av den registeransvarige. I det föreslagna lagrummet avses med andra därmed jämförbara uppgifter exempelvis det att adressuppgifter samkörs för sedvanlig uppdatering av adressuppgifter eller för att undvika dubbel postning t.ex. i samband med direkt marknadsföring eller inom föreningsverksamhet.

Enligt 1 mom. 8 *punkten* får personuppgifter också behandlas om det är fråga om allmänt tillgängliga uppgifter som beskriver en persons ställning, uppgifter och skötsel av dessa uppgifter inom ett offentligt samfund eller inom näringslivet och dessa uppgifter behandlas för att garantera rättigheter

och intressen hos den registeransvarige eller sådan tredje man till vilken uppgifterna utlämnas. Bestämmelsen möjliggör bl.a. behandling av kreditupplysningar som gäller yrkesutövare och näringsidkare. Med allmänt tillgängliga uppgifter avses i bestämmelsen t.ex. uppgifter som ingår i näringsförbudsregistret som förs av rättsregistercentralen samt konkurs- och förestagssaneringsregistret och handelsregistret och som är offentliga. Denna behandlingsgrund har ansetts vara möjlig med stöd av artikel 7 stycke f i direktivet. Den möjliggör även sådan behandling av personuppgifter som är nödvändig för ändamål som rör berättigade intressen hos den registeransvarige eller hos tredje man till vilka uppgifterna har lämnats ut, utom när sådana intressen åsidosätts av den registrerades intressen eller dennes grundläggande fri- och rättigheter som kräver skydd enligt artikel 1.1. De intressen som är till för att säkerställa integritetsskyddet kan inte anses åsidosätta den registeransvariges eller tredje mans intressen i sådana situationer som avses i 8 punkten, eftersom det är fråga om allmänt tillgängliga uppgifter som beskriver en persons ställning, arbetsuppgifter och skötseln av dessa uppgifter inom en offentlig sammanslutning eller inom näringslivet.

Enligt paragrafens 1 mom. 9 punkt är behandlingen av personuppgifter tillåten om datasekretessnämnden har beviljat ett tillstånd som avses i 43 § 1 mom. Tillstånd kan beviljas med stöd 43 § 1 mom. när förutsättningarna som anges i artikel 7 stycke d - f uppfylls. Tillstånd kan sålunda beviljas, om behandlingen behövs för att i andra än i enstaka fall skydda ett intresse som är av grundläggande betydelse för den registrerade (artikel 7 stycke d) eller om behandlingen behövs för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller för att utöva sådan offentlig makt som innehas av den registeransvarige eller tredje man till vilken uppgifterna utlämnas (artikel 7 stycke e). Tillstånd kan också beviljas för att genomdriva ett berättigat intresse hos den registeransvarige eller tredje man, förutsatt att behandlingen av uppgifterna inte äventyrar någons integritetsskydd eller rättigheter (artikel 7 stycke f). Beträffande det tillstånd som avses i 43 § 1 mom. i lagförslaget är det inte längre fråga om sådana undantag från bestämmelserna i en lag eller en förordning som regleras i 37 § i den gällande lagen, utan

tillstånd skall kunna beviljas endast när förutsättningarna för behandling av personuppgifter i enlighet med artikel 7 stycke d, e eller f uppfylls. Tillståndsförfarandet har ansetts vara behövligt för att frågan om huruvida förutsättningarna uppfylls inte skall vara beroende av den registeransvariges ensidiga bedömning i fall där det inte finns några särskilda bestämmelser om behandling av uppgifter i enlighet med artikel 7 stycke d - f. Eftersom tillstånd kan beviljas enbart på de förutsättningar som anges i 43 §, bör tillståndsförfarandet anses uppfylla det exakthetskrav som regeringsformen ställer på undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna och kravet att om skydd för personuppgifter skall föreskrivas i lag.

Bestämmelsen om förutsättningarna för behandling av personuppgifter i 1 mom. i paragrafen skall också tillämpas på utlämnande av personuppgifter ur andra än myndigheters personregister. Om utlämnande av uppgifter ur myndigheters register gäller vad som föreskrivs om offentlighet för myndigheternas handlingar. En bestämmelse om detta ingår i 3 mom.

I paragrafens 2 mom. preciseras under vilka förutsättningar personuppgifter kan utlämnas ur ett privat register med stöd av 1 mom. 5 punkten. En motsvarande bestämmelse ingår i gällande 18 § 1 mom. 3 punkten personregisterlagen. I den föreslagna bestämmelsen har beaktats det krav som ingår i artikel 6.1 stycke b om att det ändamål för vilket uppgifterna utlämnas inte får vara oförenligt med behandlingens ändamål. Denna utlämningsgrund har man ansett kunna bibehålla med stöd av artikel 7 stycke f i direktivet. Utlämnandet av personuppgifter kan uppfylla sedvanlighetskravet enligt denna punkt t.ex. i föreningsverksamhet eller annan fritidsverksamhet samt i arbetslivet.

Paragrafens 3 mom. innehåller i fråga om utlämnande av uppgifter ur myndigheters personregister en hänvisning till de bestämmelser som gäller offentlighet för myndigheternas handlingar. När uppgifter utlämnas ur myndigheters personregister skall offentlighetsprincipen och bestämmelserna om tystnadsplikt iakttagas. Bestämmelser om iakttagandet av offentlighetsprincipen och om de vanligaste grunderna för tystnadsplikt föreslås bli intagna i den lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet som är under behandling i riksdagen. För enhetlighetens skull är det ändamålsenligt att om utlämnande

de av personuppgifter ur myndigheters filer bestäms i den föreslagna lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Direktivet gör det möjligt att beakta offentlighetsprincipen i den nationella lagstiftningen. Det här konstateras uttryckligen i punkt 72 i ingressen till direktivet.

Utlämnandet av personuppgifter ur myndigheters register regleras för närvarande i lagen om allmänna handlingars offentlighet. Utlämnande av en enskild offentlig uppgift ur ett myndighetsregister har inte begränsats, liksom inte heller massutlämning av offentliga uppgifter ur manuella myndighetsregister. I 18 a § i den nämnda lagen har dock utlämnande av uppgifter så som massutlämnande eller som känsligt stickprov ur en teknisk upptagning som utgör ett personregister som avses i personregisterlagen begränsats. Sådan utlämning är möjlig endast med den registrerades samtycke eller med stöd av ett tillstånd av datasekretessnämnden eller om uppgifter lämnas ut med stöd av en lag eller en förordning eller för vetenskaplig forskning eller för statistiska syften. Så som massutlämnande får uppgifter utlämnas även för personmatriklar och släktforskning, om inte den registrerade förbjudit sådan utlämning. Vidare finns det ett flertal specialbestämmelser om utlämnande av uppgifter ur myndigheters register (t.ex. befolkningsdatasystemet och datasystemet för vägtrafiken).

I den föreslagna lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet har intagits begränsningar i fråga utlämnande av personuppgifter som är nödvändiga för integritetsskyddet. Utgångspunkten är att man inte heller i fortsättningen skall begränsa utlämnande av uppgifter ur myndigheters personregister, om inte annat följer av bestämmelserna om tystnadsplikt. I den föreslagna offentlighetslagen bestäms på vilka grunder det skall vara tillåtet att lämna ut personuppgifter i större omfattning t.ex. i elektronisk form.

Den föreslagna personuppgiftslagen innehåller inte begreppen massutlämnande av personuppgifter eller känsligt stickprov. Utlämnande av känsliga uppgifter är tillåtet endast på de grunder som anges i föreslagna 12 §.

Paragrafens 4 mom. innehåller en hänvisningsbestämmelse, enligt vilken om utlämnande av känsliga uppgifter och personbeteckning bestäms i 3 kap. och om behand-

ling av personuppgifter för särskilda ändamål i 4 kap.

9 §. *Principer gällande uppgifternas art.* I paragrafen föreskrivs om relevanskravet och anknytningskravet i fråga om de uppgifter som behandlas. Artikel 6.1 stycke d i direktivet förpliktar medlemsstaterna att föreskriva om att personuppgifterna skall vara riktiga och vid behov uppdaterade. Den registeransvarige skall enligt 2 punkten i artikel säkerställa att iakttagandet av relevans- och anknytningskravet efterlevs.

Enligt 1 mom. i paragrafen skall de personuppgifter som behandlas vara behövliga med tanke på det ändamål som angivits för registret. För närvarande ingår bestämmelser om relevanskravet i 5 § 2 mom. personregisterlagen. Bestämmelsen har med anledning av direktivet justerats i fråga om ordalydelsen. Personuppgifterna kan anses vara behövliga för ändamålet med behandlingen när de är sakliga och väsentliga och inte alltför omfattande med hänsyn till det ändamål för vilket de inhämtats och det var de senare behandlas.

Paragrafens 2 mom. förpliktar den registeransvarige att se till att oriktiga, ofullständiga eller föråldrade uppgifter inte behandlas. Om uppgifternas riktighet föreskrivs för närvarande i 9 § personregisterlagen. I förslaget har bestämmelsens ordalydelse justerats med anledning av direktivet.

Vid bedömningen av den skyldighet som enligt bestämmelsen åligger den registeransvarige skall man beakta ändamålet med behandlingen av personuppgifter samt vilken betydelse behandlingen har för den registrerades integritetsskydd. Det här innebär bl.a. att skyldigheten inte förutsätter lika omfattande åtgärder när personuppgifter behandlas för forskningsändamål och statistiska ändamål som när det är fråga om behandling av personuppgifter som används vid beslutsfattning som gäller enskilda personer.

Om rättelse, avlägsnande eller komplettering av personuppgift som med hänsyn till ändamålet med behandlingen är oriktig, onödig, bristfällig eller föråldrad bestäms i 29 §.

10 §. *Registerbeskrivning.* I paragrafen föreskrivs om öppenhet vid behandling av uppgifter. Paragrafen förpliktar den registeransvarige att uppgöra en registerbeskrivning över personregistret och att hålla den allmänt tillgänglig. Uppgörandet av en registerbeskrivning utgör en del av den planering

som gäller behandlingen av personuppgifter enligt 6 §. Enligt gällande 10 § personregisterlagen skall en registerbeskrivning uppgöras för personregister som förs med ADB. Den föreslagna bestämmelsen förpliktar den registeransvarige att uppgöra en registerbeskrivning också för manuella register. Detta är motiverat för att garantera öppenhet vid behandlingen av personuppgifter. I och med att datatekniken utvecklats och den automatiska databehandlingen blivit allt vanligare finns inte längre någon orsak till göra skillnad mellan automatisk och övrig databehandling. Enligt gällande 10 § 3 mom. i den gällande personregisterlagen skall den registeransvarige på begäran också ge upplysningar om ändamålet och arten av uppgifterna i ett sådant personregister som inte behöver ha en registerbeskrivning.

Enligt artikel 21.3 i direktivet skall medlemsstaterna föreskriva att de registeransvariga eller något annat organ, som medlemsstaterna utser, på lämpligt sätt skall tillhandahålla var och en som begär den information som anges i artikel 19.1 i direktivet om sådan behandling av personuppgifter som inte förutsätter någon anmälan till datasekretssmyndigheterna. Sådana uppgifter är den registeransvariges och dennes eventuella företrädares namn och adress, ändamålet eller ändamålen med behandlingen, beskrivning av gruppen eller grupperna av registrerade och de uppgifter eller uppgiftskategorier, mottagarna eller mottagargrupperna till vilka uppgifter eventuellt lämnas ut samt planerade överföringar till länder utanför Europeiska unionen.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs om den registeransvariges skyldighet att uppgöra en registerbeskrivning för personregistret, av vilken framgår den registeransvariges och dennes eventuella företrädares namn och kontaktuppgifter, ändamålet med behandlingen av personuppgifter, en beskrivning av gruppen eller grupperna av registrerade och de uppgifter eller uppgiftskategorier som är förknippade med dessa, den till vilken uppgifter vanligen lämnas ut och huruvida uppgifter överförs utanför EU eller EES. Utöver dessa uppgifter kan det ibland vara på plats att ta med även annan information som kan vara viktig, så som det varifrån uppgifterna inhämtas.

En företrädare för den registeransvarige kan t.ex. vara en representant som den registeransvarige skall utse i sådana situationer

som avses i 4 § 2 mom.

Enligt paragrafens 2 mom. skall registerbeskrivningen hållas allmänt tillgänglig. Enligt gällande 10 § 1 mom. personregisterlagen skall registerbeskrivningen hållas allmänt tillgänglig hos den registeransvarige. I den föreslagna bestämmelsen ingår inget omnämnande av var registerbeskrivningen skall hållas allmänt tillgänglig. Även om det i princip inte finns någon uttrycklig bestämmelse om platsen där registerbeskrivningen skall hållas allmänt tillgänglig, utgår man alltså från att registerbeskrivningen hålls allmänt tillgänglig hos den registeransvarige. Meningen är att bestämmelsen är flexibel med avseende på den registeransvarige och den som vill ha information om personregistret. Till exempel då personregistret finns i ett datanät, skall också registerbeskrivningen vara tillgänglig via nätet.

I 2 mom. i paragrafen föreskrivs också om undantag beträffande skyldigheten att hålla registerbeskrivningen allmänt tillgänglig. Undantag är möjliga om det är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, försvaret eller den allmänna ordningen och säkerheten eller för förebyggande eller utredande av brott eller för att säkerställa tillsynsuppgifter som är förknippade med beskattningen eller den offentliga ekonomin. Artikel 13 i direktivet tillåter undantag från den informations-skyldighet om vilken föreskrivs i artikel 21 punkt 3 bl.a. när det är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet eller allmän säkerhet eller för att förebygga eller utreda brott eller för att säkerställa utförandet av en övervakningsuppgift som en medlemsskat har i anknytning till den offentliga ekonomin eller beskattningen. Statens säkerhet och förebyggande av brott är även enligt gällande 7 § personregisterförordningen sådana grunder på vilka undantag kan göras. Genom speciallagstiftning kan man vid behov också föreskriva om andra undantag från skyldigheten att hålla en registerbeskrivning allmänt tillgänglig. Om det är fråga om behandling av uppgifter som hör till direktivets tillämpningsområde, kan undantag göras enligt de grunder som anges i artikel 13 i direktivet.

3 kap. Känsliga uppgifter och personbeteckning

11 §. *Förbud mot behandling av känsliga uppgifter.* I paragrafen föreskrivs om förbud mot att behandla känsliga personuppgifter

och definieras vad som avses med känsliga uppgifter.

Enligt paragrafen är det förbjudet att behandla känsliga uppgifter. Med känsliga uppgifter avses personuppgifter som beskriver eller vilkas syfte är att beskriva 1) ras eller etniskt ursprung, 2) någons samhällsliga eller politiska uppfattning eller religiösa övertygelse eller medlemskap i en fackförening, 3) en brottslig gärning eller ett straff eller en annan påföljd för ett brott, 4) någons hälsotillstånd, sjukdom eller handikapp eller vårdåtgärder eller därmed jämförbara åtgärder som gäller honom, 5) någons sexuella inriktning eller beteende, eller 6) någons behov av socialvård eller socialvårdstjänster, stödåtgärder och andra förmåner inom socialvården som någon erhållit. Paragrafen motsvarar gällande 6 § personregisterlagen och uppfyller förutsättningarna som gäller de uppgifter vars behandling medlemsstaterna enligt artikel 8.1 skall förbjuda.

En nyhet i jämförelse med 6 § personregisterlagen är det att också en uppgift som beskriver eller som syftar till att beskriva medlemskap i fackförbund, skall i enlighet med förpliktelsen i artikel 8.1 i direktivet anges som en känslig uppgift i 2 punkten. I de nordiska länderna där organiseringsnivån bland arbetarna traditionellt har varit hög, har medlemskap i fackförbund inte ansetts vara en känslig uppgift. Att denna uppgift föreskrivs vara en känslig uppgift torde inte i praktiken föranleda problem, eftersom behandling av sådana uppgifter som gäller medlemskap i fackförbund är enligt 12 § tillåtet bl.a. i fackföreningens verksamhet eller i verksamhet i ett förbund som består av sådana och för att kunna iaktaga arbetsgivarnas särskilda rättigheter och skyldigheter inom arbetsrättens område. Behandling av uppgifter som gäller medlemskap i fackförbund är enligt 12 § 1 punkten tillåtet även när den registrerade gett sitt skriftliga samtycke till behandlingen. Sålunda skulle det alltså bl.a. vara möjligt för arbetsgivarna att uppbära fackföreningarnas medlemsavgifter.

I 5 punkten i paragrafen föreskrivs till skillnad från tidigare att förutom uppgifter som beskriver någons sexuella beteende även uppgifter som beskriver någon sexuella inriktning utgör känsliga uppgifter. Med någons sexuella beteende avses enligt förarbetena till gällande 6 § personregisterlagen även uppgifter om personens sexuella inrikt-

ning. Tillägget föreslås ingå i lagrummet för tydlighetens skull. Den föreslagna bestämmelsen kan anses ingå i artikel 8.1 i direktivet, enligt vilken medlemsstaterna skall förbjuda behandling av uppgifter som berör sexuellt beteende.

Enligt 6 punkten i paragrafen är känsliga uppgifter sådana uppgifter som beskriver eller som är avsedda att beskriva någons behov av socialvård eller socialvårdstjänster, stödåtgärder eller andra förmåner inom socialvården som någon erhållit. Med socialvård, socialvårdstjänster, stödåtgärder och förmåner inom socialvården avses samma som man avser med dessa i socialvårdslagen (710/1982) och med behovet av socialvård behov som ansluter sig därtill. I 6 § 6 punkten personregisterlagen avses med känsliga uppgifter personuppgifter som beskriver socialservice, utkomststöd och sociala understöd samt därmed sammanhängande socialvårdstjänster som någon erhållit. Enligt den föreslagna bestämmelsen anses utöver dessa uppgifter också någons behov av socialvård utgöra en känslig uppgift. Tillägget har ansetts vara motiverat därför att med tanke på den som ansöker om en förmån inom socialvården kan redan en ansökan i sig eller t.ex. en uppgift om att någon blivit föremål för en barnskyddsanmälan anses vara en känslig uppgift. Uppgifter som gäller socialvårdstjänster räknas inte upp bland de uppgifter som nämns i artikel 8.1 i direktivet. Eftersom registreringen av sådana uppgifter hos oss emellertid traditionellt ansetts innebära en större risk för medborgarnas personliga integritet och rättsskydd, har man velat föreskriva att dessa uppgifter är känsliga uppgifter. För att uppgifter som berör socialvårdstjänster alltså skall betraktas som känsliga uppgifter talar även den princip som framgår av punkt 10 i direktivets ingress, enligt vilken tillnärmningen av medlemsstaternas lagstiftning inte får medföra någon inskränkning av det skydd som garanteras av lagstiftningen.

12 §. *Undantag från förbudet mot behandling av känsliga uppgifter.* I paragrafen föreskrivs om undantag från förbudet att behandla känsliga uppgifter. Undantagen gäller även behandling av känsliga uppgifter som ingår i myndigheters register och sålunda även utlämnande av känsliga uppgifter ur myndigheters register. Eftersom för känsliga uppgifter som ingår i myndigheters register ofta också gäller tystnadsplikt, skall dess-

utom vid utlämnande av dessa uppgifter även beaktas bestämmelserna om tystnadsplikt och om undantagen från tystnadsplikten.

Grunderna för undantag motsvarar i stort sett undantagen från förbudet mot registrering av känsliga uppgifter som ingår i gällande 7 § personregisterlagen kompletterade med grunderna för undantag enligt artikel 8.

Enligt 1 punkten utgör förbudet mot behandling av känsliga uppgifter enligt 11 § inget hinder för sådan behandling av uppgifter som den registrerade gett sitt samtycke till. Förslaget motsvarar artikel 8. 2 a i direktivet, enligt vilken personuppgifter som avses i artikel 8.1 får behandlas med den registrerades uttryckliga (explicit) samtycke. Inhämtnande, registrering, utlämnande samt samkörning av känsliga uppgifter är tillåtet med den registrerades samtycke även enligt 7, samt 18—20 § personregisterlagen. Enligt 18 § personregisterförordningen skall samtycket lämnas skriftligen. Även det föreslagna uttryckliga samtycket förutsätter i allmänhet ett skriftligt samtycke som anger den typ av behandling av personuppgifter som tillståndet har givits för.

Enligt 2 punkten får sådana personuppgifter behandlas om någons samhälleliga eller politiska uppfattning eller religiösa övertygelse eller medlemskap i en fackförening som den registrerade själv offentliggjort. Bestämmelsen gör det möjligt att behandla t.ex. uppgifter som gäller partipolitiska uppfattningar hos politiker och sådana som handhar samhälleliga förtroendeuppdrag, eftersom den politiska uppfattningen ofta har betydelse i sådan verksamhet och det ligger också i personens eget intresse att ge uttryck för dessa uppfattningar. Det föreslagna undantaget från förbudet mot behandling av känsliga uppgifter är möjligt enligt artikel 8. 2 e i direktivet.

Enligt den undantagsgrund som anges i 3 punkten hindrar inte förbudet mot behandling av känsliga uppgifter behandling av uppgifter som behövs för att skydda intressen som är av grundläggande betydelse för den registrerade eller någon annan person, om den registrerade är förhindrad att ge sitt samtycke. Förslaget baserar sig på artikel 8. 2 c i direktivet. Någon motsvarande bestämmelse ingår inte i den gällande lagen.

Enligt 4 punkten i paragrafen är behandling av uppgifter som behövs för att uppgöra, framställa, försvara och avgöra rätts-

liga anspråk tillåten. Någon motsvarande bestämmelse ingår inte i den gällande lagen. Förslaget baserar sig på artikel 8. 2 e i direktivet. I avsaknad av uttrycklig bestämmelse har datasekretessnämnden bl.a. med hänvisning till 17 kap. 1 § rättegångsbalken (RB) ansett att den registeransvarige har rätt att utan undantagslov inhämta och registrera känsliga uppgifter för nämnda ändamål. Med beaktande av lagens syfte och de rättigheter som enligt lagen hör till saksägaren, har datasekretessnämnden ansett att inrättande och förande av register har direkt berott på det att enligt lagen skall saksägaren i egenskap av kärande visa att de omständigheter som stöder käromålet och som käranden åberopat är sanna. Avsaknaden av en uttrycklig bestämmelse är dock ett uppenbart missförhållande. Genom att i lagen ta in en bestämmelse klarläggs advokaternas och de allmänna rättshjälpsbyråernas rätt att behandla brottsuppgifter som gäller motparten och andra eventuella känsliga uppgifter som behövs när talan förs.

Med stöd av 5 punkten i paragrafen är behandlingen av känsliga uppgifter tillåten, ifall om sådan behandling av uppgifter har reglerats i lag eller ifall behandlingen förädlats av en uppgift som direkt har ålagts den registeransvarige. Den föreslagna regleringen baserar sig på artikel 8.4 i direktivet enligt vilken medlemsstaterna under förutsättning av lämpliga skyddsåtgärder och hänsyn till ett viktigt allmänt intresse får införa andra undantag än de som omnämns i punkt 2 i artikeln.

Det föreslagna lagrummet motsvarar i övrigt det som föreskrivs i 7 § 1 punkten personregisterlagen om inhämtande och registrering av personuppgifter, men inhämtande och registrering av uppgifter är inte längre möjligt, ifall om personregister föreskrivs enbart i förordning. Inrättande av personregister som innehåller känsliga uppgifter kan heller inte längre basera sig på en uppgift som med stöd av lag eller förordning ålagts den registeransvarige. Förändringarna beror på kraven i artikel 8.4 i direktivet samt att om skydd för personuppgifter skall bestämmas i lag enligt 8 § 1 mom. regeringsformen.

Med stöd av det föreslagna lagrummet kan i den nationella lagstiftningen införas även andra undantag från förbudet mot behandling av känsliga uppgifter än de som ingår i den föreslagna 12 §. Regleringen skall dock

uppfylla de krav som artikel 8.4 uppställer. Undantagen skall således betingas av ett viktigt allmänt intresse och i regleringen skall beaktas det krav på behövliga skyddsåtgärder som ingår i direktivet. Om undantag enligt artikel 8.4 i direktivet skall enligt artikel 8.6 dessutom göras en anmälan till kommissionen.

Enligt 6 punkten är behandlingen av känsliga personuppgifter tillåten, om uppgifterna behandlas för historisk eller vetenskaplig forskning eller för statistiska syften.

Enligt 7 § 7 punkten i den gällande personregisterlagen får känsliga uppgifter inhämtas och införas i personregister, om det är fråga om ett sådant personregister som är avsett för någon särskild vetenskaplig undersökning i enlighet med vad som närmare bestäms genom förordning. I förslaget förutsätts inte längre att det skall vara fråga om en särskild vetenskaplig undersökning. Det här beror på att uppgifter som inhämtats och registrerats för ett bestämt forskningsprojekt med stöd av 7 § i lagförslaget senare skall kunna användas också i samband med andra forskningsprojekt. Även hänvisningen till forskningsregister, om vilka föreskrivs i förordningen, har avlägsnats, eftersom bestämmelserna som gäller forskningsregister har intagits i lagförslagens 14 § och eftersom man i forskningsverksamheten bör ha möjlighet att behandla känsliga uppgifter oberoende om det är fråga om verksamhet som avses i 14 § eller om det handlar om annan forskningsverksamhet.

Personregisterlagen innehåller ingen uttrycklig bestämmelse om rätten att inhämta och registrera känsliga uppgifter för statistiska syften. Å andra sidan är utlämnande av personuppgifter för statistikföring tillåten enligt 18 § personregisterlagen och 18 a § lagen om allmänna handlingars offentlighet och 2 § personregisterförordningen som gäller statistikregister innehåller heller inget förbud mot att inhämta och införa känsliga uppgifter i statistikregister. I praktiken har man ansett att det är tillåtet att inhämta och införa känsliga uppgifter i myndigheters statistikregister. Den föreslagna regleringen tillåter behandling av känsliga uppgifter för statistikföring som sköts av såväl myndigheter som andra.

Artikel 8 i direktivet innehåller ingen undantagsgrund i fråga om historisk eller vetenskaplig forskning eller statistikföring. Med stöd av artikel 8.4 kan emellertid med

beaktande av lämpliga skyddsåtgärder och av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse genom nationell lag beslutas om andra undantag från förbudet mot behandling av känsliga uppgifter än de som nämns i artikeln. Kravet på lämpliga skyddsåtgärder kan anses vara uppfyllt i och med att i 14 och 15 § i lagförslaget regleras noggrant de situationer där inhämtande och registrering av personuppgifter för historisk eller vetenskaplig forskning och statistikföring tillåts över huvudtaget. Ifall om forsknings- och statistikregister föreskrivs i annan lag, skall i regleringen iakttas de krav som artikel 8.4 ställer.

Enligt 7 punkten utgör förbudet mot behandling av känsliga uppgifter inget hinder för behandling av uppgifter som gäller religiös övertygelse eller politisk eller samhällsrelig övertygelse eller föreningar och andra sammanslutningar som representerar sådana övertygelser eller uppfattningar om uppgifterna gäller medlemmarna i dessa föreningar eller sammanslutningar eller personer som har sådana regelbundna kontakter till föreningarna eller sammanslutningarna som är förknippade med dessas syften, ifall uppgifter inte utlämnas till utomstående utan den registrerades samtycke. Någon motsvarande reglering ingår inte i personregisterlagen. I 11 § 1 mom. (1614/1992) föreningslagen (503/1989) bestäms om medlemsförteckning som skall föras över föreningens medlemmar och i 2 mom. (503/1989) bestäms om utlämnande av uppgifter ur medlemsregister. Föreningens medlemmar skall ges tillfälle att ta del av de uppgifter som ingår i medlemsförteckningen. I övrigt gäller för utlämnande av uppgifter vad som bestäms i personregisterlagen.

Regleringen i 7 punkten har ansetts vara möjlig med stöd av artikel 8. 2 d i direktivet. Enligt den är behandling av känsliga uppgifter tillåten i sådana fall som avses i 7 punkten, om den sker med iakttagande av tillbörliga skyddsåtgärder och uppgifter inte utlämnas till tredje man utan de registrerades samtycke.

I 8 punkten ingår bestämmelser som gäller situationer där behandlingen av uppgifter som angående medlemskap i fackförbund är tillåten när uppgifterna behandlas i fackföreningarnas verksamhet eller i verksamheten i förbund som består av fackföreningar. Enligt förslaget är behandling av sådana uppgifter om gäller medlemskap i fackförbund som är behövliga i fackföreningens verksamhet eller

i verksamheten i ett förbund som består av sådana tillåten, om uppgifterna gäller medlemmarna i dessa organisationer eller personer som har sådana regelbundna kontakter till organisationerna som är förknippade med organisationernas syften, ifall uppgifter inte utlämnas till utomstående utan den registrerades samtycke. Någon motsvarande reglering ingår inte i den gällande lagen. Den föreslagna regleringen baserar sig på artikel 8. 2 d, som tillåter den föreslagna behandlingen, om den utförs med iakttagande av tillbörliga skyddsåtgärder och uppgifter inte utlämnas till tredje man utan samtycke av de registrerade. Direktivet förutsätter inte att den registrerade lämnat sitt uttryckliga samtycke. De krav som ställs på samtycket bestäms i sista hand särskilt från fall till fall. Även ett konkludent samtycke som man kan sluta sig till av omständigheterna kan i vissa fall uppfylla kravet på att samtycket skall vara uttryckligt. En sådan situation kan vara t.ex. den att fackförbunden i sin verksamhet erbjuder medlemsförmåner på basis av ett avtal med tredje man och lämnar ut de uppgifter om medlemskap i fackförbundet som är nödvändiga för att erhålla förmånen till den tredje man som erbjuder förmånen. Man kan av omständigheterna sluta sig till att samtycke givits t.ex. när ett fackförbund eller en medlem av fackförbundet som en medlemsförmån ingått ett avtal om ansvarsförsäkring eller rättskyddsförsäkring med ett försäkringsbolag. Den registrerade kan då anses ha givit sitt samtycke till att uppgifterna om medlemskap som utgör en förutsättning för erhållande av förmånen samt uppgifterna om ändringar i dessa medlemsuppgifter tillställs försäkringsbolaget.

Ifall det uppstår oenighet om huruvida samtycke lämnats, bär den registeransvarige bevisbördan.

Enligt 9 punkten är det tillåtet att behandla sådana uppgifter som gäller medlemskap i fackförbund som behövs för att den registeransvarige skall kunna iaktta sina särskilda rättigheter och skyldigheter inom arbetsrättsens område. Bestämmelsen gör det även möjligt för arbetsgivaren att under angivna förutsättningar behandla fackförbunds medlemsuppgifter. En sådan situation kan vara för handen t.ex. när fackförbundets medlemsuppgifter behövs för att utreda tjänstekollektivavtalets eller kollektivavtalets bundenhet eller för att i samband med en arbetskonflikt utreda, vilka omfattas av arbetskon-

flikten. Bestämmelsen baserar sig på artikel 8. 2 b i direktivet.

Enligt 10 punkten utgör förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter inget hinder för att en verksamhetsenhet inom hälsovården eller en yrkesutbildad person inom hälsovården behandlar uppgifter som de i denna verksamhet erhållit om den registrerades hälsotillstånd, sjukdom eller handikapp eller de vårdåtgärder som gäller honom eller andra uppgifter som är nödvändiga för vården av honom. Förslaget motsvarar artikel 8.3 i direktivet. Samma undantagsgrund ingår i gällande 7 § 3 och 4 punkten personregisterlagen. I förslaget har myndighet eller anstalt inom hälsovården, som omnämns i 7 § 3 punkten personregisterlagen, ersatts med verksamhetsenhet inom hälsovården och någon med yrkesutbildning inom hälsovården, som omnämns i 7 § 4 punkten personregisterlagen, har ersatts med yrkesutbildad person inom hälsovården, vars definition ingår i 2 § lagen om om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994).

Enligt 11 punkten utgör förbudet mot behandling av känsliga uppgifter inget hinder för att en försäkringsinrättning behandlar uppgifter som den i försäkringsverksamheten erhållit om den försäkrades och ersättningssökandens hälsotillstånd, sjukdom eller handikapp eller de vårdåtgärder som gäller honom eller andra därmed jämförbara åtgärder. En undantagsgrund med nästan exakt samma innehåll ingår i 7 § 6 punkten i den gällande personregisterlagen. I den gällande bestämmelsen omnämns av försäkringsinrättningarna endast försäkringsbolagen och att uppgifter får inhämtas enbart om den försäkrade. Eftersom även andra försäkringsinrättningar så som försäkringsföreningar, pensionsstiftelser och pensionskassor har ett likartat behov som försäkringsbolagen att behandla uppgifter som berör personers hälsotillstånd, föreslås att i stället för försäkringsbolag föreskrivs om försäkringsinrättningarnas rätt att behandla uppgifter. Som ett tillägg till den gällande regleringen föreslås också att försäkringsinrättningarna med stöd av 11 punkten förutom uppgifter som berör den försäkrade också får behandla uppgifter som berör ersättningssökanden. Detta beror på att försäkringsinrättningarna i sin verksamhet också är tvungna att behandla hälsouppgifter som berör andra än den försäkrade. Till exempel den person som skadats i en trafikolycka är oftast inte den

försäkrade, utan en utomstående person som i samband med trafikolyckan åsamkats en personskada.

Som ett tillägg till den gällande regleringen föreslås även att försäkringsinrättningarna skall ha rätt att behandla sådana uppgifter om den försäkrades, ersättningssökandens eller skadevållarens brottsliga gärning, straff eller annan påföljd för brottet, vilka är nödvändiga för att utreda försäkringsinrättningens ansvar. Till exempel i samband med behandlingen av ersättningsanspråk som gäller trafikskador skall försäkringsbolaget enligt 8 § trafikförsäkringslagen (279/1959) i fråga om kollisionsskador avgöra, från vilket fordon försäkring skadorna skall ersättas, dvs. vilkendera föraren vållat skadan. I samband med behandlingen av ersättningsanspråk för trafikskador samlas vid försäkringsbolagen sålunda uppgifter om trafikbrott. Uppgifter om brott fås på motsvarande sätt även i samband med behandlingen av ersättningsanspråk som gäller andra försäkringstyper, t.ex. ansvarsförsäkringsskador, som är förknippade med försummelse av arbetarskyddsbestämmelser. I samtliga fall utgör behandlingen av uppgifterna om den brottsliga gärningen, straffet eller annan påföljd för brottet en del av försäkringsbolagens sedvanliga ersättningsverksamhet. Uppgifterna om brottet utgör en del av bakgrundsmaterialet för det enskilda skadefallet, dvs. de utgör en del av registret över ersättningsverksamheten.

Den undantagsgrund gällande förbudet mot att behandla känsliga uppgifter som föreslås ingå i 11 punkten har ingen uttrycklig motsvarighet i artikel 8 i direktivet. Den föreslagna regleringen har dock ansetts vara möjlig med stöd av artikel 8.4 och 8.5.

Enligt 12 punkten utgör förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter inget hinder för att en socialvårdsmyndighet eller en annan myndighet eller anstalt som beviljar sociala förmåner eller en privat serviceproducent att behandla uppgifter som myndigheten, anstalten eller serviceproducenten i sin verksamhet har erhållit om den registrerades behov av socialservice eller socialvårdstjänster, stödåtgärder och andra förmåner inom socialvården som beviljats den registrerade eller andra uppgifter som är behövliga med avseende på den registrerades omvårdnad. Enligt gällande 7 § 2 punkten personregisterlagen får känsliga uppgifter inom socialvården behandlas av socialvårds-

myndigheter. Enligt förslaget får sådana känsliga uppgifter behandlas även av andra myndigheter och anstalter som beviljar sociala förmåner. Tillägget har ansetts vara behövligt, eftersom nämnda inrättningar också är tvungna att behandla känsliga uppgifter som berör ordnande av socialservice när de beviljar sociala förmåner inom socialvården och när de lämnar socialvård. Enligt bestämmelsen får också sådana känsliga uppgifter som avses i bestämmelsen behandlas av privata serviceproducenter. Det här har ansetts vara motiverat därför att socialvårdstjänster ordnas i allt större utsträckning även av privata serviceproducenter. Denna verksamhet skall uppfylla de krav som ställs bl.a. på personalens behörighet i lagen om tillsyn över privat socialservice (603/1996), och verksamheten övervakas av kommunen och länsstyrelsen. Tystnadsplikten som avses i socialvårdslagen gäller även privata serviceproducenter. Uppgifter som är behövliga för den registrerades omvårdnad kan t.ex. inom handikappvården avse uppgifter som gäller handikapp eller motsvarande uppgifter som vårdbehovet och vårdinnehållet bygger på.

Behandling av känsliga personuppgifter är tillåten enligt 13 punkten också, om datasekretessnämnden för behandlingen beviljat ett sådant tillstånd som avses i 43 § 2 mom. Tillstånd kan enligt 43 § 2 mom. beviljas av skäl som gäller ett viktigt allmänt intresse. Regleringen av datasekretessnämndens behörighet att bevilja tillstånd grundar sig på artikel 8.4 i direktivet, som tillåter att avvika från förbudet mot behandling av känsliga uppgifter förutom av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse även genom ett beslut av tillsynsmyndigheten. Den föreslagna tillståndsbehörigheten har ansetts vara nödvändig, eftersom direktivet inte tillåter längre någon sådan allmän behörighet för datasekretessnämnden att bevilja undantag från bestämmelserna i personregisterlagen och personregisterförordningen som ingår i 37 § personregisterlagen. Utan den föreslagna tillståndsmöjligheten kan vissa för samhället viktiga funktioner hindras. Riskerna i fråga om datasekretessen kan i det enskilda fallet minimeras genom bestämmelser. Till exempel bankernas och försäkringsbolagens nuvarande register över betalningsstörningar grundar sig på tillstånd av datasekretessnämnden.

Ovan nämnda undantag i enlighet med 11

och 13 punkten i paragrafen, vilka grundar sig på artikel 8.4 och 8.5 i direktivet, skall enligt artikel 8.6 anmälas till kommissionen.

13 §. *Behandling av personbeteckning.* I enlighet med den skyldighet som åläggs medlemsstaterna i artikel 8.7 definieras de omständigheter, under vilka behandling av personbeteckning är tillåten. Med definitionen försöker man hindra onödigt behandling av personbeteckning.

Enligt den gällande lagen bestäms rätten att inhämta och registrera personbeteckningar på basis av relevanskravet i 5 § 2 mom. personregisterlagen. Om utlämnande av personbeteckning finns bestämmelser i 19 § personregisterlagen, som gäller massutlämnande och i 12 § personregisterförordningen. Dessutom föreskrivs i 40 § personregisterlagen att personbeteckning inte synligt får användas i postförsändelser.

Dataombudsmannen och dataskyddsnämnden har i ett flertal fall varit tvungna att dra en gräns för när inhämtande och registrering av personbeteckning skall anses som tillåten respektive icke tillåten. I praktiken har det visat sig vara svårt att sätta ut en gräns. Även högsta förvaltningsdomstolen har varit tvungen att behandla ärenden gällande den registeransvariges rätt att inhämta och registrera personbeteckningar. Med den föreslagna bestämmelsen försöker man med beaktande av relevanskravet i 9 § 1 mom. i den föreslagna lagen och artikel 6. 1 c i direktivet samt de erfarenheter man fått vid tillämpningen av den gällande lagen närmare precisera när inhämtande och registrering samt annan behandling av personbeteckning skall anses vara tillåtet.

Enligt paragrafens 1 mom. får en personbeteckning behandlas med den registrerades otvetydiga samtycke i enlighet med de allmänna förutsättningarna för behandling av personbeteckning som ingår i lagförslaget. Behandlingen är också tillåten, ifall behandlingen regleras i lag. Bestämmelser om behandling av personbeteckning ingår för tillfället t.ex. i befolkningsdatalagen, lagen om ett datasystem för vägtrafiken, lagen om beskattningsförfarande (1558/1995), straffregisterlagen och handelsregisterlagen (129/1979). Dessutom föreskrivs om behandling av personbeteckning i ett flertal förordningar så som matrikelförordningen (1322/1989), förordningen om lagfarts- och inteckningsregister (960/1996), förordningen om skuldsanering för privatpersoner

(58/1993) och förordningen om fastighetsregister (970/1996). Enligt lagstiftningsmandatet i 8 § regeringsformen skall om behandling av personuppgifter regleras på lagnivå. Följaktligen kan om behandling av personbeteckning inte längre regleras genom förordning.

Enligt paragrafens 1 mom. får en personbeteckning behandlas också när det är viktigt att entydigt individualisera den registrerade 1) för att utföra en i lag angiven uppgift, 2) för att uppfylla den registrerades eller den registeransvariges rättigheter och skyldigheter, eller 3) för historisk eller vetenskaplig forskning eller statistiska syften. I samtliga fall är grundförutsättningen för behandling av personbeteckning att en entydig individualisering av den registrerade är viktig för att utföra en uppgift som omnämns i bestämmelsen. Användning av personbeteckning enbart för att enklare och snabbare utföra en i lag angiven uppgift berättigar därför inte att behandla en personbeteckning, utan behandlingen är tillåten endast då en entydig individualisering av den registrerade är viktig för att kunna sköta uppgiften. När det gäller historisk eller vetenskaplig forskning skall man i princip försöka få den registrerades samtycke till behandlingen. Av denna orsak och även på grund av att man i historisk och vetenskaplig forskning samt statistikföring skall eftersträva att behandla uppgifterna så att de registrerade inte kan identifieras på grundval av uppgifterna, föreslås att det som krav för behandlingen av personuppgifter också i fråga om historisk och vetenskaplig forskning samt statistikföring skall ställas att det är viktigt att entydigt kunna individualisera den registrerade. Vid historisk och vetenskaplig forskning samt statistikföring är en entydig individualisering i allmänhet nödvändig när personregister samkörs.

Enligt paragrafens 2 mom. får en personbeteckning behandlas vid kreditgivning eller indrivning av fordringar, i försäkrings-, kreditinstituts-, uthyrnings-, och utlåningsverksamhet, kreditupplysningsverksamhet, inom hälso- och sjukvården, vid genomförandet av socialvården och socialskyddet i övrigt eller vid ärenden som gäller tjänste-, arbets-, och andra tjänstgöringsförhållanden och intressen som är förknippade med dessa. Enligt den tillämpningspraxis som utvecklats på grundval av den gällande lagen har behandling av personbeteckning i allmänhet ansetts vara

relevant för att garantera en entydig individualisering av personer i samband med nämnda funktioner. I dessa fall är det oftast redan med tanke på den registrerades rättskydd nödvändigt att individualiseringen är entydig. Den föreslagna regleringen ger t.ex. videouthyrningsrörelser och bibliotek rätt att inhämta och registrera sina kunders personbeteckningar.

Enligt 3 mom. i paragrafen får utöver vad som i övrigt bestäms om behandling av personbeteckning en personbeteckning lämnas ut för sådan databehandling som sker för uppdatering av adressuppgifter eller i syfte att undvika mångfaldig postning, om mottagaren redan har tillgång till personbeteckningen. För tillfället får en personbeteckning lämnas ut för nämnda syften med stöd av 12 § personregisterförordningen.

Enligt paragrafens 4 mom. skall den registeransvarige se till att personbeteckningar inte onödigt antecknas i handlingar som skrivs ut på basis av personregistret. Den registeransvarige skall därför t.ex. se till att personbeteckningar inte skrivs ovanpå postförsändelser. Personbeteckningar får inte heller antecknas på arbetsskifts- och semesterlistor som är avsedda att cirkulera eller på resultatlistor som hålls allmänt framlagda på läroinrättningarnas anslagstavlor. Den föreslagna regleringen har för tydlighetens skull ansetts vara behövlig, även om redan akt-samhetsplikten i den föreslagna 5 § förutsätter att den registeransvarige alltid skall behandla personbeteckningar så att de inte röjs för utomstående.

4 kap. **Behandling av personuppgifter för särskilda ändamål**

Detta kapitel föreslås innehålla bestämmelser om behandling av personuppgifter för forskning, statistikföring, myndigheters planerings- och utredningsuppgifter, personmatrklar och släktforskning samt för direkt marknadsföring liksom även bestämmelser om behandling av personkreditupplysningar. Sådan behandling av personuppgifter som avses i detta kapitel är möjlig på grundval av artikel 7 stycke f i direktivet. Enligt nämnda punkt får personuppgifter behandlas, om behandlingen är nödvändig för ändamål som rör berättigade intressen hos den registeransvarige eller de tredje män till vilka uppgifterna har lämnats ut, förutom när sådana intressen åsidosätts av den registrera-

des intressen eller dennes grundläggande fri- och rättigheter vilka kräver skydd. I de fall som detta kapitel avser anses behandlingen av uppgifter vara nödvändig för iaktta intressen hos den registeransvarige eller tredje man. Den registrerades intressen har beaktats genom att föreskriva om registerföringen så att den registrerades fri- och rättigheter kan garanteras genom regleringen.

Bestämmelserna i 14 och 15 samt 17—20 § motsvarar i stor utsträckning gällande 1—5 § personregisterförordningen. Bestämmelserna har med anledning av 8 § regeringsformen intagits i lagen. Samtidigt har bestämmelserna preciserats. Bestämmelserna i kapitlets 16 § om inhämtande och registrering av personuppgifter för myndigheters planerings- och utredningsuppgifter är nya liksom även 21 § i vilken föreskrivs om utplånande av uppgifter ur kreditupplysningsregister.

14 §. *Forskning.* I paragrafen föreskrivs om de förutsättningar, under vilka personuppgifter får behandlas för historisk och vetenskaplig forskning. Till paragrafen skall flyttas bestämmelserna som ingår i gällande 1 § personregisterförordningen, i vilka dessutom föreslås vissa preciseringar i fråga om innehållet och ordalydelsen.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs om förutsättningarna för behandling av personuppgifter för historisk eller vetenskaplig forskning, när behandlingen av uppgifter inte bygger på bestämmelserna i 8 § 1 mom. Behandling av personuppgifter för historisk eller vetenskaplig forskning kan baseras sig t.ex. på 8 § 1 punkten (den registrerades otvetydiga samtycke), 4 punkten (forskning som bygger på lag), 5 punkten (anknytningskrav) eller 9 punkten (tillstånd av datasekretessnämnden). Förutsättningarna för behandling av personuppgifter som anges i paragrafens 1 mom. kan i kompletterande syfte tillämpas även när personuppgifter behandlas för historisk eller vetenskaplig forskning med stöd av 8 § 1 mom. Om detta bestäms i paragrafens 3 mom.

I lagen föreslås inte ingå någon definition av historisk eller vetenskaplig forskning. Meningen är att de enligt den föreslagna lagen skall förstås så som de i allmänhet förstås. Historisk forskning kan t.ex. bestå av forskning som föregår vetenskaplig forskning eller bestå av en självständig undersökning, som inte uppfyller kraven på vetenskaplig forskning. Vetenskaplig forskning

som avses i paragrafen skall uppfylla de allmänna kriterierna för vetenskaplig forskning.

I synnerhet när det gäller sådan forskning som omfattar känsliga uppgifter skall också de allmänt godkända forskningsetiska principerna iakttagas.

Samtliga förutsättningar som omnämns i 1 mom. skall vara samtidigt uppfyllda för att personuppgifter skall kunna behandlas för historisk eller vetenskaplig forskning med stöd av denna paragraf. Enligt 1 mom. 1 punkten i paragrafen får personuppgifter behandlas för historisk eller vetenskaplig forskning, om forskningen inte kan bedrivas utan uppgifter med hjälp av vilka personer kan individualiseras och det på grund av det stora antalet uppgifter, uppgifternas ålder eller av någon annan sådan orsak inte är möjligt att inhämta samtycke av de registrerade. Personregister får således inte behandlas för forskning, om forskningen kan bedrivas utan uppgifter som berör enskilda individer. Om forskningen förutsätter att personuppgifter behandlas, bör detta i första hand grunda sig på den registrerades samtycke. I alla situationer är det likväl inte möjligt att skaffa ett sådant samtycke. Så förhåller det sig t.ex. när antalet uppgifter som skall samlas in är stort eller när uppgifterna är så gamla att det är svårt att skaffa samtycke av den registrerade.

Användningen av registret skall enligt 1 mom. 2 punkten i paragrafen basera sig på en tillbörlig forskningsplan och för forskningen bör finnas en ansvarig ledare eller en grupp som ansvarar för forskningen. En forskningsplan förutsätter att registeruppgifterna förknippas med ett visst projekt. Begreppet tillbörlig forskningsplan innehåller även ett krav på att forskningsuppgiften, materialet samt metoderna definieras så noggrant som möjligt. Av planen skall framgå bl.a. vilka uppgifter som behövs för forskningen och på vilket sätt dessa uppgifter är nödvändiga för forskningen. Även 1 § 1 punkten i den gällande personregisterförordningen förutsätter en tillbörlig forskningsplan.

För forskningen skall dessutom finnas en ansvarig ledare eller en grupp som ansvarar för forskningen. Med en ansvarig ledare avses en person som ansvarar för genomförandet av ett enskild undersökning, inte en person som ansvarar för den allmänna forskningsadministrationen vid en högskola, en myndighet eller inrättning. Att ha en grupp

som är ansvarig för forskningen är motiverat när undersökningen utförs gemensamt av flere olika inrättningar eller sammanslutningar eller när det finns orsak att utse en ansvarig person för olika delområden även inom en och samma inrättning. I avvikelse från 1 § 4 mom. i den gällande personregisterlagen föreslås att även för sådan forskning som bedrivs vid högskolor och inrättningar skall finnas en ansvarig ledare eller ansvarig grupp.

Enligt 1 mom. 3 punkten förutsätts att personregistret används och ur registret utlämnas uppgifter enbart för historisk eller vetenskaplig forskning och verksamheten även i övrigt bedrivs så att uppgifter om bestämda personer inte röjs för utomstående. Användningen av forskningsregister har på motsvarande sätt begränsats i 1 § 1 mom. 3 punkten i den gällande personregisterförordningen.

Registret skall enligt 1 mom. 4 punkten utplånas eller överföras till arkivering eller dess uppgifter överföras i en sådan form att den som uppgifterna hänför sig till inte kan identifieras då personuppgifterna inte längre behövs för att bedriva forskningen eller för att säkerställa riktigheten av dess resultat. Femårsfristen som ingår i 1 § 1 mom. 4 punkten i den gällande personregisterförordningen liksom även uppbevaring av uppgifter för uppföljningsforskning och fortsatt forskning föreslås bli utlämnad. Fastställande av uppbevaringstid har i praktiken medfört problem t.ex. för läkemedelsforskningen. I bland kan det också vara svårt att avgöra på förhand om undersökningarna leder till uppföljningsforskning eller fortsatt forskning. Därför föreslås att uppgifterna får uppbevaras så länge som de behövs för att bedriva forskningen eller för att säkerställa riktigheten av dess resultat. För uppbevaring av känsliga uppgifter inom forskningen föreslås heller ingen särskild uppbevaringstid. Det är vanligt att forskningsregister innehåller känsliga uppgifter. Behovet att uppbevara dessa är i allmänhet likadant som i fråga om andra uppgifter som behövs för forskningen. Uppbevaringen skall vara relevant för den undersökning för vilken de inhämtats eller för den uppföljningsforskning eller fortsatta forskning som ansluter sig till undersökningen. Det kan vara nödvändigt att bevara uppgifterna också för att säkerställa riktigheten av undersökningens resultat. Den som beställt undersökningen eller handledaren och

granskaren för undersökningen skall också ha rätt att vid behov försäkra sig om riktigheten hos arbetet även på grundval av material som innehåller uppgifter om enskilda personer. Uppbevaringstiderna för uppgifterna varierar beroende på undersökningen. Enligt 34 och 35 § skall ett forskningsregister utplånas, när det inte längre behövs för att bedriva forskningen eller för att säkerställa riktigheten hos dess resultat. Till paragrafen har så som ett tredje alternativ vid sidan av utplåning och arkivering av uppgifter fogats överföring av uppgifter i en sådan form att den som uppgifterna hänför sig till inte längre kan indentifieras.

Enligt paragrafens 2 mom. tillämpas inte 1 mom. 3 punkten, om det förfarande som avses i 3 punkten med hänsyn till åldern och arten av de uppgifter som registrerats i personregistret är uppenbart onödigt med avseende på de registrerades integritetsskydd. En motsvarande bestämmelse ingår i 1 § 1 mom. 3 punkten i den gällande personregisterförordningen. Behovet av skydd för personlig integritet kan anses vara mindre när uppgifter inhämtas t.ex. om personer som avlidit för längre sedan. Vid bedömningen av hur långt i tiden integritetsskyddet utsträcker sig kan sekretessbestämmelserna vara riktgivande. Användning och utlämning av personuppgifter som avses i paragrafen för andra ändamål än de som nämns i 1 mom. 3 punkten är enligt 8 § 1 mom. 1 punkten också möjligt med den registrerades entydiga samtycke.

Enligt paragrafens 3 mom. skall de förutsättningar som enligt 1 mom. gäller för behandling av personuppgifter för historisk eller vetenskaplig forskning tillämpas i kompletterande syfte när behandlingen grundar sig på 8 § 1 mom. Sålunda förverkligas kravet på lämpliga skyddsåtgärder i all historisk och vetenskaplig behandling av personuppgifter på det sätt som artikel 6. 1 b förutsätter. Om förande av forskningsregister kan också föreskrivas i speciallag, varvid bestämmelserna i den föreslagna paragrafen viker undan. Även i de särskilda bestämmelserna skall beaktas de krav som direktivet ställer.

15 §. *Statistik.* I paragrafen föreskrivs om de förutsättningar under vilka personuppgifter får behandlas för statistiska syften när behandlingen inte grundar sig på 8 § 1 mom. På fråga kan komma situationer där man för behandling av personuppgifter för

statistiska syften inte har något samtycke av den registrerade eller när det handlar om statistikföring som inte baserar sig på lag eller när mellan den registrerade och den registeransvarige inte finns någon saklig anknytning och det inte heller handlar om sådana uppgifter som berör kunder hos eller arbetstagare vid en koncern eller någon annan ekonomisk sammanslutning, vilka behandlas inom sammanslutningen. Paragrafen innehåller motsvarande bestämmelser som gällande 2 § personregisterförordningen, delvis justerade och preciserade. Paragrafen är avsedd att tillämpas på sådan behandling av personuppgifter för statistiska syften om vilken inte bestämts annat. Till exempel om statens statistikväsende föreskrivs särskilt i statistiklagen (62/1994).

Alla förutsättningar som nämns i paragrafen bör vara samtidigt uppfyllda för att personuppgifter skall kunna behandlas för statistiska syften med stöd av paragrafen. Enligt paragrafens 1 punkt är förutsättningen för att personuppgifter skall kunna behandlas för statistiska syften det att statistik inte kan uppgöras eller det informationsbehov som ligger till grund för den inte kan tillgodoses utan att personuppgifter behandlas. Personuppgifter bör således inte behandlas, om det är möjligt att uppgöra statistik utan dem. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande personregisterförordningen.

Enligt paragrafens 2 punkt är förutsättningen för behandling av personuppgifter för statistiska syften syften att uppgörandet av statistik hör till den registeransvariges verksamhetsområde. Samma förutsättning ingår i gällande 2 § 1 punkten personregisterförordningen. Nödvändighetskravet som ingår i förordningen har lämnats bort i förslaget. Ett statistikregister är sällan nödvändigt, utan det är behövt och nyttigt.

Paragrafens 3 punkt förutsätter att statistikregister används enbart för statistiska syften och att uppgifter inte lämnas ur registren på ett sådant sätt att de kan hänföras till någon bestämd person, ifall inte uppgifterna utlämnas för officiell statistik. Punkten motsvarar gällande 2 § 3 punkten i personregisterförordningen. Lagrummet har ändrats närmast i fråga om ordalydelsen för att klarlägga formuleringen som i nuläget ansetts lämna rum för tolkning.

16 §. *Myndigheters planerings- och utredningsuppgifter.* I paragrafen föreskrivs om myndigheters möjlighet att på andra grunder

än de som anges i 8 § 1 mom. inhämta och registrera personuppgifter i ett personregister som myndigheten upprätthåller en viss tid för planerings- och utredningsuppgifter. Vid inhämtande och registrering av personuppgifter skall i tillämpliga delar iaktas bestämmelserna om behandling av personuppgifter för historisk eller vetenskaplig forskning i 14 §. Bestämmelsen har ansetts nödvändig därför att de planerings- och utredningsuppgifter för myndigheterna som avses i paragrafen inte i allmänhet är sådan historisk eller vetenskaplig forskning som avses i 14 §. Planerings- och utredningsuppgifterna som avses i paragrafen kan ansluta sig till sådana nya fenomen som den samhällsliga utvecklingen givit upphov till och till vilka hänför sig sådana uppgifter som uppenbarligen inte ännu hör till någon särskild myndighets lagstadgade uppgifter, varför behandlingen av personuppgifter sålunda inte är möjlig med stöd av 8 § 1 mom. 4 punkten. Sådana planeringsuppgifter och utredningar är motiverade med avseende på det allmänna intresset. Det kan då finnas ett behov att även inhämta och registrera personuppgifter. Bestämmelsen är möjlig förutom med stöd av artikel 7 stycke f i direktivet även med stöd av stycke e i artikeln. Den tillåter behandling av personuppgifter, när det är nödvändigt för att utföra en arbetsuppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning som utförs av den registeransvarige. Eftersom man vid inhämtande och registrering av personuppgifter med stöd av denna paragraf i tillämpliga delar skall iaktta vad som bestäms i 14 § om förutsättningarna för behandling av personuppgifter för historisk och vetenskaplig forskning, kan man anse att den registrerades fri- och rättigheter har beaktats i den föreslagna paragrafen på det sätt som direktivet förutsätter.

Enligt 28 § i den föreslagna lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet föreslås att en myndighet under de förutsättningar som nämns i paragrafen i enskilda fall kan bevilja tillstånd att ta del av en sekretessbelagd handling bl.a. för sådant planerings- eller utredningsarbete som en myndighet utför. Den föreslagna 16 § personuppgiftslagen möjliggör inhämtande och registrering av uppgifter för dessa syften också när det är fråga om personuppgifter.

17 §. *Personmatrikel.* Enligt paragrafen bestäms vilka uppgifter får inhämtas och

registreras för en personmatrikel på andra grunder än de som nämns i 8 § 1 mom., dvs. närmast utan den registrerades samtycke och utan saklig anknytning mellan den registrerade och den registeransvarige. En förutsättning är dock att den registrerade med stöd av 30 § inte har förbjudit inhämtande och registrering av uppgifter som gäller honom själv. God informationshantering förutsätter dock att man i första hand försöker inhämta uppgifterna hos den registrerade själv. Ifall den registrerades samtycke inte kan fås av någon orsak, får för en personmatrikel inhämtas och registreras uppgifter direkt med stöd av denna paragraf. Med den registrerades samtycke får i ett matrikelregister registreras även mera omfattande uppgifter än vad som avses i denna paragraf. Vanligtvis inleds registreringen av personmatrikeluppgifterna med vissa grundläggande uppgifter, som tillställs den registrerade för granskning och som den registrerade kan komplettera med vidare uppgifter.

Enligt paragrafens 1 mom. får för ett personregister som förs för en personmatrikel på andra grunder än de som nämns i 8 § 1 mom. inhämtas och registreras uppgifter som med avseende på registrets ändamål behövs för att individualisera den registrerade och dennes maka eller make samt den registrerades barn och föräldrar. Även om uppgifterna som behövs för att individualisera den registrerade inte uppräknas i paragrafen på motsvarande sätt som gällande 2 b § personregisterförordningen, har man inte för avsikt att ändra på det rådande rättsläget. Uppgifter som behövs för individualisering är sålunda närmast namn, födelsetid och födelseort, tidpunkt för vigsel, tidpunkt och ort för dödsfall, titel samt yrke. För en personmatrikel får dessutom inhämtas och registreras information om den förenande faktor för de registrerade som utgör grund för personmatrikeln och därmed förknippade uppgifter samt kontaktuppgifter. Förenande faktorer är enligt den definition som framgår av paragrafens 2 mom. ett visst yrke eller en viss utbildning, medlemskap i ett arbets- eller annat kollektiv samt ställning eller prestationer inom kulturen, idrotten, näringslivet eller inom någon annan sektor av samhällslivet, eller någon annan därmed jämförbar faktor. Information som ansluter sig till den förenande faktorn kan t.ex. i en yrkesmatrikel vara uppgift om när den registrerade blivit klar för ett visst yrke eller i en studentmatri-

kel uppgift on när den registrerade studerade vid en viss läroinrättning. Kontaktuppgifterna kan utöver postadressen bestå av telefon- och telefaxnummer eller e-postadress. Känsliga uppgifter får behandlas för en personmatrikel endast om de i 12 § omnämnda förutsättningarna uppfylls och den registrerade inte har förbjudit behandling av uppgifter som gäller honom själv för en personmatrikel.

I paragrafens 2 mom. definieras vad som avses med en personmatrikel. Med en matrikel avses en publikation där en förenande faktor för de registrerade utgörs av ett visst yrke eller viss utbildning, medlemskap i ett arbets- eller annat kollektiv samt ställning eller prestationer inom kulturen, idrotten, näringslivet eller inom någon annan sektor av samhällslivet, eller någon annan därmed jämförbar faktor. En definition med samma innebörd ingår även i den gällande lagen.

Enligt 3 mom. får ur ett personregister som förs för en personmatrikel utlämnas sådana uppgifter som den registeransvarige enligt 1 mom. har rätt att inhämta och registrera i ett sådant register. En förutsättning är att den registrerade inte i enlighet med 30 § har förbjudit inhämtande av dessa uppgifter. Bestämmelsen motsvarar gällande 18 § 4 mom. personregisterlagen och möjliggörs av artikel 7 stycke f i direktivet.

Från paragrafen har bortlämnats det omnämmande som ingår i gällande 2 b § personregisterförordningen om att man vid inhämtande och registrering av uppgifter skall försäkra sig om att registret inte på grund av sitt datainnehåll äventyrar den registrerades integritetsskydd. Omnämmandet har ansetts vara onödigt, eftersom lagens allmänna förutsättningar, såsom aktsamhetsplikten och relevanskravet gäller även behandling av personuppgifter för personmatriklar.

18 §. *Släktforskning.* Enligt paragrafen bestäms vilka slags uppgifter får inhämtas och registreras på andra grunder än de som nämns i 8 § 1 mom., dvs. närmast utan den registrerades samtycke eller när det inte finns någon saklig anknytning mellan den registrerade och den registeransvarige. En förutsättning är att den registrerade inte i enlighet med 30 § har förbjudit inhämtande och registrering av dessa uppgifter. Även i fråga om register som förs för släktforskning bör man i enlighet med god informationshantering i första hand eftersträva att få samtycke av den registrerade. Med den regi-

strerades samtycke får i ett släktforskningsregister registreras även andra uppgifter än vad som avses i denna paragraf.

Enligt paragrafens 1 mom. får för släktforskning inhämtas och registreras uppgifter som med avseende på registrets syfte behövs för att individualisera en person som hör till en släkt och dennes make liksom övriga personuppgifter som behövs för släktforskningen samt kontaktuppgifter. Med uppgifter som behövs för att individualisera den registrerade avses här närmast de uppgifter som räknas upp i gällande 2 a § personregisterförordningen. Sådana uppgifter är namn, födelse- och födelseort, tidpunkt för vigsel, tidpunkt och ort för dödsfall, titel samt yrke. Bedömningen av vilka övriga uppgifter som är behövliga för släktforskning prövas särskilt från fall till fall. Kontaktuppgifterna kan utöver postadressen bestå av telefon- och telefaxnummer eller e-postadress. Känsliga uppgifter får inhämtas och registreras för släktforskning endast på de grunder som anges i 12 § och förutsatt att den registrerade inte har förbjudit inhämtning och registrering av uppgifter som gäller honom själv.

Från paragrafen har bortlämnats det omnämmande som ingår i gällande 2 a § om att man skall försäkra sig om att registret inte på grund av sitt datainnehåll äventyrar den registrerades integritetsskydd då uppgifter inhämtas och registreras. Omnämmandet har ansetts vara onödigt, eftersom lagens allmänna förutsättningar, såsom aktsamhetsplikten och relevanskravet, gäller även behandling av personuppgifter för släktforskning.

Enligt paragrafens 2 mom. får för släktforskningsregister som avses i 1 mom. ur ett personregister utlämnas endast sådana uppgifter som den registeransvarige enligt 1 mom. har rätt att inhämta och registrera i ett sådant register. En förutsättning är att den registrerade inte har förbjudit utlämnande av dessa uppgifter. Bestämmelsen motsvarar gällande 18 § 4 mom. personregisterlagen och möjliggörs av artikel 7 punkt f i direktivet. Känsliga uppgifter får utlämnas för släktforskning endast på de grunder som anges i 12 § och förutsatt att den registrerade inte har förbjudit behandling av uppgifter som gäller honom själv.

19 §. *Direkt marknadsföring och andra adresserade försändelser.* I paragrafen föreskrivs om inhämtande, registrering och ut-

lämnande av personuppgifter för personregister som används för direktreklam, distansförsäljning eller annan direkt marknadsföring, opinions- och marknadsundersökningar eller andra därmed jämförbara adresserade försändelser. Distansförsäljningen kan förutom telefonförsäljning även bestå av försäljning av varor och tjänster t.ex. via telefax eller e-post. Direkt marknadsföring och andra därmed jämförbara adresserade försändelser kan vara t.ex. brev av kommunala invånarföreningar riktade till kommunfullmäktigeledamöter eller andra kommunala förtroendevalda och som har samband med kommunala ärenden.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs om inhämtande och registrering av personuppgifter för ovan nämnda ändamål på andra grunder än de som nämns i 8 § 1 mom. På fråga kan komma närmast situationer där personuppgifter inhämtas och registreras utan samtycke av den registrerade eller när mellan den registrerade och den registeransvarige inte finns någon saklig anknytning och det inte heller handlar om sådana uppgifter som berör kunder hos eller arbetstagare vid en koncern eller någon annan ekonomisk sammanslutning, vilka behandlas inom sammanslutningen. En förutsättning för inhämtande och registrering av uppgifter är också att den registrerade inte har förbjudit inhämtande och registrering av dessa uppgifter med stöd av 30 §.

Enligt 1 mom. 1 punkten i paragrafen tillåts inhämtande och registrering av personuppgifter om personregistret används för en på förhand preciserad och kortvarig marknadsföringsåtgärd eller annan åtgärd som avses i momentet och det inte på grund av sitt innehåll äventyrar de registrerades integritetsskydd. I 3 § personregisterförordningen föreskrivs om en två år lång tidsfrist för uppehåll av personuppgifter som inhämtats för en opinions- eller marknadsundersökning och i 4 § om en sex månader lång tidsfrist för användning av kampanjregister till direkt marknadsföring. I propositionen föreslås att man avstår från uttryckliga tidsfridster. I praktiken har speciellt tidsfristen för användningen av ett kampanjregister visat sig vara alltför kort t.ex. när en stor marknadsföringskampanj genomförs etappvis och det är ändamålsenligt att hela kampanjregistret tas i bruk på en gång. Ett i 1 mom. 1 punkten avsett register får dock inte utgöra ett permanent register, utan det kan vara i

bruk endast så länge som en viss på förhand preciserad marknadsföringsåtgärd eller annan i 1 mom. avsedd åtgärd kräver det.

Enligt paragrafens 1 mom. 2 punkten får personuppgifter inhämtas och registreras för direkt marknadsföring och annan i momentet avsedd åtgärd på andra grunder än de som nämns i 8 § 1 mom., om personregistret innehåller uppgifter enbart om den registrerades namn, titel eller yrke, ålder, kön och modersmål, en identifieringsuppgift som kan hänföras till honom samt kontaktuppgifter för tagande av kontakt och förutsatt att den registrerade inte har förbjudit sådan inhämtning och registrering av personuppgifter. En motsvarande bestämmelse ingår i gällande 4 § 2 punkten i personregisterförordningen. Enligt den föreslagna bestämmelsen får i ett personregister som används för direkt marknadsföring, opinions- och marknadsundersökningar eller andra därmed jämförbara adresserade försändelser utöver de uppgifter som anges i bestämmelsen även registreras en identifieringsuppgift som kan hänföras till den registrerade. Eftersom en sådan uppgift enligt paragrafens 2 mom. får utlämnas för direkt marknadsföring eller för övriga ändamål som nämns i 1 mom., är det motiverat att en sådan uppgift också får registreras i ett personregister som förs för nämnda ändamål. Uppgift om adress och telefonnummer som nämns i gällande 4 § 2 punkten personregisterförordningen har i förslaget ersatts med adressuppgifter. Kontaktuppgifterna kan bestå av förutom adress och telefonnummer även av t.ex. telefaxnummer och e-postadress. Kravet på att registret inte får äventyra statens säkerhet på grund av att det är heltäckande eller på grund av det sätt på vilket det används har bortlämnats i förslaget. Det här beror på att säkerställandet av statens säkerhet inte längre nämns uttryckligen som lagens syfte.

Inhämtande och registrering av personuppgifter för de ändamål som nämns i paragrafen är enligt 1 mom. 3 punkten tillåtet, om personregistret innehåller uppgifter som gäller den registrerades arbetsuppgifter eller ställning inom näringslivet eller i ett offentligt uppdrag och det används till att sända information som ansluter sig till hans arbete. Informationen kan bestå av t.ex. business to business-marknadsföring inom näringslivet samt av information som sänds till tjänstemän och förtroendevalda i anslutning till deras uppgifter.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om utlämnande av personuppgifter för direktreklam, distansförsäljning eller annan direkt marknadsföring, opinions- och marknadsundersökningar eller andra därmed jämförbara adresserade försändelser. För dessa syften kan man enligt bestämmelsen utlämna eller som grund för stickprovet vid utlämnandet av uppgifter utöver en identifieringsuppgift som kan hänföras till en viss person använda sådana uppgifter som anges i 1 mom. 2 punkten, dvs. uppgifter om den registrerades namn, titel eller yrke, ålder, kön, modersmål samt kontaktuppgifter. En förutsättning för utlämnande är dessutom att den registrerade med stöd av 30 § inte har förbjudit att dessa uppgifter utlämnas för sådana syften och det är uppenbart att den registrerade känner till en sådan utlämning av personuppgifter. Bestämmelsen motsvarar gällande 18 § 2 mom. personregisterlagen och 12 § personregisterförordningen och den möjliggörs av artikel 7 stycke f i direktivet.

Känsliga uppgifter får utlämnas för direkt marknadsföring och för andra i paragrafen nämnda syften endast med stöd av 12 §. Om utlämnande av personbeteckning i syfte att uppdatera adressuppgifter eller för att undvika mångfaldig postning föreskrivs särskilt i 13 §.

20 §. *Behandling av personkredituppgifter.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs om behandling av personkredituppgifter och om kreditupplysningsregister. Till skillnad från de övriga bestämmelserna i 4 kap. föreskrivs i denna paragraf uttömmande om vilka uppgifter som får registreras i ett kreditupplysningsregister och för vilka ändamål personkredituppgifter får utlämnas. Med personkredituppgifter avses i enlighet med definitionen i 3 § 7 punkten personuppgifter, som är avsedda att användas vid bedömning av en enskild fysisk persons ekonomiska ställning, förmåga att svara för sina förbindelser eller pålitlighet. Den föreslagna definitionen omfattar i sak de personkredituppgifter som hör till tillämpningsområdet för den gällande lagen, dvs. i praktiken konsumenternas kreditupplysningar. Ett kreditupplysningsregister definieras i 3 § 8 punkten så att det avser ett register som innehåller personkredituppgifter. Gällande bestämmelser om kreditupplysningsregister ingår i 5 § personregisterförordningen. Med anledning av revideringen av bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheter-

na föreslås att bestämmelsen flyttas till lagen. Dessutom föreslås vissa andra justeringar i bestämmelserna.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs om den information om betalningsstörningar som den som utövar kreditupplysningsverksamhet utöver den registrerades kontaktuppgifter får registrera i ett kreditupplysningsregister. För närvarande föreskrivs om registrering av den registrerades kontaktuppgifter i 5 § 1 mom. personregisterförordningen och om registrering av information om betalningsstörningar finns bestämmelser i 5 § 2 mom. Gällande 5 § 1 mom. har i förslaget justerats så att i bestämmelsen nämns enbart den registrerades kontaktuppgifter utan att desto närmare ange vad de innefattar. Med kontaktuppgifter avses i huvudsak uppgifter motsvarande de som räknas upp i 5 § 1 mom. personregisterförordningen. Enligt förslaget kan man också registrera t.ex. den registrerades telefon- och telefaxnummer eller e-postadress.

Enligt 1 mom. 1 punkten får i ett kreditupplysningsregister registreras information om en sådan försummelse att betala eller prestera något som har konstaterats genom en lagakraftvunnen dom, genom en tredsdom, vid en förrättning av en utsködningsmyndighet eller genom en protest av en växel som den registrerade har accepterat eller till följd av vilken den registrerade vid utmätning har konstaterats vara medellös. De uppgifter som räknas upp i den föreslagna punkten motsvarar i stort sett även gällande 5 § 2 mom. 1 punkten i personregisterförordningen. Bestämmelsen har i förslaget justerats så att i kreditupplysningsregister även får registreras information om en sådan betalningsstörning som har konstaterats genom en tredsdom. Enligt RB 5 kap. 13 § (1052/1991) avgörs ett mål där förlikning är tillåten genom en tredsdom om en svarande som uppmanats att avge svaromål inte har avgivit svaromålet inom utsatt tid eller inte i sitt svaromål har uppgett grunderna för bestridandet eller endast åberopar en grund som uppenbart saknar betydelse för målets avgörande.

I regel skall den part på vars yrkande en tredsdom har meddelats se till att motparten delges tredsdomen (RB 12 kap. 14 §, 1052/1991). Återvinning mot tredsdom kan sökas inom 30 dagar efter att sökanden vid en utmätning som skett i hans närvaro eller annars bevisligen har fått del av tredsdomen (RB 12 kap. 15 §, 1052/1991). I

praktiken är det sålunda svårt att slå fast när tidsfristen börjar och slutar och när tredsdomen vinner laga kraft. Om domen inte används som grund vid utmätning eller annars bevisligen delges svaranden, vinner den kanske aldrig laga kraft. Eftersom det ofta är svårt för den som för kreditupplysningsregister att utreda om tredsdomarna vunnit laga kraft, föreslås att för registrering av uppgifter om betalningsstörningar som grundar sig på tredsdom inte förutsätts att tredsdomen vunnit laga kraft.

Den föreslagna regleringen motsvarar i sak den ursprungliga ordalydelsen i 5 § personregisterförordningen, enligt vilken sådan försummelse av prestation som konstaterats genom en betalningsorder som utfärdats av domare kunde antecknas i kreditupplysningsregister. Betalningsorderförfarandet avskaffades i samband med att bestämmelserna om ovan beskrivna summariska förfarande stiftades. Med undantagslov av datasekretessnämnden har man redan börjat tillämpa en praxis i enlighet med den föreslagna regleringen.

Enligt 1 mom. 2 *punkten* får i ett kreditupplysningsregister registreras information om en sådan försummelse att betala eller prestera något som har lett till att konkursansökan har lämnats in och enligt 1 mom. 3 *punkten* om sådan försummelse att betala eller prestera något som den registrerade har erkänt genom ett skriftligt meddelande till borgenären. Motsvarande bestämmelser ingår i 5 § 2 mom. 2 och 3 *punkten* personregisterförordningen.

Med stöd av 1 mom. 4 *punkten* får i ett kreditupplysningsregister införas uppgifter också om sådana betalningsstörningar som medför att säljaren vid avbetalningsköp enligt lagen om avbetalningsköp (91/1966) har rätt att återta det sålda föremålet eller att en kreditgivare enligt konsumentskyddslagen (38/1978) har rätt att häva ett annat konsumtionskreditavtal.

Om säljarens rätt att återta det sålda föremålet föreskrivs i 2 § lagen om avbetalningsköp. I paragrafens 1 mom. föreskrivs om den tidsfrist efter vilken en betalning anses vara försenad och om övriga förutsättningar som bör uppfyllas innan säljaren har rätt att återta det sålda föremålet. I paragrafens 2 mom. begränsas säljarens rätt att återta föremålet när dröjsmålet berott på betalningsstörningar som köparen råkat ut för till följd av sjukdom, arbetslöshet eller av annan

särskild orsak huvudsakligen utan egen förskyllan och förutsatt att köparen erlägger det obetalade beloppet jämte ränta och kostnader, innan föremålet återtas.

I 7 kap. 16 § konsumentskyddslagen (541/1994) föreskrivs om när en kreditgivare på grund av konsumentens betalningsdröjsmål eller annat brott mot avtalet har rätt att kräva betalning av en post som annars inte har förfallit, återta den sålda varan eller att göra någon annan särskild påföljd gällande. En kreditgivare får använda sig av denna rätt endast om de förutsättningar som anges i 1 mom. 1 eller 2 *punkten* i paragrafen uppfylls. I 1 mom. 1 *punkten* i paragrafen föreskrivs om den tidsfrist efter vilken en betalning anses vara försenad och om beloppet på den försenade betalningen. En förutsättning enligt 1 mom. 2 *punkten* i paragrafen är att konsumenten gör sig skyldig till något annat avtalsbrott som är väsentligt. I paragrafens 2 mom. begränsas kreditgivarens rätt att göra en i 1 mom. nämnd påföljd gällande, om betalningsdröjsmålet orsakas av konsumentens sjukdom, arbetslöshet eller av någon annan därmed jämförbar omständighet som inte beror på honom själv, utom då detta med beaktande av dröjsmålets längd och andra omständigheter vore uppenbart oskäligt gentemot kreditgivaren.

Registrering av sådana uppgifter som avses i den föreslagna 20 § 1 mom. 4 *punkten* kan för närvarande ske med tillstånd av datasekretessnämnden. Datasekretessnämnden har upprepade gånger medgett tillstånd för registrering av sådana uppgifter om betalningsstörningar. Registreringen av dessa uppgifter med stöd av tillstånd av datasekretessnämnden utgör gängse bruk. Därför föreslås i propositionen att registreringen kan ske direkt med stöd av bestämmelsen. I nämndens tillståndsbeslut ingår bestämmelser som den registeransvarige skall iakttä när uppgifter förs in i register. I paragrafens 2 mom. föreskrivs under vilka förutsättningar sådan information om betalningsstörningar får registreras i kreditupplysningsregister. Dessa förutsättningar motsvarar de centrala bestämmelser som ingår i tillstånd som beviljas av datasekretessnämnden.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om andra uppgifter som förutom information om betalningsstörningar får registreras i ett kreditupplysningsregister. Sådana uppgifter är för det första information om anteckningar i skuldsaneringsregistret som avses i 87 § la-

gen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) samt uppgift om omyndigförklaring och förordnande av god man för en person för att sköta hans ekonomiska angelägenheter. Bestämmelsen motsvarar till denna del gällande 5 § 3 och 4 punkten personregisterförordningen, dock så justerad att i kreditupplysningsregister också får registreras uppgift om förordnande av god man för att sköta de ekonomiska angelägenheterna. Tillägget beror på att för en person som inte själv förmår sköta sina ekonomiska angelägenheter förordnas nuförtiden ofta en god man i stället för förmyndare. I ett kreditupplysningsregister får med stöd av 3 mom. på registrerades begäran också registreras uppgift om att en sådan betalning som avses i paragrafens 1 mom. har erlagts. Enligt gällande lag kan inte information om erlagd betalning registreras i ett kreditupplysningsregister, vilket man ansett vara ett missförhållande. Information om erlagd betalning är av betydelse när kreditgivaren bedömer den registrerades förmåga att sköta sina förbindelser och vilja att betala. Nytt jämfört med tidigare är att enligt 3 mom. får i ett kreditupplysningsregister även registreras uppgift om kreditförbud som den registrerade själv uppgett. Det här motsvarar den praxis som datasekretessnämnden iakttagit i fråga om undantagslov.

I paragrafens 4 mom. anges förutsättningarna för utlämnande av personkredituppgifter. Personkreditupplysningar får utlämnas enbart till sådan registeransvarig som bedriver kreditupplysningsverksamhet samt den som behöver information för beviljande eller övervakning av kredit eller för annat därmed jämförbart syfte. I kreditgivarens intresse ligger att erhålla uppgifter om faktorer som påverkar kredittagarens betalningsförmåga. Den registrerades rättigheter har man eftersträvat att garantera genom att så mycket som möjligt begränsa kretsen av dem till vilka uppgifter får utlämnas och genom att i 21 § föreskriva om efter vilken tid uppgifter skall utplånas ur kreditupplysningsregister. En motsvarande bestämmelse ingår i gällande 18 § 3 mom. personregisterlagen.

Med annat syfte jämförbart med det när information behövs vid beviljande eller övervakning av kredit avses t.ex. det när arbetsgivaren vill ha information om en person som han tänker anställa för en uppgift där den anställde direkt har ett ekonomisk ansvar för arbetsgivarens egendom eller när

arbetsförhållandet annars förutsätter särskild tilltro. Om arbetsförhållandet inte förutsätter något ansvar för arbetsgivarens egendom eller särskild tilltro, får uppgifter inte lämnas ut. En arbetsgivare kan således inte på grundval av denna bestämmelse alltid granska kredituppgifterna på alla arbetssökanden.

21 §. *Utplåning av uppgifter ur kreditupplysningsregister.* I paragrafen föreskrivs om hur länge sådana uppgifter om betalningsstörningar som förts in i ett kreditupplysningsregister med stöd av 20 § 1 mom. 1—4 punkten får upprevaras i registret. För närvarande finns inga uttryckliga bestämmelser om hur länge uppgifter om betalningsstörningar får upprevaras i ett kreditupplysningsregister, utan den registeransvarige har definierat tiderna i enlighet med de allmänna bestämmelserna i personregisterlagen. I praktiken varierar tiderna mellan två och tio år beroende på vilken typ av uppgift det är fråga om. Enligt 21 § 1 punkten skall uppgifter som registrerats med stöd av föreslagna 20 § 1 mom. 1 punkten utplånas ur ett kreditupplysningsregister fyra år efter att betalningsstörningen i enlighet med 20 § 1 mom. 1 punkten har konstaterats. Uppgifter som avses i föreslagna 20 § 1 mom. 2 punkten skall enligt 21 § 2 punkten utplånas ur kreditupplysningsregistret fem år efter att konkursansökan lämnats in. Uppgifter som avses i föreslagna 20 § 1 mom. 3 punkten skall enligt 21 § 3 punkten utplånas ur registret senast två år efter att betalningsstörningen har erkänts och uppgifter som avses i 20 § 1 mom. 4 punkten skall enligt 21 § 4 punkten utplånas senast två år efter att betalningsstörningen har registrerats.

Paragrafen föreslås inte innehålla några uttryckliga bestämmelser om hur länge sådana uppgifter som registrerats med stöd av 20 § 3 mom. får upprevaras i ett kreditupplysningsregister. Det hur länge dessa uppgifter får upprevaras i ett kreditupplysningsregister bestäms av saksammanhanget och de allmänna bestämmelserna. Enligt föreslagna 29 § 1 mom. skall den registeransvarige utan obefogat dröjsmål på eget initiativ eller på yrkande av den registrerade bl.a. utplåna ur registret en personuppgift som med hänsyn till ändamålet med behandlingen är föråldrad. Uppgifter som registrerats i ett kreditupplysningsregister med stöd av 20 § 3 mom. skall utplånas ur registret, när det inte längre finns någon grund att upprevara dem i registret. Sålunda skall uppgift om anteck-

ningar i skuldsaneringsregister utplånas ur kreditupplysningsregistret, när dessa uppgifter i enlighet med bestämmelserna om skuldsaneringsregister utplånats ur skuldsaneringsregistret, och uppgift om omyndigförklaring när omyndigförklaringen upphört att gälla.

5 kap. Översändande av personuppgifter till ett land utanför Europeiska unionen

I kapitlet föreskrivs om överföring av personuppgifter till länder utanför Europeiska unionens medlemsstaters territorier och till länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Med överföring avses faktisk överföring av uppgifter utanför medlemsstaternas territorier och till länder utanför EES. Överföring är delvis annat än utlämnande av uppgifter. Med överföring avses här förutom utlämnande av uppgifter även annan fysisk överföring, t.ex. överföring av personuppgifter till ett register som är gemensamt för en koncern eller annan ekonomisk sammanslutning och som förs utanför EU eller EES. I motsats till vad som gäller för utlämnande av personuppgifter, kan den registeransvarige vara densamma också efter en överföring.

Bestämmelserna i kapitlet tillämpas på såväl överföring av enstaka uppgifter som överföring av större datamängder samtidigt. Genom bestämmelserna verkställs det lagstiftningsmandat som ingår i artikel 25 och 26 i direktivet. Enligt den gällande personregisterlagen får personuppgifter lämnas ut som massutlämnande eller som känsligt stickprov till länder som inte anslutit sig till dataskyddskonventionen endast med samtycke av den registrerade eller på basis av uppdrag av den registrerade eller på basis av tillstånd av datasekretessnämnden. Nu skall förutsättningarna för överföring definieras uttömmande i detta kapitel. I det här hänseendet inskränks datasekretessnämndens tillståndsbehörighet.

22 §. *Allmänna förutsättningar.* I paragrafen skall föreskrivas om de allmänna förutsättningarna för överföring av personuppgifter till länder utanför Europeiska unionens medlemsstaters territorier och till länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I artikel 25.1 i direktivet föreskrivs att personuppgifter får överföras till tredje land endast om landet i fråga säkerställer en tillräcklig skyddsnivå. Om detta föreskrivs i paragrafens 1 mom. I bestämmelsen

nämns även EES, eftersom Island, Norge och Lichtenstein, vilka hör till EES, har förbundit sig vid att deras nationella lagstiftning skall motsvara kraven i direktivet.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om bedömningen av en tillräcklig dataskyddsnivå. När man bedömer om dataskyddsnivån är tillräcklig, skall man bedöma frågan med avseende på samtliga uppgifter och uppgiftskategorier. Dataskyddsnivån bör vara tillräcklig under alla omständigheter i samband med en överföring eller en serie av överföringar.

Artikel 25.2 i direktivet innehåller bestämmelser om bedömningen av om skyddsnivån i ett tredje land är tillräcklig. Dessa förutsättningar föreslås ingå i paragrafens 2 mom., enligt vilket vid bedömningen av om dataskyddsnivån är tillräcklig, hänsyn skall tas till uppgifternas art, den planerade behandlingens syfte och längd, ursprungslandet och det slutliga målet, de allmänna och branschspecifika rättsregler och uppförandekodex som gäller i landet i fråga samt de skyddsåtgärder som vidtagits. Dataombudsmannen föreslås övervaka överföringarna med hjälp av anmälan enligt 36 § och utgöra sakkunnigmyndighet vid bedömningen av en tillräcklig dataskyddsnivå.

Enligt artikel 25.3 skall medlemsstaterna och kommissionen informera varandra, när de anser att ett tredje land inte kan garantera en tillräcklig skyddsnivå. Kommissionen kan genom kommittéförfarande i enlighet med artikel 31 konstatera att ett tredje land inte kan garantera en tillräcklig dataskyddsnivå. Kommittén är sammansatt av företrädare för medlemsstaterna och har kommissionens företrädare som ordförande. Kommissionens företrädare skall för kommittén förelägga förslag till åtgärder som behöver vidtas och kommittén skall yttra sig om förslagen. Efter att kommissionen erhållit ett yttrande skall den fatta beslut om åtgärder. Om åtgärderna inte motsvarar kommitténs utlåtande, skall kommissionen anmäla om detta till Europeiska unionens råd, som kan besluta annorlunda i saken. Via den praxis som utvecklats mellan kommissionen och kommittén som biträder kommissionen i enlighet med artikel 31 utformas en bild av de länder som kan garantera en tillräcklig dataskyddsnivå på grundval av landets nationella lagstiftning eller beroende på landets internationella förpliktelser.

En anmälan om överföring av uppgifter

utanför Europeiska unionens medlemsstaters territorier och till länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall göras till dataombudsmannen enligt vad som bestäms i 36 §.

23 §. *Grunder för undantag.* När det gäller förbud mot att överföra uppgifter till ett tredje land som inte kan garantera en tillräcklig dataskyddsnivå enligt artikel 25 i direktivet, föreslås att undantag kan medges. Enligt artikel 26 skall medlemsstaterna föreskriva om att överföring av personuppgifter eller en serie av sådana överföringar till ett tredje land som inte kan garantera en tillräcklig dataskyddsnivå som avses i artikel 25.2, får utföras under de förutsättningar som anges i artikel 26. Bestämmelser om detta föreslås i 23 §.

Personuppgifter får enligt paragrafens 1 punkt överföras med den registrerades endtydiga samtycke. Artikel 26. 1 a i direktivet förutsätter att den registrerade lämnat sitt otvetydiga samtycke.

Enligt paragrafens 2 punkt är en överföring av personuppgifter möjlig, om överföringen behövs på basis av uppdrag av den registrerade eller för att fullgöra ett avtal mellan den registrerade och den registeransvarige eller på begäran av den registrerade för att genomföra de åtgärder som föregår avtalet.

Enligt 3 punkten i paragrafen är en överföring tillåten, om överföringen behövs för att ingå eller fullgöra ett sådant avtal mellan den registeransvarige och en tredje man som överensstämmer med den registrerades intresse. Ingåendet eller fullgörandet av avtalet skall sålunda överensstämma med den registrerades intresse t.ex. på så sätt att den registrerade är förmånstagare. Med tredje man avses enligt 3 § 6 punkten personer, samfund, inrättning eller stiftelser andra än den registrerade, registeransvarig, registerförare eller den som behandlar personuppgifter för den registeransvariges eller registerförarens räkning. Överföring av uppgifter på basis av denna punkt kan aktualiseras t.ex. när avtal skall ingås om försäkringar och hälsovårdstjänster som gäller en person som arbetar utomlands.

En överföring är tillåten också när överföringen behövs för att skydda ett för den registrerade grundläggande intresse (4 punkten). Personuppgifter får överföras utanför Europeiska unionens medlemsstaters territorier eller till länder utanför Europeiska eko-

nomiska samarbetsområdet också, om överföringen behövs eller är påkallad av lag för att säkerställa ett viktigt allmänt intresse eller för att uppgöra, framföra, försvara eller avgöra ett rättsligt anspråk (5 punkten). En överföring i syfte att skydda ett viktigt allmänt intresse kan bli aktuell t.ex. i samband med informationsutbyte mellan olika länders myndigheter. Med allmänt intresse avses här likväl inte enbart ett offentligt intresse. En överföring kan ske på denna grund t.ex. för att genomföra en vetenskaplig undersökning eller för att förse en myndighet med uppgifter i syfte att få ett tillstånd eller för att sköta tillsynsuppgifter (t.ex. tillstånd för försäljning av läkemedel).

En överföring är tillåten enligt paragrafens 6 punkt, om överföringen sker ur ett register i fråga om vilket det uttryckligen har bestämts om allmän rätt eller rätt att på särskilda grunder erhålla information. Med detta avses enligt direktivet en överföring från ett sådant offentligt register, som är tillgängligt för allmänheten eller var och en som kan styrka ett berättigat intresse, i den utsträckning som de i lagstiftningen angivna villkoren för tillgänglighet uppfylls i det enskilda fallet. På fråga kan således komma myndighetsregister som innehåller offentliga uppgifter, t.ex. fastighetsregister och handelsregister. Enligt punkt 58 i direktivets ingress bör en sådan överföring inte omfatta alla uppgifter eller hela kategorier av uppgifter som finns i registret. När registret är avsett att vara tillgängligt för personer med ett berättigat intresse skall överföringen enligt nämnda punkt göras endast på begäran av dessa personer eller om de själva är mottagare av personuppgifterna.

Enligt paragrafens 7 punkt är en överföring tillåten, om den registeransvarige genom avtalsklausuler eller på något annat sätt ger tillräckliga garantier för skyddet av individernas personliga integritet och rättigheter.

Meningen är att kommissionen och medlemsstaterna i samråd utarbetar sådana spelregler om överföring av personuppgifter till stater utanför EU:s medlemsstaters territorier att den registrerades personliga integritet kan ges tillräckliga garantier. Enligt direktivet skall varje medlemsstat underrätta kommissionen och de övriga medlemsstaterna om överföringar till tredje land som medlemsstaten godkänt på basis av de garantier som den registeransvarige ställer. Om en

annan medlemsstat eller kommissionen på grunder som är berättigade med hänsyn till skyddet för personlig integritet och enskilda personers grundläggande fri- och rättigheter. När en invändning, skall kommissionen genomföra ett sådant kommittéförfarande i enlighet med artikel 31 i direktivet, vilket beskrivits ovan i 22 § 2 mom.

6 kap. Den registrerades rättigheter

24 §. *Information om behandling av uppgifter.* Paragrafen innehåller bestämmelser om den registeransvariges skyldighet att vid inhämtande av personuppgifter se till att den registrerade kan få uppgift om den registeransvarige och om det under vilka förutsättningar man kan avvika från skyldigheten att informera den registrerade om behandlingen av personuppgifter. I gällande 24 § personregisterlagen föreskrivs om skyldigheten att underrätta den registrerade om användning av personregister i vissa fall. Även kravet på god registersed i 3 § personregisterlagen kan förutsätta att den registrerade skall underrättas om behandlingen av personuppgifter. Dessutom kan den registrerade på basis av registerbeskrivningen, om vilken föreskrivs i gällande 10 § personregisterlagen, få uppgift om sådan behandling av personuppgifter som gäller den registrerade.

Syftet med den registeransvariges anmälningsplikt är att garantera att den registrerade skall känna till sådan behandling av personuppgifter som gäller den registrerade själv. Den registrerades rätt att få veta om sådan behandling av personuppgifter som berör honom själv förbättrar hans möjligheter att göra sina rättigheter gällande vid behandlingen av personuppgifter samt att bedöma behandlingens laglighet och riktighet. Den registeransvariges anmälningsplikt kan ombesörjas t.ex. genom att utnyttja registerbeskrivningen, som innehåller motsvarande uppgifter som den registeransvarige enligt 24 § skall informera den registrerade om.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs om den registeransvariges skyldighet att se till att den registrerade kan få uppgift om den registeransvarige och vid behov om dennes företrädare, ändamålet med behandlingen av personuppgifterna samt den till vilken uppgifter vanligen lämnas ut, liksom om de uppgifter som behövs för att utöva den registrerades rättigheter vid behandlingen av personuppgifter. Uppgifter skall ges när per-

sonuppgifter inhämtas och registreras, eller om uppgifterna inte inhämtas hos den registrerade själv och avsikten är att lämna ut uppgifterna, senast då uppgifterna för första gången lämnas ut.

Artikel 10 i direktivet förutsätter att den registeransvarige skall ge den person hos vilken uppgifter om honom själv samlas in de uppgifter som nämns i artikeln, utom i fall då han redan känner till informationen. Enligt artikel 11.1 i direktivet skall medlemsstaterna föreskriva om att ifall uppgifterna inte samlas in hos den registrerade själv, skall den registeransvarige ge den registrerade de uppgifter som anges i artikeln, när uppgifterna registreras eller senast när de för första gången lämnas ut, utom i fall då han redan känner till informationen.

Från anmälningsskyldigheten, om vilken föreskrivs i paragrafens 1 mom., kan göras undantag på de grunder som anges i 2 mom. Enligt 1 punkten i momentet får undantag göras, om den registrerade redan har erhållit uppgifterna som avses 1 mom. Den registrerade kan anses ha fått uppgifterna t.ex. när inhämtandet av personuppgifter är förknippat med fullgörandet av ett sådant avtal, i vilket den registrerade är part.

Med stöd 2 punkten i paragrafens 2 mom. får undantag från anmälningsskyldigheten göras, om det är nödvändigt på grund av statens säkerhet, försvaret eller den allmänna ordningen och säkerheten eller för att förebygga eller utreda brott eller för en tillsynsuppgift som ansluter sig till beskattningen eller den offentliga ekonomin.

Den registrerades rätt att erhålla information kan begränsas med stöd av artikel 13.1 i direktivet. Enligt artikeln kan medlemsstaterna genom lagstiftningsåtgärder begränsa bl.a. den registrerades rätt att erhålla information enligt artiklarna 10 och 11, om det är nödvändigt för att säkerställa de syften som anges i artikeln. Sådana syften är bl.a. statens säkerhet och den allmänna ordningen och säkerheten samt förebyggande och utredning av brott och tillsynsuppgifter som ansluter sig till beskattningen eller övrig offentlig ekonomi.

Då uppgifter inte inhämtas hos den registrerade själv, kan enligt 2 mom. 3 punkten undantag göras från anmälningsskyldigheten, om det är omöjligt att lämna uppgifter till den registrerade eller om det kräver oskäligt besvär eller föranleder väsentlig skada eller olägenhet för den registrerade eller för ända-

målet med behandlingen av uppgifterna och de uppgifter som registreras inte används till sådant beslutsfattande som gäller den registrerade. Det kan vara omöjligt att informera den registrerade eller det kan kräva oskäligt besvär t.ex. när personuppgifter behandlas för historiska, vetenskapliga eller statistiska syften. När man bedömer om det är omöjligt att informera den registrerade eller om det föranleder oskäligt besvär, kan man bl.a. beakta antalet registrerade och åldern hos de uppgifter som behandlas. Lämnandet av uppgifter till den registrerade kan föranleda väsentliga skada eller olägenhet för den registrerade eller ändamålet med behandlingen t.ex. i samband med en sådan medicinsk undersökning, som berör uppgifter om ärftliga sjukdomar. En förutsättning för att uppgifter inte lämnas ut i sådana fall är också att uppgifterna inte används till sådant beslutsfattande som berör den registrerade.

Enligt 2 mom. 3 punkten föreligger inte heller någon anmälningsskyldighet, ifall insamling, registrering eller utlämnande uttryckligen har reglerats i lag.

De undantag från anmälningsskyldigheten som nämns i 2 mom. 3 punkten möjliggörs av artikel 11.2 och artikel 13. 1 g i direktivet. Enligt artikel 11.2 i direktivet får man göra undantag från anmälningsskyldigheten, om det särskilt i samband med behandling av personuppgifter för statistiska ändamål eller historiska eller vetenskapliga forskningsändamål, visar sig omöjligt eller innebär en oproportionerligt stor ansträngning att ge information eller om registrering eller utlämnande uttryckligen föreskrivs i författning. Trots att man i propositionen formulerat undantaget från anmälningsskyldigheten på grund av att det är omöjligt att göra en anmälan eller det kräver oskäligt besvär utan att uttryckligen omnämna historisk eller vetenskaplig forskning eller statistikföring, torde den situation som avses i bestämmelsen oftast bli aktuell när personuppgifter behandlas för dessa syften. Artikel 11.2 i direktivet förutsätter dessutom att när man gör undantag från anmälningsskyldigheten, om vilken föreskrivs i artikel 11.1, skall medlemsstaterna föreskriva om lämpliga skyddsåtgärder. När undantaget är förknippat med sådana situationer där personuppgifter behandlas för historiska eller vetenskapliga forskningsändamål eller statistiskföring, kan som lämpliga skyddsåtgärder betraktas bestämmelserna om de förutsättningar under vilka person-

uppgifter får behandlas för dessa syften enligt 4 kap. i den föreslagna lagen. De skyddsåtgärder som direktivet förutsätter skall också beaktas när det i speciallagstiftning ingår bestämmelser om behandlingen av personuppgifter. Artikel 13. 1 g i direktivet tillåter undantag bl.a. från anmälningsskyldigheten, om vilken föreskrivs i artikel 11.1, om det är nödvändigt att göra undantag för att skydda den registrerades eller andras fri- och rättigheter.

25 §. *Information om behandling av uppgifter i vissa fall.* Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldigheten att underrätta den registrerade om registrering av uppgifter i kreditupplysningsregister och om att personkreditupplysningar används i beslutsfattande som gäller den registrerade samt om behandling av personuppgifter för direkt marknadsföring, marknads- och opinionsundersökningar och för andra därmed jämförbara adresserade försändelser. Bestämmelsen preciserar anmälningsskyldigheten som avses i 24 §.

Paragrafens 1 mom. innehåller en bestämmelse om den registeransvariges skyldighet att underrätta den registrerade om registrering av personkreditupplysningar i ett kreditupplysningsregister. Den registrerade skall underrättas om de uppgifter som registrerats om honom i ett kreditupplysningsregister samt om de uppgifter om den registeransvarige och behandlingen av personuppgifter som avses i 24 § i det skede då den första anteckningen om den registrerade har gjorts i kreditupplysningsregistret. Enligt gällande 13 § 1 mom. personregisterlagen har en registeransvarig som idkar kreditupplysningsverksamhet en motsvarande skyldighet att underrätta den registrerade om när den första anteckningen om honom införs i ett kreditupplysningsregister. Den registrerade har dessutom enligt 26 § 2 mom. rätt att på begäran få veta till vem eller för vilket ändamål personkreditupplysningar om honom har lämnats ut under de senaste sex månaderna samt av vem uppgifterna om honom har erhållits eller varifrån de härstammar.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om anmälningsskyldighet för den som förvärvat den registrerades personkreditupplysningar för att användas vid sådant beslutsfattande som gäller den registrerade. Den registrerade skall underrättas om användningen av personkreditupplysningarna vid beslutsfattandet

samt om vilket register kreditupplysningarna härstammar ur och när de har förvärvats, ifall vägran att bevilja en kredit eller något annat beslut till den registrerades nackdel föranleds av de erhållna personkreditupplysningarna.

Enligt gällande 24 § 1 mom. personregisterlagen har den som inhämtat personkreditupplysningar om den registrerade för att användas vid beslut som gäller den registrerade en motsvarande skyldighet att underrätta denne om upplysningarnas användning i beslutsfattandet, såvida förvägrande av kredit eller något annat beslut som är negativt för den registrerade huvudsakligen beror på dessa kreditupplysningar. Bestämmelsen har justerats för att klarlägga förfarandet och förbättra den registrerades rättsskydd så, att den registrerade också skall underrättas om när kreditupplysningarna om honom har inhämtats och en anmälningsskyldighet föreligger alltid, ifall vägran att bevilja en kredit eller något annat beslut till den registrerades nackdel föranleds av de erhållna kreditupplysningarna.

Paragrafens 3 mom. innehåller en bestämmelse som motsvarar gällande 24 § 2 mom. om att det personregister som utgör källa och den registeransvarige skall uppges i direktreklam, distansförsäljning och i annan direkt marknadsföring, förfrågningar i samband med marknads- och opinionsundersökningar och i andra därmed jämförbara adresserade försändelser. Bestämmelsen har med anledning av den föreslagna lagen justerats i fråga om ordalydelsen och den också av praktiska orsaker justerats så att vid telefonförsäljning skall uppgifterna ges om personen begär att få dem.

26 §. *Rätt till insyn.* Paragrafen innehåller bestämmelser om den registrerades rätt till insyn. Artikel 12 i direktivet förpliktar medlemsstaterna att säkerställa att varje registrerad har rätt att av den registeransvarige utan hinder, med rimliga intervall samt utan större dröjsmål och kostnader få bekräftelse på om uppgifter som rör honom behandlas eller inte och information om åtminstone ändamålen med behandlingen, de berörda uppgiftskategorierna och mottagarna eller mottagarkategorierna till vilka uppgifter utlämnas. Den registrerade har rätt att få begriplig information om vilka uppgifter som behandlas och all tillgänglig information om varifrån dessa uppgifter kommer. Dessutom skall den registrerade garanteras rätt att få kännedom

om den logik som används när uppgifter som rör honom behandlas på automatisk väg, åtminstone när fråga är om s.k. automatiserade beslut i enskilda fall.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs om den registrerades rätt att få veta vilka uppgifter om honom som har registrerats i ett personregister eller att registret inte innehåller uppgifter om honom. Den registeransvarige skall samtidigt uppges för den registrerade vilka normala källor som används för registret samt för vilket ändamål registeruppgifterna används och vanligen lämnas ut. När det är fråga om automatiserade beslut som avses i 31 § i den föreslagna lagen, har den registrerade också rätt att få information om de verksamhetsprinciper som ansluter sig till den automatiska behandlingen av uppgifter. Det föreslagna momentet motsvarar vad som bestäms om den registrerades rätt till insyn i gällande 11 § 1 mom. personregisterlagen, dock så att det kompletterats med ett omnämnande av rätten att i anslutning till automatiserade beslut få information om verksamhetsprinciperna för behandlingen av uppgifter.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs att en registeransvarig som bedriver kreditupplysningsverksamhet är skyldig på den registrerades begäran att meddela den registrerade vilka de uppgiftskällor är som de personkreditupplysningar som registrerats i kreditupplysningsregistret baserar sig på samt till vem eller för vilket ändamål personkreditupplysningar om honom har lämnats ut under de senaste sex månaderna. En motsvarande bestämmelse ingår i gällande 13 § 2 mom. personregisterlagen.

Paragrafens 3 mom. innehåller en bestämmelse om när en registeransvarig får uppbära avgift för lämnande av information när den registrerade utövar sin rätt till insyn. Den registeransvarige får uppbära avgift för lämnande av information endast om det har förflutit mindre än ett år sedan den registrerade senast fick kontrollera uppgifterna i registret. Ersättningen skall vara skälig, och den får inte överstiga de direkta kostnaderna för lämnandet av informationen. En motsvarande bestämmelse ingår i gällande 11 § 1 mom. personregisterlagen.

27 §. *Inskränkningar i rätten till insyn.* I paragrafen föreskrivs om de grunder på vilka inskränkningar kan göras i den registrerades rätt till insyn. För närvarande föreskrivs om begränsningar av rätten till insyn i 12 §

personregisterlagen.

Enligt artikel 13 i direktivet kan medlemsstaterna genom lagstiftning begränsa bl.a. de rättigheter som anges i artikel 12 om den registrerades rätt till insyn, om en sådan begränsning är nödvändig för att säkerställa de faktorer som nämns i punkt 1 i artikeln. Sådana faktorer är t.ex. statens säkerhet, allmän säkerhet, förebyggande och undersökning av brott, ett viktigt ekonomiskt eller finansiellt intresse hos en medlemsstat eller hos EU och tillsyns- och inspektionsuppgifter som ansluter sig till dessa samt skydd av den registrerades eller andras fri- och rättigheter. Enligt artikel 13.2 kan rätten till insyn begränsas när personuppgifterna endast behandlas för vetenskapliga ändamål eller för statistikföring.

Den registrerade saknar rätt till insyn i situationer som nämns i 1 mom. Enligt momentets 1 punkt finns inte rätt till insyn, om informationen kan skada statens säkerhet, försvaret eller den allmänna ordningen och säkerheten eller försvåra förebyggande eller utredning av brott. I gällande 12 § 1 mom. 1 punkten personregisterlagen föreskrivs om motsvarande grunder för begränsning av rätten till insyn. Enligt den gällande bestämmelsen kan rätten till insyn även begränsas på grund av ett synnerligen viktigt allmänt intresse. Enligt föreslagna 1 punkten utgör allmänt intresse ingen begränsningsgrund, eftersom enligt artikel 13 ett allmänt intresse inte i sig utgör någon grund att göra undantag från bestämmelserna i artikeln.

Enligt 1 mom. 2 punkten har den registrerade inte rätt till insyn, om informationen kan medföra allvarlig fara för den registrerades hälsa eller vård eller för någon annans rättigheter. Bestämmelsen motsvarar delvis gällande 12 § 1 mom. 2 punkten. Den gällande bestämmelsen har justerats så att i stället för ett synnerligen viktigt enskilt intresse utgör någon annans rättigheter begränsningsgrund. Bestämmelsen i paragrafens 1 mom. 2 punkt möjliggörs av artikel 13. 1 g i direktivet, som tillåter medlemsstaterna att föreskriva om undantag bl.a. från rätten till insyn i syfte att garantera skydd av den registrerades eller andras fri- och rättigheter.

Enligt 1 mom. 3 punkten omfattar rätten till insyn inte sådana register, som innehåller uppgifter som uteslutande används för historisk eller vetenskaplig forskning eller för statistikföring. En begränsning av den regi-

strerades rätt till insyn på föreslaget sätt när uppgifterna uteslutande används för historisk eller vetenskaplig forskning eller för statistikföring möjliggörs av artikel 13.2 i direktivet.

Enligt paragrafens 1 mom. 4 punkt saknas rätt till insyn, om de personuppgifter som ingår i registret används vid tillsyns- och kontrolluppgifter och underlåtelsen att lämna information är nödvändig för att trygga ett viktigt ekonomiskt eller finansiellt intresse för Finland eller EU. Bestämmelsen baserar sig på artikel 13. 1 e och f i direktivet.

I rätten till insyn kan genom speciallagstiftning göras inskränkningar även på andra grunder än de som anges i paragrafens 1 mom. Inskränkningarna skall också överensstämma med de grunder som anges i artikel 13 i direktivet, om den aktuella regleringen som gäller behandling av personuppgifter hör till direktivets tillämpningsområde.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om den registrerades rätt att få information när endast en del av de uppgifter som gäller den registrerade är sådana att de enligt 1 mom. inte omfattas av rätten till insyn enligt paragrafens 1 mom. Den registrerade har även då rätt att få information om övriga uppgifter som registrerats om honom. En motsvarande bestämmelse ingår i gällande 12 § 2 mom. personregisterlagen.

28 §. *Utövande av rätten till insyn.* I paragrafen föreskrivs om utövande av rätten till insyn. I paragrafens 1 mom. föreskrivs om det förfarande som skall iakttas när den registrerade framställer en begäran om att få utöva sin rätt till insyn. För närvarande regleras förfarandet i 11 § 2 mom. personregisterlagen. I likhet med den gällande regleringen kan en begäran om utövande av rätten till insyn framställas i en egenhändigt undertecknad handling eller hos den registeransvarige. Begäran kan dessutom framställas på annat sätt som motsvarar en underskrift, t.ex. genom en tillförlitlig elektrisk signatur eller genom en handling som kontrasignerats på annat tillförlitligt sätt. I paragrafens 3 mom. intas bestämmelser om utövande av rätten till insyn i register inom hälso- och sjukvården. Därför ingår inte i det föreslagna 1 mom. en sådan hänvisning som finns i 11 § 2 mom. i den nuvarande lagen om att utövandet av en sådan rätt till insyn regleras genom en förordning.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om lämnande av sådana uppgifter till den registrera-

de som berörs av rätten till insyn. För närvarande regleras utövandet av rätten till insyn i 14 § 1 mom personregisterlagen. Bestämmelsen har justerats så att de uppgifter som den registrerade har rätt att få med stöd av 26 § skall ges i begriplig form. Artikel 12 stycke a i direktivet förutsätter bl.a. att den registrerade skall få begriplig information om vilka uppgifter som behandlas. En registeransvarig skall ge den registrerade tillfälle att ta del av de uppgifter som avses i 26 § eller på begäran lämna uppgifterna skriftligen. Om den registeransvarige vägrar lämna uppgifterna, skall han ge den registrerade ett skriftligt intyg om detta. Enligt gällande bestämmelse skall ett intyg om förvägran ges endast på begäran. Det föreslås att ett skriftligt intyg alltid skall ges när insyn förvägras för att det skall vara lättare för den som begär att få ta del av uppgifterna att föra sin sak vidare till dataombudsmannen.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs på vilket sätt den registrerade kan utöva sin rätt till insyn vad gäller register inom hälsovården. Uppgifter angående hälsotillstånd och sjukdom som antecknats om den registrerade i ett register som innehåller personuppgifter och som förs av en hälsovårdsmyndighet eller hälsovårdsinrättning, en läkare eller en tandläkare eller annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården skall på den registrerades begäran ges av en läkare eller annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Rätten att utöva insyn i hälsovårdsregister regleras i gällande 9 § personregisterförordningen. Bestämmelsen föreslås bli justerad så att den gäller förutom register som förs av hälsovårdsmyndigheter eller hälsovårdsinrättningar samt av läkare eller tandläkare även sådana register som förs av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och innehåller uppgifter om hälsotillstånd och sjukdom. Begäran om utövande av rätten till insyn skall riktas till en läkare eller till någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som också kan lämna dessa uppgifter. Med en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården avses i förslaget en sådan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som motsvarar definitionen i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. För närvarande kan någon annan med yrkesutbildning inom hälsovården lämna uppgifterna enligt anvisningar av en läkare. Bestämmelsen möjliggör bl.a. att yrkesutbil-

dade personer inom hälso- och sjukvården som verkar som privata näringsidkare, t.ex. psykologer, själva kan lämna den registrerade de uppgifter som den registrerade begärt att få ur registret.

Utövandet av rätten till insyn i register inom hälsovården på det sätt som föreslås i propositionen överensstämmer också med bestämmelserna i direktivet. Detta framgår av punkt 42 i direktivets ingress där det konstateras att medlemsstaterna kan av hänsyn till intresset hos den registrerade eller till andras fri- och rättigheter bl.a. precisera att uppgifter av medicinsk art endast får erhållas genom förmedling av någon som är yrkesmässigt verksam inom hälso- och sjukvården.

29 §. *Rättelse av en uppgift.* I lagens 29 § föreskrivs om den registeransvariges skyldighet att rätta oriktiga uppgifter i personregister och om hans skyldighet att se till att sådana uppgifter inte sprids. Paragrafen motsvarar till innehållet artikel 12 stycke b och c i direktivet samt i huvuddrag även 15 § i den gällande lagen.

Enligt paragrafens 1 mom. skall den registeransvarige utan obefogat dröjsmål på eget initiativ eller på yrkande av den registrerade rätta, utplåna eller komplettera en personuppgift som ingår i ett personregister och som med hänsyn till behandlingens ändamål är riktig, onödig, bristfällig eller föråldrad. Den registeransvarige skall även förhindra att en sådan uppgift sprids, om uppgiften kan äventyra den registrerades integritetsskydd eller hans rättigheter. Motsvarande bestämmelse saknas i den gällande lagen.

Enligt 15 § personregisterlagen skall den registeransvarige på eget initiativ rätta fel endast när det är uppenbart att en oriktig uppgift äventyrar den registrerades integritetsskydd eller hans intressen eller rättigheter. Eftersom man på grund av artikel 12 i direktivet inte längre kan kräva att nämnda förutsättning skall uppfyllas, innan man rättar fel, föreslås att en oriktig uppgift alltid skall rättas. Enligt den gällande lagen skall fel alltid rättas också på motiverad begäran av den registrerade, även om den oriktiga uppgiften inte äventyrar den registrerades integritetsskydd eller hans intressen eller rättigheter. Enligt det föreslagna 29 § 1 mom. behöver den registrerade inte längre särskilt motivera sin begäran.

I paragrafens 2 mom. föreslås att om den registeransvarige inte godkänner den regi-

strerades yrkande på rättelse av fel, skall han ge ett skriftligt intyg om detta. I intyget skall också skälen till att yrkandet inte godkänns nämnas. Motsvarande reglering ingår i 15 § 2 mom. personregisterlagen, enligt vilket intyget ges endast på begäran. Enligt förslaget behöver den registrerade inte längre särskilt begära om att få ett intyg, utan ett intyg skall alltid ges när ett yrkande på rättelse av fel inte godkänns. Regleringen och dess motiveringar motsvarar till denna del vad som gäller när den registeransvarige förvägrar insyn.

För att den registrerade senare skall kunna utnyttja intyget när han eventuellt för saken för att avgöras av dataombudsmannen i enlighet med 40 § 2 mom., skall av intyget framgå även den registeransvariges namn och adress, ändamålet med behandlingen av personuppgifter, den registrerades namn och den ändring som han yrkar i registret samt grunderna för yrkandet.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om den registeransvariges skyldighet att underrätta den till vilken den registrerade har lämnat ut eller av vilken den registrerade har fått den oriktiga personuppgiften. Syftet med den föreslagna regleringen är att förenkla bestämmelserna om anmälningsskyldigheten i den gällande lagen. En anmälan behöver inte längre göras till sådana till vilka en registeransvarig vet sig sannolikt ha lämnat ut eller av vilka han sannolikt har fått en oriktig uppgift och inte heller till sådana som enligt den registrerades uppgift har lämnat ut eller har fått information. Med tanke på den registrerades integritetsskydd kan det i vissa fall vara t.o.m. betänkligt att göra en anmälan till någon som man inte med säkerhet vet sig ha lämnat information eller av vilken man med säkerhet inte vet sig ha fått information. Eftersom en registeransvarig i princip bör veta av vem han fått eller till vem han lämnat information, har man inte ansett det vara behövligt att ta med någon bestämmelse om anmälan till sådana som enligt uppgift av den registrerade har lämnat ut eller fått information.

Den registeransvarige skall enligt artikel 12 stycke c alltid underätta om rättelsen alla dem till vilka han lämnat ut en oriktig uppgift. Enligt 15 § 3 mom. personregisterlagen skall endast den som genom regelbunden dataöverföring fått uppgiften underättas om rättelsen, om felet kan medföra intrång i den registrerades intressen eller

rättigheter.

Förslaget innefattar precis som den gällande lagen en skyldighet att om rättelsen underrätta också den som lämnat en oriktig uppgift. Direktivet förutsätter inte att den som lämnat informationen skall underrättas.

Någon anmälningsskyldighet enligt paragrafens 3 mom. föreligger inte, om anmälan är omöjlig eller kräver oskäligt besvär. Det föreslagna undantaget från anmälningsplikten är möjligt enligt artikel 12 stycke c i direktivet.

30 §. *Förbuds rätt*. Paragrafen innehåller en bestämmelse om den registrerades rätt att förbjuda den registeransvarige att behandla uppgifter som gäller honom själv för direktreklam, distansförsäljning och annan direkt marknadsföring samt för marknads- och opinionsundersökningar liksom även för personmatriklar och släktforskning. Om den registrerades rätt att förbjuda användning av uppgifter föreskrivs i gällande 23 § personregisterförordningen. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar den gällande regleringen, dock så justerad att adresstjänst inte nämns i den, eftersom den inte heller nämns särskilt i lagens 19 §, som reglerar personregister som används för direktreklam. Termen telefonförsäljning i den gällande lagen har ersatts med termen distansförsäljning i den föreslagna 19 §, eftersom den är lämpligare med tanke på dagens förhållanden. Motsvarande justering har gjorts i bestämmelsen om den registrerades förbuds rätt.

Den föreslagna rätten att förbjuda användning av uppgifter för direkt marknadsföring baserar sig på artikel 14. 1 b i direktivet, i vilken föreskrivs om medlemsstaternas skyldighet att garantera den registrerades rätt att förbjuda behandling av uppgifter som gäller honom själv för ändamål som rör direkt marknadsföring. Artikel 14. 1 b i direktivet och punkt 30 i direktivets ingress innebär att vid direkt marknadsföring får ingen avgift uppbäras av den registrerade för att han utnyttjat sin förbuds rätt, och den registrerade behöver inte anföra någon grund när han utnyttjar sin förbuds rätt.

Enligt artikel 14. 1 a i direktivet skall den registrerade tillförsäkras rätten att åtminstone i de fall som avses i artikel 7 stycke e och f när som helst av avgörande och berättigade skäl som rör hans personliga situation motsätta sig behandling av uppgifter som rör honom, utom när den nationella lagstiftningen föreskriver något annat. Den föreslagna

lagen innehåller emellertid inte någon allmän bestämmelse om den registrerades rätt att motsätta sig sådan behandling av uppgifter som berör honom som avses i artikel 7 stycke e och f, eftersom behandlingen av personuppgifter med stöd av nämnda punkter och den registrerades rättigheter i anslutning därtill redan bedömts på grundval av bestämmelserna i 8 § och 4 kap.

31 §. *Automatiserade beslut.* Paragrafen föreslås innehålla en uttömmande reglering av de situationer där det är tillåtet att fatta automatiserade beslut. Med automatiserade beslut avses i paragrafen sådana beslut som är avsedda att bedöma vissa egenskaper hos den registrerade och som enbart grundas på automatiserad databehandling och som har rättsliga följder för den registrerade eller som annars märkbart påverkar honom. Direktivet utgår från att sådana automatiserade beslut är förbjudna. I enlighet med lagstiftningsmandatet i artikel 15.2 skall medlemsstaterna emellertid föreskriva att sådana beslut får fattas i fall som anges i artikel 15.2 a och b.

Ett automatiserat beslut som avses i paragrafen är för handen endast när beslutets innehåll inte grundar sig på någon som helst mänsklig medverkan. Beslutet skall vara avsett att bedöma en personlig egenskap hos den registrerade, t.ex. arbetsprestationer, kreditvärdighet, pålitlighet och uppträdande. Eftersom beslutet skall ha rättsliga följder för den registrerade eller annars märkbart påverka honom, utgör inte sändande av ett reklambrev till den registrerade enligt en postningslista som uppgjorts med hjälp av dator inte ett sådant beslut som avses i paragrafen.

I enlighet med det lagstiftningsmandat som ingår i direktivet föreslås i 31 § att det skall vara tillåtet att fatta ett automatiserat beslut endast om detta reglerats i lag eller om beslutet fattas i samband med att ett avtal ingås eller fullgörs, under förutsättning att skyddet för den registrerades rättigheter säkerställs eller den registrerades begäran om ingående eller fullgörande av ett avtal uppfylls genom beslutet.

I kreditgivningen kan man på basis av paragrafen använda sig av s.k. credit scoring där personens kreditvärdighet bestäms enligt ett särskilt poängsystem, om användningen av ett sådant poängsystem leder till ett postitivt kreditbeslut för den registrerade. Om det leder till ett negativt kreditbeslut, skall skyd-

det av den registrerades rättigheter säkerställas t.ex. genom att skjuta upp det slutliga avgörandet till dess kreditgivaren har möjlighet att göra en bedömning i saken. Den registrerades rättigheter kan även säkerställas t.ex. genom att ge honom en möjlighet att ta del av de uppgifter som databehandlingen grundar sig på eller de uppgifter som fås på basis av behandlingen samt bereda honom en möjlighet att yttra sig om dem.

I lagförslaget 36 § föreskrivs om den registeransvariges skyldighet att underrätta dataombudsmannen om ibruktagande av ett system för automatiserade beslut. Det här har ansetts vara nödvändigt för att kunna garantera den registrerades rättsskydd när det gäller sådana system.

7 kap. Datasäkerhet och förvaring av personuppgifter

32 §. *Skydd av uppgifterna.* Paragrafen innehåller bestämmelser enligt vilka den registeransvarige och den som i egenskap av självständig näringsidkare handlar för den registeransvariges räkning är skyldiga att skydda personuppgifterna. Gällande 26 § personregisterlagen förpliktar den registeransvarige och den som i egenskap av självständig idkare av näringsidkare eller företagare handlar för den registeransvariges räkning eller till vilken denne har gett ut personuppgifter som massutlämnande eller som känsligt stickprov att se till att personregistret och uppgifterna i registret är skyddade.

Artikel 17.1 i direktivet förpliktar medlemsstaterna att föreskriva om att den registeransvarige skall genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda personuppgifterna från förstörelse genom olyckshändelse eller otillåtna handlingar eller förlust genom olyckshändelse samt mot ändringar, otillåten spridning av eller otillåten tillgång till uppgifterna, särskilt om behandlingen innefattar överföring av uppgifter i ett nätverk, och mot varje annat slag av otillåten behandling. Punkt 2 i artikeln förutsätter dessutom att medlemsstaterna föreskriver om att den registeransvarige, när behandlingen utförs för hans räkning, skall välja en registerförare som kan ge tillräckliga garantier vad gäller de tekniska säkerhetsåtgärder och de organisatoriska åtgärder som måste vidtas och tillse att dessa åtgärder genomförs.

Registerföraren skall enligt 1 mom. ge-

nomföra de tekniska och organisatoriska åtgärder som behövs för att skydda personuppgifterna mot obehöriga tillgrepp och mot utplånande, ändring, utlämning och överföring som sker i misstag eller i strid med lag eller mot annan olaglig handling. Vid genomförandet av åtgärderna skall hänsyn tas till de tillgängliga tekniska möjligheterna, kostnaderna som föranleds av åtgärderna, uppgifternas art, mängd och ålder samt vilken betydelse behandlingen av uppgifterna har med avseende på integritetsskyddet.

Vid bedömningen av skyddsnivån kan man sålunda å ena sidan beakta de tillgängliga tekniska möjligheterna och de kostnader som föranleds av dessa. Å sidan inverkar även uppgifternas art på vilken skyddsnivå är att betrakta som tillräcklig. Till exempel skyddet av ett register som innehåller känsliga uppgifter förutsätter att man fäster särskild uppmärksamhet vid skyddet av registret. Vid bedömningen av skyddsnivån skall utöver uppgifternas art även beaktas uppgifternas mängd och ålder. Den registeransvarige skall definiera vem som har rätt att behandla uppgifterna och de sätt på vilka uppgifterna får behandlas, såsom registrering, ändring, sökning och utplåning. Genom ett system med lösenord eller motsvarande skyddsarrangemang skall man försäkra sig om att uppgifterna behandlas endast av sådana personer som har rätt att behandla uppgifter. Vid behov bör man också skapa förfaranden med hjälp av vilka behandlingen av uppgifter kan följas upp, t.ex. det vem som har behandlat uppgifterna och vilka åtgärder personen utfört vid behandlingen. Registret skall skyddas så att redan olaga intrång i den anläggning i vilken personuppgifter registreras, och i synnerhet försök att komma åt uppgifterna i syfte att behandla dem, leder till att den registeransvarige omedelbart alarmeras om tillgreppet. Registren skall skyddas så att man i mån av möjlighet kan ta reda på ursprunget till det olaga intrånget. Överföringen av personuppgifter skall säkerställas genom särskilda åtgärder, t.ex. så att överföringen inte förändrar uppgifterna till innehållet och att uppgifter inte försvinner i samband med överföringen.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs att den som i egenskap av självständig näringsidkare handlar för den registeransvariges räkning, skall före behandlingen av uppgifter inleda ge den registeransvarige tillbörliga förbindelser och i övrigt tillräckliga garantier för att

personuppgifterna skyddas på det sätt som avses i 1 mom. Artikel 17.3 i direktivet förutsätter att när uppgifter behandlas av en registerförare skall hanteringen regleras genom ett avtal eller genom en annan rättsligt bindande handling mellan registerföraren och den registeransvarige. I avtalet skall bl.a. anges att registerföraren endast får handla på instruktioner från den registeransvarige och att han dessutom är skyldig att iaktta de skyldigheter som gäller för den registeransvarige i fråga om skyddet av personregister och uppgifterna i registret. I avtalet mellan en registeransvarig och en registerförare kan också föreskrivas om sådana förbindelser och garantier som avses i paragrafens 1 mom. och behövs för att skydda personuppgifterna.

33 §. *Tystnadsplikt.* I paragrafen föreskrivs om tystnadsplikt för den som vid utförandet av åtgärder som är förknippade med behandlingen av personuppgifter har fått kännedom om något som gäller en annans personers egenskaper, personliga förhållanden eller ekonomiska ställning. I gällande 41 § personregisterlagen föreskrivs om tystnadsplikt för den som vid inhämtande, registrering, användning eller utlämnande av personuppgifter har fått kännedom om något som gäller någon annans personliga förhållanden eller ekonomiska ställning. Bestämmelsens ordalydelse föreslås bli justerad så att tystnadsplikten omfattar även bedömning av annans personers egenskaper, samt så att i stället för inhämtande, registrering, användning och utlämnande hänvisas till alla åtgärder som är förknippade med behandlingen av personuppgifter.

34 §. *Utplåning av personregister.* Paragrafen innehåller en bestämmelse om hur man skall gå till väga när ett register inte längre behövs. Ett personregister som inte längre behövs för den registeransvariges verksamhet skall utplånas om det inte särskilt bestämts att uppgifterna i registret skall förvaras eller överföras för att arkiveras på det sätt som anges i 35 §. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar gällande 27 § personregisterlagen, förutom att från förslaget har bortlämnats hänvisningen till arkivering av register, om vilken föreskrivs i förordning. Detta beror på att bestämmelserna om arkivering av privata personregister i gällande 14 § personregisterförordningen föreslås ingå i justerad form i 35 § i den föreslagna lagen.

35 §. *Arkivering av personuppgifter.* Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om arkivering av personuppgifter. Paragrafens 1 mom. motsvarar gällande 28 § personregisterlagen. Den gällande bestämmelsen föreslås bli justerad så att arkivmyndigheten ersätts med uttrycket arkiverket och ett därmed jämförbart arkiv, och att dessa skall då uppgifter lämnas ur privata personregister beakta vad som föreskrivs om behandling och utlämnande av personuppgifter i denna lag. Med en arkivmyndighet avses riksarkivet, om vilket föreskrivs i arkivlagen. Andra därmed jämförbara arkiv är bl.a. utrikesministeriets arkiv, krigsarkivet, arkivet vid Suomalaisen Kirjallisuuden Seura samt fackförbundens arkiv.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om arkivering av privata register. För närvarande regleras arkiveringen av privata register i 14 § personregisterförordningen. Enligt lagrummet kan datasekretessnämnden bevilja ett samfund, en stiftelse eller en inrättning tillstånd att arkivera ett personregister som är betydelsefullt för vetenskaplig forskning eller av någon annan orsak kan överföras att arkiveras av en högskola eller en sådan inrättning eller myndighet till vars lagstadgade uppgifter det hör att bedriva forskning. Datasekretessnämnden kan också ge ett samfund, en stiftelse eller en inrättning tillstånd att arkivera personregister som tillkommit i deras egen verksamhet och som uppfyller ovan nämnda villkor. Datasekretessnämnden skall innan den fattar beslut bereda riksarkivet tillfälle att ge utlåtande. Datasekretessnämnden har regelbundet beviljat sådana tillstånd.

Eftersom bedömningen av frågor som berör arkivering av register och beviljande av arkiveringstillstånd lämpar sig bättre för arkivmyndigheten än för datasekretessnämnden, föreslås i momentet att riksarkivet i stället för datasekretessnämnden skall bevilja tillstånd till arkivering av privata personregister. Tillstånd kan beviljas på samma grunder som enligt gällande 14 § personregisterförordningen.

Riksarkivet skall i sitt tillståndsbeslut ge föreskrifter om hur skyddet av registren skall ordnas och om hur användningen av personuppgifter skall övervakas. Motsvarande föreskrifter skall enligt 14 § 2 mom. personregisterförordningen fogas till ett tillstånd som beviljats av datasekretessnämnden.

Datasekretessmyndigheternas medverkan

när det gäller arkivering av personregister tryggas genom att i 3 mom. föreskriva om att riksarkivet skall bereda dataombudsmannen tillfälle att ge utlåtande, innan ett sådant tillstånd som avses i 2 mom. beviljas.

8 kap. Anmälan till dataombudsmannen

Artikel 18 i direktivet innehåller bestämmelser om anmälningsplikt gentemot tillsynsmyndigheten. Artikel 1 förpliktar medlemsstaterna att föreskriva att den registeransvarige eller hans eventuella företrädare skall underrätta tillsynsmyndigheten om behandlingen. Huvudregeln i artikel 1 är anmälningsplikt. Om undantag från denna skyldighet kan föreskrivas på de grunder som anges i punkt 2 - 4.

Personregisterlagen bygger på tanken om en självstyrande registerföring. Målet är att den registeransvarige på eget initiativ beaktar de skyldigheter och principer som direkt framgår av bestämmelserna i lagen och som är till för att skydda den personliga integriteten och den registrerades rättigheter vid registerföring och behandling av uppgifter. I den gällande lagen har målet varit att den registrerades integritetsskydd som sådan skall bygga direkt på bestämmelserna i lagen och att administrativa anmälningsförfaranden tillämpas enbart i sådana situationer där de ansetts vara särskilt motiverade med avseende på säkerställandet av den personliga integriteten. Beträffande den föreslagna lagen har man haft som mål att bibehålla det rådande rättsläget oförändrat i den mån direktivet tillåter det. I likhet med den gällande personregisterlagen har man även i den föreslagna lagen eftersträvat att den registrerades rättskydd skall bygga direkt på bestämmelser i lag och att administrativa anmälningsförfaranden används endast i sådana situationer där de är absolut nödvändiga. Detta innebär att anmälningsförfarandet inte enbart går ut på att myndigheten konstaterar att en anmälan har gjorts, utan utgångspunkten är att anmälan leder till en närmare granskning av den behandling som anmälan gäller och eventuellt till ytterligare åtgärder.

Artikel 20 i direktivet innehåller bestämmelser om förhandskontroll. Artikel 1 förpliktar medlemsstaterna att bestämma vilka behandlingar som kan innebära särskilda risker för den registrerades fri- och rättigheter. Tillsynsmyndigheterna skall kontrollera dessa behandlingar innan de påbörjas. En-

ligt punkt 3 i artikeln kan medlemsstaterna också utföra sådana kontroller i samband med nationella lagstiftningsåtgärder. Den föreslagna lagen innehåller i likhet med den gällande personregisterlagen bestämmelser som ger dataombudsmannen mycket omfattande befogenheter till insyn och inspektion samt andra befogenheter. Förhandskontroll sker dels även när datasekretessnämnden beviljar tillstånd. Med beaktande av att även den anmälan som görs till dataombudsmannen enligt 36 § skall göras innan åtgärden vidtagits, har man vid beredningen av propositionen inte funnit det vara behövligt eller motiverat att införa ett särskilt förfarande med sådan förhandskontroll som artikel 20 i direktivet ger möjlighet till. Dessutom bör man lägga märke till att i synnerhet inom den offentliga sektorn bygger registerföringen beträffande ett flertal stora register på speciallagstiftning. Säkerställandet av integritetsskyddet och den registrerades fri- och rättigheter kan härvid beaktas i lagberedningen. Det kan finnas ett behov att i denna lagstiftning inta specialbestämmelser som förutsätter medverkan av dataskyddsmyndigheterna.

36 §. *Anmälningsplikt.* I paragrafen föreskrivs om den registeransvariges anmälningsplikt gentemot dataombudsmannen. Med bestämmelserna genomförs det lagstiftningsmandat som ingår i artikel 18 i direktivet. Artikel 18 i direktivet utgår från en allmän plikt att för datasekretessmyndigheterna anmäla om behandling av personuppgifter med hjälp av automatisk databehandling. Från denna anmälningsplikt kan man dock göra undantag eller iakttaga ett förenklat förfarande i enlighet med punkt 2 - 4 i artikel 18.

Enligt artikel 18.2 i direktivet kan man avvika från anmälningsplikten om det med hänsyn till de behandlade uppgifterna inte är sannolikt att de registrerades fri- och rättigheter kränks och medlemsstaterna anger behandlingsens ändamål, vilka uppgifter eller kategorier av uppgifter som behandlas, vilka registrerade eller kategorier av registrerade som avses, till vilka mottagare eller kategorier av mottagare uppgifterna lämnas ut samt hur längre uppgifterna skall bevaras. Även registerföring som baserar sig på speciallagstiftning kan på denna grund lämnas utanför anmälningsplikten.

Om anmälningsskyldighet gentemot dataombudsmannen föreskrivs i gällande 30 §

personregisterlagen. I bestämmelserna angående anmälningsskyldighet föreslås justeringar som följer av direktivet och de erfarenheter som man fått av det nuvarande anmälningsförfarandet. Så som det konstaterats ovan har man i den föreslagna lagen försökt bibehålla det rådande rättsläget i den mån direktivet medger det. Anmälningsskyldigheten avser sådana behandlingar av personuppgifter, som särskilt förutsätter en bedömning av den registrerades integritet och rättskydd.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs om den registeransvariges skyldighet att underrätta dataombudsmannen om automatisk behandling av personuppgifter. Genom bestämmelsen genomförs lagstiftningsmandatet i artikel 18.1. Anmälan görs genom att sända dataombudsmannen en registerbeskrivning. Registerbeskrivningen, om vars uppgörande finns bestämmelser i 10 §, innehåller samma uppgifter som enligt artikel 19 i direktivet skall ingå i den anmälan som görs till tillsynsmyndigheten.

Paragrafens 2 mom. 1 punkt förpliktar den registeransvarige att underrätta dataombudsmannen att personuppgifter överförs till länder utanför Europeiska unionens medlemsstaters territorier eller utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om uppgifterna överförs på de grunder som avses i 22 § eller 23 § 7 punkten och om överföringen inte har föreskrivits i lag. En anmälan skall sålunda göras för det första när personuppgifter överförs till ett sådant land utanför EU eller EES som anses tillgodose en tillräcklig skyddsnivå. Dataombudsmannen skall också underrättas när överföringen grundar sig på garantier som den registeransvarige gett t.ex. genom avtalsklausuler eller på annat sätt om skyddet för enskilda personers integritet och rättigheter. Någon anmälningsplikt föreligger inte, ifall om överföringen föreskrivs i lag. Efter att ha fått en anmälan skall dataombudsmannen bedöma om integritetsskyddet tillgodoses i tillräcklig mån vid överföringen av personuppgifter.

Enligt 2 mom. 2 punkten skall den registeransvarige dessutom underrätta om ibruktagande av ett sådant system för automatiserade beslut som avses i 31 §. Anmälningsplikten anses vara nödvändig i detta fall, eftersom man tillsvidare har föga erfarenhet av användningen av sådana system för beslutsfattande. På basis av anmälningarna kan dataombudsmannen övervaka lagligheten i

samband med användningen av automatiserade system för beslutsfattande och det att den registrerades rättigheter tillgodoses vid användningen av sådana system.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om anmälningsplikt för den som bedriver kreditupplysningsverksamhet eller den som i form av näring bedriver inkasseringsverksamhet eller utför marknads- eller opinionsundersökningar eller för någon annans räkning utför tjänster som gäller val av och lämplighet i fråga om personal eller utför databehandlingsuppgifter, och som i denna verksamhet använder eller behandlar personregister och uppgifter som registrerats där. Bestämmelsen motsvarar gällande 30 § 2 mom. personregisterlagen. Det är fråga om en s.k. verksamhetsanmälan, som den registransvarige skall göra om sådan verksamhet där man behandlar stora datamängder och där det kan finnas risk för att den registrerades personliga integritet och rättigheter äventyras.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs om när man kan göra undantag från anmälningsplikten enligt 1 mom. Undantag kan för det första göras när uppgifter behandlas med stöd av 8 § 1 mom. 1 - 3 punkten. Någon anmälningsplikt föreligger således inte, när personuppgifter behandlas med den registrerades otvetydiga samtycke, på uppdrag av den registrerade eller för att fullgöra ett sådant avtal i vilket den registrerade är part eller för att vidta åtgärder på begäran av den registrerade innan ett avtal ingås. Någon anmälningsplikt föreligger inte heller, om behandlingen i ett enskilt fall är nödvändigt för att skydda intressen som är av grundläggande betydelse för den registrerade. I ett sådant fall är det omöjligt att på förhand göra en anmälan enligt 37 § 4 mom. t.ex. när personuppgifter behöver behandlas i en plötslig situation för att rädda den registrerades liv eller hälsa. Någon anmälningsplikt föreligger inte heller enligt 36 § 4 mom. när personuppgifter behandlas med stöd av 8 § 1 mom. 4 punkten och om behandlingen föreskrivs i lag. Däremot skall anmälan göras till dataombudsmannen om sådan behandling av personuppgifter som föranleds av en uppgift eller förpliktelse som åvilar den registransvarige enligt lag eller som förordnats honom med stöd av lag. Eftersom det sålunda inte finns några uttryckliga bestämmelser om behandlingen av personuppgifter, kan dataombudsmannen på basis av anmälnings-

arna övervaka och genom råd och anvisningar säkerställa att en sådan behandling av personuppgifter överensstämmer med bestämmelserna om skyddet för personlig integritet. De föreslagna undantagen har asetts vara möjliga på basis av artikel 18.2.

Enligt paragrafens 4 mom. föreligger inte heller någon anmälningsplikt, när behandlingen av personuppgifter grundar sig på ett kund- eller tjänstgöringsförhållande eller medlemskap som avses i 8 § 1 mom. 5 punkten. Om det med stöd av 8 § 1 mom. 5 punkten behandlas en sådan registrerads uppgifter som till den registeransvariges verksamhet har något annat förhållande jämförbart med ett kund- eller tjänstgöringsförhållande eller ett medlemskap, skall anmälan göras till dataombudsmannen om behandlingen. Någon anmälningsplikt föreligger inte heller enligt 4 mom. när personuppgifter behandlas med stöd av 8 § 1 mom. 6 punkten. Då är det fråga om kunder hos eller anställda vid en koncern eller en ekonomisk sammanslutning och uppgifterna behandlas inom koncernen. Även sådan behandling av personuppgifter som sker med stöd av 8 § 1 mom. 9 punkten och som datasekretessnämnden gett tillstånd till, blir utanför anmälningsförfarandet. Garantierna för integritetsskyddet bedöms i dessa fall när datasekretessnämnden beviljar tillstånd för behandlingen av personuppgifter. Även dessa undantag kan anses vara möjliga med stöd av artikel 18.2 i direktivet.

Anmälningsplikten omfattar inte heller behandling av känsliga uppgifter när uppgifterna behandlas med stöd av 12 § 1 - 4 punkten, 5 punkten, ifall om behandlingen föreskrivs i lag, eller med stöd av 12 § 7 - 10, 12 eller 13 punkten. Undantag från skyldigheten att underrätta om behandling av känsliga uppgifter har ansetts vara möjlig med stöd av artikel 18.2 och 18.4 i direktivet. Med stöd av artikel 18.2 i direktivet föreslås att i 36 § 4 mom. skall föreskrivas att även behandling av personbeteckning enligt 13 § och behandlingen av personuppgifter enligt 4 kap. i lagförslaget inte skall omfattas av anmälningsplikten med undantag av sådan behandling av personuppgifter för direkt marknadsföring som avses i 19 §. Behandlingen av personuppgifter för dessa ändamål som inte omfattas av anmälningsplikten föreslås bli reglerad i den föreslagna lagen så att den registrerades fri- och rättigheter kan säkerställas vid behandlingen. Da-

taombudsmannen skall också för närvarande enligt 30 § 1 mom. i lagen underättas om personregister som används för direkt marknadsföring och opinions- och marknadsundersökningar.

Från anmälningsplikten kan dessutom enligt paragrafens 4 mom. göras undantag genom förordning, om det är uppenbart att behandlingen av personuppgifter inte kränker den registrerades integritetsskydd eller hans fri- och rättigheter. Ett sådant förfarande har ansetts vara möjligt med stöd av artikel 18.2 i direktivet.

Enligt artikel 21.2 i direktivet skall medlemsstaterna föreskriva att tillsynsmyndigheterna skall föra ett register över sådana behandlingar som har anmälts i enlighet med artikel 18. Dataombudsmannen för diarie över behandlingarna. Ur diarien kan man även ta ut listor över behandlingar som anmälts till dataombudsmannen. I förslaget till lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet, som är under behandling i riksdagen, ingår en bestämmelse som förpliktar myndigheterna att föra en förteckning över de ärenden som inkommit för behandling. Lagstiftningsmandatet i artikel 21.2 i direktivet genomförs således genom bestämmelserna i offentlighetslagen.

37 §. *Hur en anmälan skall göras.* I paragrafen regleras vilka uppgifter förutom de som ingår i registerbeskrivningen skall ingå i en anmälan till dataombudsmannen, när anmälan görs med stöd av 36 § 2 mom. 1 - 3 punkten, och det när en anmälan skall göras.

I paragrafens 1 mom. räknas upp de uppgifter som utöver de uppgifter som ingår i registerbeskrivningen skall framgå av en anmälan som avses i 36 § 2 mom. 1 punkten om överföring av personuppgifter till länder utanför Europeiska unionens medlemsstaters territorier och till länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Sådana uppgifter är information om vilka slags uppgifter som överförs och hur överföringen sker.

Av en anmälan om ibruktagande av system för automatiserade beslut enligt 31 § skall utöver de uppgifter som nämns i registerbeskrivningen även framgå vilken logik systemet använder sig av. Om detta föreskrivs i 2 mom.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om de uppgifter som skall framgå av en verksamhetsanmälan enligt 36 § 3 mom. Av en så-

dan anmälan skall framgå näringsidkarens namn, verksamhetsområde, hemort och kontaktuppgifter, vilka personregister som används i verksamheten och vilka slags uppgifter de innehåller, hur uppgifter eventuellt lämnas ut ur registren och vilken tid de registrerade uppgifterna bevaras, hur skyddet av personregistren har ordnats och hur användningen av personregistren övervakas.

Anmälan hos dataombudsmannen skall enligt 4 mom. göras senast 30 dagar innan de personuppgifter som avses bli införda i personregistret inhämtas och registreras eller någon annan åtgärd som medför anmälningsplikt vidtas. Tidsfristen motsvarar den tidsfrist som föreskrivits för anmälningar enligt gällande 19 § 3 mom. personregisterlagen.

9 kap. Styrning och övervakning av behandlingen av personuppgifter

Enligt artikel 28 i direktivet skall medlemsstaterna föreskriva om att det utses en eller flera myndigheter som har till uppgift att inom dess territorium övervaka tillämpningen av bestämmelserna i direktivet. Till sättandet av oberoende myndigheter är enligt direktivet en central faktor i skyddet av personlig integritet vid behandling av personuppgifter. Därför bör myndigheterna också ha tillgång till sådana medel som de behöver för att sköta sina uppgifter. Ovan nämnda artikel 28 definierar hurudana befogenheter tillsynsmyndigheterna skall ha. I detta kapitel föreskrivs om datasekretessmyndigheterna och deras befogenheter.

Den föreslagna regleringen bygger i stor utsträckning på den gällande regleringen. Datasekretessmyndigheter är alltså dataombudsmannen och datasekretessnämnden. Jämfört med personregisterlagen har vissa smärre justeringar gjorts med anledning av direktivet eller på grund av utvecklingen av den nationella lagstiftningen eller de praktiska erfarenheter som man fått.

Artikel 28.5 i direktivet förpliktar varje tillsynsmyndighet att regelbundet uppgöra en rapport om sin verksamhet. Redan för närvarande skall dataombudsmannen och datasekretessnämnden enligt 10 § förordningen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen (432/1994) årligen avge en berättelse om sin verksamhet. Meningen är att bestämmelsen skall kvarstå oförändrad i förordningen.

38 §. *Datasekretessmyndigheterna*. I paragrafen föreskrivs om datasekretessmyndigheternas uppgifter. Datasekretessmyndigheter är dataombudsmannen och datasekretessnämnden. Paragrafens 1 mom. gäller dataombudsmannen och det 2 momentet datasekretessnämnden. Dataombudsmannen skall på förhand ge anvisningar och råd samt verka som tillsynsmyndighet som inom ramen för sina befogenheter kan ingripa i lagstridig behandling av personuppgifter. Dataombudsmannen skall också vara behörig när bestämmelser i någon annan lag tillämpas vid sidan av denna lag på behandling av personuppgifter. Datasekretessnämnden skall alltså vara tillståndsmyndighet, utöver vilket den skall ha beslutanderätt i vissa ärenden som dataombudsmannen anhängiggjort.

Paragrafens 1 mom. motsvarar i stor utsträckning gällande 29 § 1 mom. personregisterlagen. Till förslaget har dock fogats ett omnämnande av dataombudsmannens uppgift att ge anvisningar och råd gällande behandling av personuppgifter samt av hans beslutanderätt. Genom att uttryckligen nämna uppgiften att ge anvisningar och råd har man velat betona att dataombudsmannens främsta uppgift är att på förhand verka för en lagenlig registerföring. Dataombudsmannen skall när han sköter sina uppgifter iakttä lagens syfte att garantera skydd för privatlivet samt övriga grundläggande fri- och rättigheter och tillika främja utvecklingen och iakttagandet av god informationshantering. Dataombudsmannen skall förutom den registrerades intressen även beakta den registeransvariges och tredje mans intressen. I paragrafen har dataombudsmannens styrning- och övervakningsuppgift i enlighet med bestämmelserna i direktivet utsträckts till att gälla all behandling av personuppgifter. I fråga om behandling som sker för redaktionella samt för konstnärliga eller litterära syften är dataombudsmannens befogenheter mer begränsade, eftersom lagen skall tillämpas endast delvis i nämnda fall.

Bestämmelsen om dataombudsmannens beslutanderätt har fogats till lagrummet på grund av det föreslagna 40 § 2 mom., enligt vilket dataombudsmannen kan förordna den registeransvarige att se till att rätten till insyn tillgodoses och oriktiga uppgifter korrigeras. För närvarande kan endast datasekretessnämnden meddela beslut som förpliktar den registeransvarige.

Enligt paragrafens 2 mom. behandlar data-

sekretessnämnden frågor som gäller behandling av personuppgifter och som med avseende på lagens tillämpningsområde är principiellt viktiga och har beslutanderätt i datasekretessfrågor i enlighet med vad som bestäms i denna lag. En bestämmelse om utövande av beslutanderätt ingår i gällande 29 § 3 mom. personregisterlagen och en bestämmelse om behandling av principiellt viktiga frågor i datasekretessnämnden ingår i 2 § 2 punkten lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen.

Datasekretessmyndigheterna kan enligt 3 mom. utöva de befogenheter som avses i detta kapitel också då denna lag enligt 4 § inte tillämpas på behandlingen av personuppgifter. Bestämmelsen följer av artikel 28.6 i direktivet, enligt vilken en tillsynsmyndighet har begärighet att inom sin egen medlemsstats territorium utöva sina befogenheter, oavsett vilken nationell lagstiftning som gäller för den aktuella behandlingen. En myndighet i en annan medlemsstat kan anmoda övervakningsmyndigheten att utöva sina befogenheter.

Dataombudsmannen kan på grundval av momentet antingen på eget initiativ eller på anmodan av en medlemsstat utöva de befogenheter som regleras i detta kapitel, till exempel rätten att erhålla uppgifter om behandling av personuppgifter.

39 §. *Datasekretessmyndigheternas rätt att erhålla information och utöva tillsyn*. Paragrafen innehåller bestämmelser om datasekretessmyndigheternas rätt till att erhålla information för att kunna sköta sina åligganden samt om dataombudsmannens rätt att kontrollera register.

Enligt paragrafens 1 mom. har dataombudsmannen utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att få information om de personuppgifter som är föremål för behandling, samt all den information som behövs för att övervaka att behandlingen av personuppgifter sker i enlighet med lag. Datasekretessnämnden har motsvarande rätt i de ärenden som den behandlar. Rätten att få tillgång till information föreslås bli mera omfattande än för närvarande. Skyldigheten att lämna upplysningar har i enlighet med artikel 28.3 i direktivet utsträckts till att gälla även andra än den registeransvarige. Rätten att få tillgång till information har också utsträckts till att omfatta alla sådana uppgifter som behövs för att övervaka att behandlingen av personuppgifter sker i enlighet med lag. Enligt gäl-

lande 31 § 1 mom. personregisterlagen är endast den registeransvarige skyldig att lämna upplysningar och upplysningar behöver lämnas enbart om personregistret och dess användning.

I och med reformen gäller informations-skyldigheten t.ex. den som behandlar personuppgifter för den registeransvariges räkning och banker då dataombudsmannen behöver information för att utreda lagligheten hos anteckningar om betalningsstörningar i kreditupplysningsregister.

I paragrafen föreslås inte ingå någon bestämmelse som motsvarar 31 § 2 mom. personregisterlagen om den registeransvariges skyldighet att i enlighet med vad som närmare bestäms genom förordning lämna dataombudsmannen upplysningar om personregister. Nämda lagrum har inte tillämpats i praktiken, eftersom i förordningen inte har intagits några sådana närmare bestämmelser som avses i detta lagrum.

Enligt paragrafens 2 mom. har dataombudsmannen rätt att inspektera personregister och att anlita sakkunniga vid tillsynen. Bestämmelsen motsvarar till innehållet 32 § personregisterlagen. För de sakkunniga som dataombudsmannen anlitar behövs inte längre något godkännande av datasekretessnämnden.

Paragrafens 3 mom. begränsar dataombudsmannens behörighet när personuppgifter behandlas för redaktionella samt konstnärliga eller litterära syften som avses i 2 § 5 mom. Dataombudsmannen har då endast rätt att få behövliga uppgifter om skyddet av registren. Begränsningen är nödvändig, eftersom den föreslagna lagen tillämpas på behandling av personuppgifter för ovan nämnda syften endast delvis. En motsvarande begränsning av dataombudsmannens behörighet beträffande redaktionella register ingår i gällande 29 § 2 mom. personregisterlagen. I artikel 9 i direktivet jämföras behandling av personuppgifter för konstnärliga eller litterära syften med behandling för redaktionella syften. Skyldigheten att lämna upplysningar som regleras i momentet gäller också andra än den registeransvarige.

40 §. *Dataombudsmannens åtgärder.* I paragrafen fastställs de förfaranden som dataombudsmannen kan tillgripa i sin strävan att verka för att personuppgifter inte behandlas på olagligt sätt och för att rätta till lagstridiga förfaranden.

Enligt paragrafens 1 mom skall dataom-

budsmannen främja god informationshantering samt genom anvisningar och råd sträva efter att det lagstridiga förfarandet inte fortgår eller upprepas. Vid behov skall dataombudsmannen överföra saken till datasekretessnämnden för avgörande eller anmäla den för åtal. En till innehållet i huvudsak motsvarande reglering ingår i gällande 34 § personregisterlagen.

Eftersom artikel 28.3 i direktivet förutsätter att dataombudsmannen skall kunna uppmärksamma de rättsliga myndigheterna på samtliga överträdelse av nationella bestämmelser som antagits till följd av direktivet, föreslås att paragrafen skall gälla alla slags lagstridigheter vid behandling av personuppgifter, och inte som för närvarande endast sådana lagstridigheter som hänför sig till inhämtande eller registrering av personuppgifter eller användning och utlämnande av personuppgifter som ingår i ett personregister, vilket är fallet enligt gällande reglering.

Enligt paragrafens 2 mom. skall dataombudsmannen avgöra ett ärende, som förts till hans avgörande och som gäller tillgodoseende av rätten till insyn eller rättelse av fel. Dataombudsmannen kan föreskriva att den registeransvarige skall se till att den registrerades rätt till insyn tillgodoses eller att en uppgift rättas. Dataombudsmannens beslut får överklagas enligt förslaget. Ändring i beslutet får sökas enligt 45 § i lagförslaget med iakttagande av vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen. Enligt 7 § förvaltningsprocesslagen skall besvär anföras hos länsrätten.

Enligt gällande 35 § 1 mom. förfaller dataombudsmannens föreskrift, om den registeransvarige motsatt sig föreskriften. I dessa fall har man varit tvungen föra saken till datasekretessnämnden för behandling för att få ett beslut som är förpliktande för den registeransvarige. Den föreslagna ändringen syftar till att stärka dataombudsmannens befogenheter och för sin del säkerställa garantierna för den registrerades rättsskydd enligt artikel 22 samt klarlägga dataombudsmannens och datasekretessnämndens uppgiftsfördelning.

Enligt paragrafens 3 mom. kan dataombudsmannen utfärda närmare anvisningar om hur personuppgifter skall skyddas mot olaglig behandling. Detta är nödvändigt, eftersom lagens 32 § inte innehåller närmare bestämmelser om tekniska eller andra åtgärder,

som skall vidtas för att skydda behandlingen av personuppgifter. Dataombudsmannen kan även för närvarande ge motsvarande anvisningar om hur personregister skall skyddas mot obehörig användning.

41 §. *Hörande av dataombudsmannen.* Paragrafen reglerar i vilka situationer andra myndigheter skall höra dataombudsmannen.

Enligt paragrafens 1 mom. skall myndigheten i fråga bereda dataombudsmannen tillfälle att bli hörd när sådana reformer av den lagstiftning eller förvaltning som gäller skydd av någons rättigheter och friheter vid behandlingen av personuppgifter bereds. Med förvaltningsreformer avses till exempel sådana omorganiseringar av myndigheternas organisation som har betydelse med avseende på personregistren.

Förslagets syfte är att ge dataombudsmannen tillfälle att redan i beredningsskedet påverka sådana reformer inom lagstiftningen och förvaltningen som ansluter sig till behandlingen av personuppgifter. Härigenom betonas även det att dataombudsmannens främsta uppgift är att genom sina åtgärder på förhand verka för att personuppgifter behandlas enligt lag. Någon motsvarande skyldighet att höra dataombudsmannen ingår inte i den gällande lagstiftningen. I praktiken har man likväl i allmänhet hört dataombudsmannen i samband med beredningen av lagstiftning som gäller behandlingen av personuppgifter. Förslaget baserar sig på det lagstiftningsmandat som ingår i artikel 28.2 i direktivet, enligt vilket varje medlemsstat skall föreskriva om att tillsynsmyndigheterna skall höras när sådana åtgärder inom lagstiftningen eller förvaltningen planeras som berör skyddet av enskilda personers fri- och rättigheter med avseende på behandling av personuppgifter.

Enligt paragrafen 2 mom. skall allmänna åklagaren höra dataombudsmannen innan han väcker åtal för handlande i strid med den föreslagna lagen. Domstolen skall vid behandlingen av ett sådant mål bereda dataombudsmannen tillfälle att bli hörd. En motsvarande bestämmelse ingår i gällande 47 § personregisterlagen.

Dessutom föreskrivs om hörande av dataombudsmannen i 38 kap. 10 § 3 mom. (578/1995) strafflagen. Enligt detta lagrum skall allmänna åklagaren höra dataombudsmannen innan åtal väcks för sekretessbrott, sekretessförseelse, kränkning av kommunikationshemlighet, grov kränkning av kom-

munikationshemlighet eller dataintrång vilka riktar sig mot personregister samt innan åtal väcks för personregisterbrott. När domstolen behandlar ett mål som berör ett sådant brott skall den bereda dataombudsmannen tillfälle att bli hörd.

42 §. *Branschspecifika uppförandekodexar.* I paragrafen föreskrivs om möjligheten för de registeransvariga eller deras företrädare att uppgöra branschspecifika uppförandekodexar. Någon motsvarande reglering ingår inte i den gällande lagen. I praktiken har man redan utarbetat branschspecifika anvisningar för utveckling av god registersed till exempel för direkt marknadsföring.

Enligt artikel 27.1 i direktivet skall medlemsstaterna främja utarbetande av sådana uppförandekodexar, som med beaktande av de särskilda förhållandena på olika områden skall bidra till att på ett riktigt sätt genomföra de nationella bestämmelser som medlemsstaterna antar för att genomföra direktivet. I enlighet med det lagstiftningsmandat som ingår i punkt 2 i nämnda artikel föreskrivs att de registeransvariga eller de sammanslutningar som representerar dessa kan utarbeta branschspecifika uppförandekodexar om tillämpningen av den föreslagna lagen och för främjande av god informationshantering samt att de skall lämna de förslag de uppgjort till dataombudsmannen. När uppförandekodexar tillställs dataombudsmannen, kan han granska att de överensstämmer med bestämmelserna i den föreslagna lagen samt med övriga bestämmelser som påverkar behandlingen av personuppgifter.

Utarbetande av uppförandekodexar är frivilligt. Enligt paragrafen kan förslagen till uppförandekodexar lämnas till dataombudsmannen för granskning. Dataombudsmannen föreslås inte ha någon egentlig beslutanderätt i fråga om uppförandekodexar, men han kan kontrollera att uppförandekodexarna har uppgjorts i enlighet med lag och vid behov ge råd och anvisningar om lagens tillämpning och om definieringen av god informationshantering. Dataombudsmannen kan i samband med granskningen utöver den registeransvarige även höra andra såsom t.ex. organisationer som företräder de registrerade.

43 §. *Datasekretessnämndens befogenhet att bevilja tillstånd.* Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om datasekretessnämndens befogenhet att bevilja tillstånd.

Enligt paragrafens 1 mom. kan datasekretessnämnden bevilja ett sådant tillstånd som avses i 8 § 1 mom. 9 punkten för behandling av personuppgifter, om behandlingen behövs för att i andra än enstaka fall skydda ett intresse som är grundläggande för den registrerade eller för att utföra en uppgift som gäller ett allmänt intresse eller för att utöva sådan offentlig makt som innehas av den registeransvarige eller av tredje man till vilken uppgifterna utlämnas. Tillstånd kan också beviljas för att genomdriva ett befogat intresse för den registeransvarige eller tredje man som erhåller uppgifterna, under förutsättning att sådan behandling av uppgifter inte äventyrar någons integritetsskydd och rättigheter.

Förutsättningarna för tillståndet motsvarar de förutsättningar som gäller för behandling av personuppgifter enligt artikel 7 punkt d - f i direktivet. Tillståndsförfarandet har ansetts vara nödvändigt för att bedömningen av om förutsättningarna blivit uppfyllda inte skall vara beroende av en ensidig bedömning gjord av den registeransvarige och för att få till stånd en enhetlig tillämpningspraxis.

Enligt paragrafens 2 mom. kan datasekretessnämnden bevilja ett sådant tillstånd som avses i 12 § 13 punkten för behandling av känsliga uppgifter. Tillståndet kan beviljas enbart av skäl som gäller ett viktigt allmänt intresse. Den föreslagna regleringen baserar sig på artikel 8.4 i direktivet, som med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse tillåter undantag från förbudet mot behandling av känsliga uppgifter genom ett beslut av tillsynsmyndigheten. Den föreslagna befogenheten att bevilja tillstånd har ansetts vara behövlig för att nå en tillräcklig flexibilitet i lagstiftningen och eftersom beviljande av undantagslov i den omfattning som personregisterlagen medger för närvarande inte längre är möjligt på grund av direktivet. Eftersom sådana tillstånd som beviljas för behandling av känsliga uppgifter baserar sig på artikel 8.4 i direktivet, skall Europeiska unionens kommission underrättas om tillstånd i enlighet med artikel 6.

Enligt paragrafens 3 mom. kan datasekretessnämnden bevilja ett tillstånd för viss tid eller tillsvidare och till tillståndet skall fogas föreskrifter som behövs för att skydda den registrerades personliga integritet. Föreskrifterna kan på ansökan av dataombudsmannen eller den som fått tillstånd ändras eller kom-

pletteras, om detta behövs på grund av förändrade förhållanden. En motsvarande reglering beträffande undantagslov ingår i 37 § 2 och 3 mom. personregisterlagen.

44 §. *Datasekretessnämndens föreskrifter.* I paragrafen föreskrivs om datasekretessnämndens rätt att på ansökan av dataombudsmannen utfärda föreskrifter som är bindande för den registeransvarige.

Förslaget motsvarar till innehållet regleringen i gällande 35 § 2 och 3 mom. personregisterlagen, som man i förslaget försökt klarlägga. I paragrafen föreskrivs att de frågor som paragrafen gäller kan föras för att behandlas av datasekretessnämnden endast på ansökan av dataombudsmannen. I praktiken förhåller det sig så även för närvarande, men det är skäl att ta in en uttrycklig bestämmelse om saken i lagen.

Enligt paragrafen kan datasekretessnämnden på ansökan av dataombudsmannen

1) förbjuda sådan behandling av personuppgifter som strider mot den föreslagna lagen eller de bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den, 2) förplikta vederbörande att i andra ärenden än de som avses i 40 § 2 mom., inom utsatt tid rätta det som har utförts i strid med lag eller som har försumrats, samt 3) förordna att registerverksamheten skall upphöra, om de lagstridiga åtgärderna eller försummelserna väsentligen äventyrar den registrerades integritetsskydd eller hans intressen eller rättigheter, om det inte bestämts om registret i lag, samt 4) återkalla ett tillstånd som avses i 43 §, då förutsättningar för beviljande av tillstånd inte längre föreligger eller den registeransvarige handlar i strid med tillståndet eller de föreskrifter som fogats till det.

Regleringen i punkt 1-3 motsvarar bestämmelserna i gällande 35 § 2 och 3 mom. med det undantaget att ärenden gällande tillgodo-seende av den registrerades rätt till insyn och rättelse av fel inte längre förs till datasekretessnämnden för behandling. Det föreslås att i de beslut som dataombudsmannen med stöd av 40 § 2 mom. fattat i dessa ärenden får sökas ändring enligt 45 § 1 mom. i lagförslaget med iakttagande av vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen. Besvär anförs sålunda hos länsrätten. Av detta följer att inga ärenden kommer längre att behandlas i datasekretessnämnden direkt på den registrerades initiativ, utan ärendena kanaliseras till datasekretessnämnden via dataombudsmannen.

Enligt 37 § 3 mom. personregisterlagen kan ett sådant tillstånd som datasekretessnämnden har beviljat med stöd av 37 § återkallas när skäl därtill provas föreligga. Även 44 § 4 punkten föreslås innehålla en bestämmelse om att ett tillstånd som datasekretessnämnden har beviljat kan återkallas. Ett tillstånd kan återkallas endast när några förutsättningar för beviljande av tillstånd inte längre föreligger eller när den registeransvarige handlar i strid med tillståndet eller de föreskrifter som fogats till det.

45 §. *Ändringssökande.* Ändring i beslut om rättelse av fel och tillgodosende av den registrerades rätt till insyn som dataombudsmannen fattat med stöd av 40 § 2 mom. får enligt paragrafens 1 mom. sökas genom besvär, med iakttagande av vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen. Besvärsmått finns också när dataombudsmannen vägrar att utfärda föreskrift som avses i 40 § 2 mom. Besvär skall anföras hos länsrätten i Nylands län. Länsrättens beslut får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

För närvarande är dataombudsmannens avgöranden i nämnda ärenden inte överklagbara, men den registrerade kan föra ett för honom negativt avgörande till datasekretessnämnden för behandling. Enligt artikel 22 i direktivet skall medlemsstaterna föreskriva att var och en har rätt att anlita rättsmedel, om sådana rättigheter som skyddas av den nationella lagstiftning som är tillämplig på ifrågavarande behandling kränks. Syftet med den föreslagna ändringen är att för sin del garantera att den registrerade har tillgång till de rättsmedel som artikeln förutsätter för att han skall kunna tillgodose sina rättigheter.

Beslut som datasekretessnämnden fattat med stöd av 43 och 44 § får även överklagas enligt 1 mom. med iakttagande av förvaltningsprocesslagen. Besvär över datasekretessnämndens beslut får anföras hos länsrätten i Nylands län och länsrättens beslut får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. Enligt gällande 38 § personregisterlagen får ändring sökas i datasekretessnämndens beslut direkt hos högsta förvaltningsdomstolen. Ändringen överensstämmer med principerna i förvaltningsprocesslagen som trädde i kraft den 1 december 1996.

Också dataombudsmannen får söka ändring i tillståndsbeslut som datasekretessnämnden fattat med stöd av 43 §. Även enligt gällande 38 § personregisterlagen får dataombudsmannen söka ändring i undan-

tagstov som beviljats av datasekretessnämnden.

Enligt paragrafens 2 mom. kan i datasekretessnämndens beslut föreskrivas att beslutet trots att ändring har sökts skall iaktas om inte besvärsmyndigheten bestämmer annat. En motsvarande bestämmelse ingår i gällande 39 § personregisterlagen.

46 §. *Vite.* I paragrafen föreskrivs om dataombudsmannens och datasekretessnämndens rätt att förelägga vite för att förstärka sina beslut. Vite kan föreläggas även för närvarande enligt gällande 36 § personregisterlagen.

Dataombudsmannen kan enligt paragrafen förelägga vite förutom för att förstärka skyldigheten att lämna information enligt 39 § 1 och 3 mom., även för att förstärka beslut som han fattat med stöd av 40 § 2 mom.

Nytt jämfört med den gällande regleringen är det att dataombudsmannen i enlighet med viteslagen (1113/1990) själv får förordna om betalning av det vite som han förelagt. Enligt den gällande personregisterlagen förordnar datasekretessnämnden om betalning av vite. Ändringen är avsedd att befästa dataombudsmannens befogenheter på det sätt som artikel 28 i direktivet förutsätter.

Datasekretessnämnden kan enligt paragrafen förelägga vite för att förstärka skyldigheten att lämna uppgifter enligt 39 § 1 mom. och beslut som den fattat med stöd av 44 §.

10 kap. Särskilda bestämmelser

47 §. *Skadeståndsskyldighet.* I paragrafen föreskrivs om den registeransvariges skyldighet att ersätta den registrerade eller annan person för ekonomisk och annan skada. Artikel 23 i direktivet förpliktar medlemsstaterna att föreskriva om att den registrerade eller annan person som lidit skada till följd av att den registeransvarige behandlat personuppgifter i strid med lagen har rätt att erhålla ersättning av denne.

Den registeransvariges skyldighet att svara för skador oberoende av vållande enligt gällande 42 § personregisterlagen har bibehållits i den föreslagna bestämmelsen. På grundval av paragrafen skall på motsvarande sätt som enligt de gällande bestämmelserna bl.a. sådan ekonomisk skada ersättas som tillfogats den registrerade av att en oriktig uppgift använts eller utlämnats eller av att personuppgifter har använts eller utlämnats i

strid med lag. I enlighet med det lagstiftningsuppdrag som ingår i artikel 23 i direktivet har ansvaret i förslaget utvidgats till att gälla även ekonomisk skada som förorsakas av all annan otillåten behandling av personuppgifter och annan skada. Ansvaret täcker sålunda också det lidande som någon orsakas av en lagstridig behandling.

I enlighet med mandatet i artikel 23 i direktivet har ersättningsansvaret utvidgats till att omfatta ersättning för skada även till annan person än den registrerade.

48 §. *Straffbestämmelser.* Paragrafen föreslås innehålla straffbestämmelser. Paragrafens 1 mom. innehåller en hänvisningsbestämmelse till 38 och 40 kap. strafflagen, som föreskriver om straff för personregisterbrott, dataintrång som riktar sig mot personregister och om brott mot tystnadsplikt som avses i 33 §. Paragrafens 1 mom. motsvarar gällande 43, 45 och 46 § personregisterlagen (630/1995).

Paragrafens 2 mom. innehåller bestämmelser om personregisterförseelser. Momentet motsvarar gällande 44 § 1 mom. personregisterlagen, dock ändrad så att den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet bryter mot en lagakraftvunnen föreskrift som fogats till ett tillstånd som datasekretessnämnden beviljat med stöd av 43 § 3 mom. i den föreslagna lagen, under de förutsättningar som nämns i bestämmelsen skall dömas för personregisterförseelse. Den föreslagna bestämmelsen avviker från den nuvarande också så att den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot en lagakraftvunnen föreskrift som datasekretessnämnden fogat till ett tillstånd som den beviljat med stöd av 43 § 3 mom. i den föreslagna lagen skall dömas för personregisterförseelse. Den föreslagna bestämmelsen avviker från den gällande bestämmelsen även i fråga om det att för personregisterförseelse döms inte längre den som underlåter att uppges uppgiftskällan eller att göra anteckning om utlämnande. Detta beror på att lagförslaget inte innehåller någon bestämmelse om anteckningsskyldighet. Även den som uppsåtligt eller av grov vårdslöshet försummar att iaktta den registrerades rätt att förbjuda behandling av personuppgifter skall enligt bestämmelsen dömas för personregisterförseelse. Bestämmelsens ordalydelse har dessutom justerats med anledning av andra bestämmelser i förslaget.

Paragrafen uppfyller för sin del den skyldighet i artikel 24 i direktivet enligt vilken

medlemsstaterna skall fastställa de sanktioner som skall tillämpas vid överträdelse av de bestämmelser som antagits i enlighet med direktivet.

Den föreslagna paragrafen innehåller inte någon bestämmelse som motsvarar gällande 44 § 2 personregisterlagen, enligt vilken för personregisterförseelse skall även dömas den som av grov oaktsamhet gör sig skyldig till en gärning som uppsåtligt begången skulle vara ett personregisterbrott. För att klarlägga regleringen föreslås att för personregisterbrott skall dömas enligt 38 kap. 9 § strafflagen förutom när gärningen är uppsåtligt begången även när gärningen begåtts av grov oaktsamhet. På så vis ändras inte brottstypen enbart på grundval av graden av tillräknelighet.

49 §. *Närmare bestämmelser.* Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

11 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

50 §. *Ikraftträdande.* I paragrafens 1 mom. föreskrivs om lagens ikraftträdande. Meningen är att lagen träder i kraft så fort som möjligt efter att den antagits och blivit stadfäst.

Enligt paragrafens 2 mom. upphävs genom denna lag personregisterlagen av den 30 april 1987 jämte ändringar. Definitionerna på massutlämnande och känsliga stickprov i personregisterlagen är emellertid i kraft till och med den 24 oktober 2001 till den del som det hänvisas till dem i annan lagstiftning. Bestämmelsen har ansetts vara nödvändig därför att den föreslagna lagen inte innehåller någon definition på massutlämnande eller känsliga stickprov. I speciallagstiftningen som gäller behandling av personuppgifter, t.ex. befolkningsdatalagen, ingår bestämmelser om utlämnande av uppgifter i form av massutlämnande och känsliga stickprov som avses i personregisterlagen. Det inte möjligt att justera alla sådana specialbestämmelser innan lagen träder i kraft. Därför har den föreslagna övergångstiden ansetts behövlig. Även direktivet tillåter det föreslagna arrangemanget. I artikel 32.2 i direktivet föreskrivs om en tidsfrist på tre år inom vilken medlemsstaterna skall se till att

sådan behandling som redan pågår när de nationella bestämmelser som antas till följd av detta direktiv träder i kraft bringas i överensstämmelse med dessa bestämmelser.

Enligt paragrafens 3 mom. får åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter vidtas innan lagen träder i kraft.

51 §. *Övergångsbestämmelser.* Enligt paragrafens 1 mom. skall sådan behandling av personuppgifter som har påbörjats innan denna lag träder i kraft motsvara kraven enligt denna lag senast den 24 oktober 2001.

Den registeransvarige skall i mån av möjlighet anpassa sin registerföring till den nya lagen så fort den trätt i kraft. Eftersom registerföringen emellertid inte kan bringas i överensstämmelse med den nya lagen helt utan särskilda åtgärder eller kostnader, har den registeransvarige i den föreslagna paragrafen reserverats en sådan övergångstid som är tillåten enligt artikel 32.2 i direktivet, inom vilken han skall genomföra de ändringar som krävs. Till exempel över manuell register skall inom den angivna övergångstiden göras en sådan registerbeskrivning som avses i 10 § i lagförslaget.

Skyldigheten att underrätta den registrerade om behandlingen av personuppgifter enligt 24 § 1 mom. i lagförslaget gäller allt sådant inhämtande av personuppgifter som sker efter att lagen trätt i kraft. Om uppgifterna inhämtas hos den registrerade själv, gäller anmälningsplikten genast från och med det att lagen trätt i kraft. Om uppgifter däremot inte inhämtas hos den registrerade själv och registerföringen måste ändras för att kunna uppfylla anmälningsplikten, kan den registeransvarige fullgöra ovan nämnda skyldighet inom övergångstiden.

Personuppgiftslagen ersätter den gällande personregisterlagen. I speciallagstiftning som gäller personregister och behandling av personuppgifter hänvisas ofta till personregisterlagen eller till bestämmelser i denna. Eftersom det inte i detta sammanhang är möjligt att ändra alla dessa hänvisningsbestämmelser föreslås det att i 2 mom. tas in en bestämmelse att hänvisningar till personregisterlagen eller bestämmelser i denna i någon annan lagstiftning skall anses avse personuppgiftslagen eller motsvarande bestämmelser i denna efter att personuppgiftslagen trätt i kraft. Med motsvarande bestämmelser avses i förslaget sådana bestämmelser i personuppgiftslagen som i sak motsvarar bestämmelser i den nuvarande lagen.

1.2. Lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen

Lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen förslås bli ändrad med anledning av personuppgiftslagen. Ändringarna består i huvudsak av justeringar i ordalydelsen som skall göras till följd av de begrepp som används i personuppgiftslagen.

1 §. Hänvisningen till personregisterlagen i paragrafens 1 mom. föreslås bli ändrad till en hänvisning till personuppgiftslagen.

2 §. I paragrafen föreskrivs om datasekretessnämndens uppgifter. Paragrafens 2 punkt, som innehåller en bestämmelse om datasekretessnämndens uppgift att behandla frågor som hänger samman med personregister och som är principiellt viktiga för tillämpningen av lagen, föreslås bli slopad i paragrafen. En motsvarande bestämmelse skall ingå i 38 § 2 mom. personuppgiftslagen. Dessutom föreslås sådana justeringar i paragrafens ordalydelse som beror på personuppgiftslagen.

5 §. I paragrafen som gäller dataombudsmannens uppgifter föreslås sådana justeringar i ordalydelsen som föranleds av personuppgiftslagen.

9 §. I paragrafens 1 mom. föreskrivs om tystnadsplikt för en medlem eller sekreterare i datasekretessnämnden, dataombudsmannen eller den som är anställd hos honom och den som handhar deras uppgifter och i 2 mom. om utlämnande av uppgifter om tekniskt skydd för personuppgifter för brottsutredning eller för väckande av åtal. I paragrafen föreslås sådana justeringar i ordalydelsen som beror på personuppgiftslagen. Regeringens proposition med förslag till lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet samt till lagar som har samband med den innehåller förslag till lag om ändring av lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen så att bestämmelsen om tystnadsplikt i 9 § 1 mom. upphävs. En motsvarande bestämmelse om tystnadsplikt ingår i den föreslagna offentlighetslagen.

1.3. Strafflagen

38 kap. Om informations- och kommunikationsbrott

9 §. *Personregisterbrott.* Paragrafen innehåller bestämmelser om personregisterbrott. Det föreslås att de strukturella och tekniska

ändringar som personuppgiftslagen förutsätter skall göras i brottsrekvisitet för personregisterbrott. Samtidigt skall den nuvarande gränsen mellan personregisterbrott och personregisterförseelse göras klarare och området för straffbarheten i viss mån utvidgas.

För närvarande täcker straffbarheten vid personregisterbrott, brott mot bestämmelserna om användning, utlämnande och samkörning av uppgifter. Däremot har inhämtande och registrering av uppgifter i ett personregister ett svagare skydd genom straffbestämmelser. Genom förslaget skall straffbarheten utvidgas så att den mer än för närvarande täcker det ovannämnda tidigare skedet i registerföringen. Vad gäller skyddet för den personliga integriteten är det motiverat att rikta hotet om straff för obehörig behandling av personuppgifter så att det bättre täcker det inledande skedet av behandlingen. På detta sätt kan man förhindra att skada uppkommer i ett senare skede av behandlingen av personuppgifter.

Förslagen skulle eliminera den kuriositeten i lagstiftningen att en allvarligare brottstyp som förutsätter uppsåt skulle vara en lindrigare typ när brottet begås av grov oaktsamhet. När de aktuella förslagen genomförs kommer personregisterbrott liksom personregisterförseelser att vara straffbara såväl när de begås uppsåtligt som av grov oaktsamhet. Personregisterbrott och personregisterförseelse kommer att avvika från varandra klarare än tidigare på basis av formen för gärningen. Graden av tillräknelighet kommer inte längre att ha någon betydelse för valet av brottstyp utan enbart för utmätningen av straffet och vid val av straffart som eventuellt föregår denna.

Att tillräkneligheten vid personregisterbrott utvidgas till grov oaktsamhet innebär dock inte nödvändigtvis i praktiken att straffen blir strängare fastän det nu blir möjligt att utöver böter döma till fängelse även i fall av grov oaktsamhet. Personregisterbrott och personregisterförseelse avviker från varandra även vad gäller tilläggskriteriet för straffbarhet i anslutning till skydd för personlig integritet. För att ett personregisterbrott skall föreligga skall följden av gärningen vara att skyddet för den registrerades personliga integritet kränks eller han orsakas någon annan skada eller ett väsentligt men. För att en personregisterförseelse skall föreligga räcker det däremot att gärningen äventyrar skyddet för den registrerades personliga integritet

eller hans rättigheter. Det föreslås inga ändringar i de nämnda tilläggskriterierna för straffbarhet bl.a. av den anledningen att tillämpningspraxisen är relativt begränsad.

Möjligheten att påföra straff för vissa gärningar som personregisterbrott även när någon har gjort sig skyldig till dem genom grov oaktsamhet skulle höja den nämnda tröskeln för tilläggskriteriet för straffbarhet från att gälla äventyrande av den personliga integriteten till ett krav på att integriteten kränks. Detta skulle för sin del innebära att straffbarheten tvärtom lindras. Eftersom det inte heller i övrigt är sannolikt att fängelse skulle komma att användas i en stor utsträckning i stället för böter vid gärningar som begås av oaktsamhet kommer det faktum att grov oaktsamhet jämställs med uppsåt på det sätt som föreslås inte att ha någon nämnvärd effekt på straffbarheten. Det föreslås inga ändringar i straffskalorna. För den gärning som nämns i paragrafen skall man som straff kunna döma till böter eller till fängelse i högst ett år.

Gärningsmannen vid personregisterbrott skall anges med det sedvanliga neutrala uttrycket "den som". Uttrycket begränsar sålunda inte straffansvaret till en viss person såsom registerföraren eller hans representant. Sålunda kan t.ex. de som är anställda hos registerföraren samt den som erhållit ett uppdrag och personer som är anställda hos denne göra sig skyldiga till personregisterbrott.

Med stöd av paragrafens 1 punkt är det straffbart att behandla personuppgifter i strid med bestämmelserna i personuppgiftslagen om ändamålsbundenhetsprincipen, allmänna förutsättningar för en behandling, personuppgifternas relevans eller felfrihet, känsliga uppgifter, personbeteckning eller behandling av personuppgifter för särskilda ändamål. Det skall sålunda vara straffbart att behandla personuppgifter i strid med vad som bestäms i 7 - 9 § eller 3 och 4 kap. personuppgiftslagen. Enligt de föreslagna 8 § 1 mom. 4 punkten och 12 § 1 mom. 5 punkten personuppgiftslagen får personuppgifter behandlas bl.a. när behandlingen regleras i nämnda lag. Om bestämmelser i speciallagar inte heller iakttas är det däremot fråga om vad som föreskrivs om behandling av personuppgifter i de nämnda bestämmelserna i personuppgiftslagen.

Med stöd av paragrafens 2 punkt är ett sådant förfarande straffbart genom vilket

man hindrar eller försöker hindra den registrerade att utöva den rätt till insyn som han har genom att ge honom felaktiga eller missvisande uppgifter. En motsvarande bestämmelse ingår i den nuvarande 38 kap. 9 § 3 punkten i strafflagen.

Med stöd av paragrafens 3 punkt är det straffbart att översända personuppgifter till stater utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i strid med vad som i 5 kap. personuppgiftslagen bestäms om översändande till dessa stater.

2. Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av personuppgiftslagen kan enligt lagens 49 § ges genom förordning.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så fort som möjligt efter att de godkänts och stadfästs. Direktivet förutsätter att medlemsstaterna senast den 24 oktober 1998 skall sätta i kraft den nationella lagstiftning direktivet förutsätter.

4. Lagstiftningsordning

Enligt 8 § 1 mom. regeringsformen föreskrivs om skydd för personuppgifter närmare i lag. Bestämmelsen hänvisar till behovet att genom lagstiftning garantera enskilda personers rättsskydd och integritetsskydd vid behandling av personuppgifter (RP 309/1993 rd, 53).

Syftet med personuppgiftslagen är att garantera skydd för privatlivet och för övriga

grundläggande fri- och rättigheter som tryggar skydd för personlig integritet vid behandlingen av personuppgifter samt främja utvecklingen och iakttagandet av god informationshantering. Genom lagen försöker man garantera att inskränkningar i rätten till privatliv eller i de övriga grundläggande fri- och rättigheterna som tryggar skydd för personlig integritet inte görs utan en i lag angiven grund när personuppgifter inhämtas, registreras, används, överförs, utlämnas eller när personuppgifter annars behandlas. Personregisterlagen ger uttryck för de allmänna principerna för när det är möjligt att behandla personuppgifter utan att den registrerade medverkar i behandlingen.

Med anledning av vad som föreskrivs i 8 § regeringsformen föreslås att bestämmelserna angående behandlingen av personuppgifter för särskilda syften i gällande personregisterförordningen samt övriga bestämmelser som är till för att trygga integritetsskyddet skall ingå justerade i personuppgiftslagen.

Den föreslagna personuppgiftslagen innehåller de allmänna bestämmelser om skyddet för personlig integritet vid inhämtande, registrering, användning, överföring och utlämnande av personuppgifter samt när personuppgifter annars behandlas, vilka förutsätts i 8 § regeringsformen, EG-direktivet om skydd för personuppgifter och dataskyddskonventionen. Lagförslagen är också i övrigt förenliga med grundlagen, och därför anser regeringen att de lagar som ingår i propositionen kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Personuppgiftslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

3 §

Allmänna bestämmelser

Definitioner

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att genomföra de grundläggande fri- och rättigheter som tryggar skyddet av privatlivet samt övriga grundläggande fri- och rättigheter som tryggar skyddet av den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter samt att främja utvecklandet och iakttagandet av god informationshantering.

2 §

Tillämpningsområde

Vid behandling av personuppgifter iakttas vad som bestäms i denna lag, om inte annat bestäms någon annanstans i lag.

Denna lag tillämpas på automatisk behandling av personuppgifter samt på annan behandling av personuppgifter då personuppgifterna utgör ett personregister eller är avsedda att utgöra ett personregister eller en del av ett sådant.

Denna lag gäller inte behandling av personuppgifter som en fysisk person utför uteslutande för personliga eller därmed jämförbara sedvanliga privata syften.

Denna lag tillämpas inte på personregister som innehåller enbart i massmedierna publicerat material som sådant.

I fråga om behandling av personuppgifter för redaktionella samt konstnärliga eller litterära syften gäller i tillämpliga delar endast 1—4 och 32 §, 39 § 3 mom., 40 § 1 och 3 mom., 42 §, 44 § 2 punkten, 45—47 §, 48 § 2 mom. samt 50 och 51 §, om annat inte följer av 17 §.

I denna lag avses med

1) *personuppgifter* alla slags anteckningar som beskriver en individ eller dennes egenskaper eller levnadsförhållanden som kan hänföras till en bestämd fysisk person eller till hans familj eller någon som lever i gemensamt hushåll med honom,

2) *behandling av personuppgifter* insamling, registrering, organisering, användning, översändande, utlämnande, lagring, ändring, samkörning, blockering, utplåning och förstöring av personuppgifter samt andra åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifterna,

3) *personregister* en datamängd som innehåller personuppgifter och som består av anteckningar som hör samman på grund av sitt användningsändamål, och som helt eller delvis behandlas med automatisk databehandling eller har ordnats som ett kartotek, en förteckning eller på ett annat motsvarande sätt så, att information om en bestämd person kan erhållas med lätthet och utan oskäliga kostnader,

4) *registeransvarig* en eller flera personer, sammanslutningar, inrättningar eller stiftelser för vilkas bruk ett personregister inrättas och vilka har rätt att förfoga över registret eller vilka enligt lag ålagts skyldighet att föra register,

5) *registrerad* den som en personuppgift gäller,

6) *tredje man* andra personer, sammanslutningar, inrättningar eller stiftelser än den registrerade, den registeransvarige, registerföraren eller den som behandlar personuppgifter för de två sistnämndas räkning,

7) *samttycke* varje slag av frivillig, särskild och informerad viljeyttring genom vilken den registrerade godtar behandling av personuppgifter som gäller honom,

8) *personkreditupplysningar* personuppgifter som är avsedda att användas vid bedöm-

ning av en enskild fysisk persons ekonomiska ställning, förmåga att svara för sina förbindelser eller pålitlighet, samt med

9) *kreditupplysningsregister* ett register som innehåller personkreditupplysningar.

4 §

Tillämpning av finsk lag

Denna lag tillämpas på behandling av personuppgifter vid den registeransvariges verksamhetsställe som är beläget inom finskt territorium eller i övrigt står under finsk jurisdiktion.

Denna lag tillämpas också då den registeransvarige inte har något verksamhetsställe inom den Europeiska unionens medlemsstaters territorium, men den registeransvarige vid behandlingen av personuppgifter använder anordningar som är belägna i Finland även för annat än endast för översändande av uppgifter via detta område. Den registeransvarige skall då utse en företrädare i Finland.

2 kap.

Allmänna principer för behandlingen av personuppgifter

5 §

Aktsamhetsplikt

Den registeransvarige skall behandla personuppgifterna i enlighet med lag samt iaktta aktsamhet och god informationshantering och även i övrigt förfara så att skyddet av den registrerades privatliv eller andra grundläggande fri- och rättigheter som tryggar skyddet för den personliga integriteten inte begränsas utan en i lag angiven grund. Samma skyldighet har den som i egenskap av självständig näringsidkare eller företagare handlar för den registeransvariges räkning.

6 §

Planering av behandlingen av personuppgifter

Behandlingen av personuppgifter skall vara sakligt motiverad med hänsyn till den registeransvariges verksamhet. De ändamål

för vilka personuppgifter behandlas samt den hos vilken personuppgifter i regel samlas in och till vilken personuppgifter i regel lämnas ut, skall anges innan personuppgifter börjar insamlas eller organiseras som ett personregister. Ändamålet med behandlingen skall preciseras så att det framgår för vilka av den registeransvariges funktioner personuppgifterna behandlas.

7 §

Ändamålsbundenhet

Personuppgifter får användas eller i övrigt behandlas endast på ett sätt som inte strider mot de ändamål med behandlingen som avses i 6 §. Senare behandling av personuppgifter för historisk forskning eller för vetenskapliga eller statistiska syften anses inte stå i strid med de ursprungliga ändamålen.

8 §

Allmänna förutsättningar för en behandling

Personuppgifter får behandlas endast

1) med den registrerades entydiga samtycke,

2) på uppdrag av den registrerade eller för att fullgöra ett sådant avtal i vilket den registrerade är part eller för att vidta åtgärder på begäran av den registrerade innan ett sådant avtal ingås,

3) om behandlingen i ett enskilt fall är nödvändig för att skydda den registrerades vitala intressen,

4) om det bestämts om behandlingen i lag eller om behandlingen föranleds av en uppgift eller förpliktelse som anvisas den registeransvarige i lag eller som påförts honom med stöd av lag,

5) om den registrerade på grund av ett kund-, eller tjänstgöringsförhållande, ett medlemskap eller något annat därmed jämförbart förhållande har en saklig anknytning till den registeransvariges verksamhet (*anknytningskrav*),

6) om det är fråga om uppgifter om kunder hos eller arbetstagare vid en koncern eller någon annan ekonomisk sammanslutning och dessa uppgifter behandlas inom nämnda sammanslutning,

7) om behandlingen behövs för betalningstjänst, databehandling eller andra därmed

jämförbara uppgifter som utförs på uppdrag av den registeransvarige,

8) om det är fråga om en allmänt tillgänglig uppgift som beskriver en persons ställning, uppgifter och skötseln av dessa uppgifter inom ett offentligt samfund eller inom näringslivet och dessa uppgifter behandlas för att garantera rättigheter och intressen hos den registeransvarige eller en sådan tredje man till vilken uppgifterna lämnas ut, eller

9) om datasekretessnämnden för behandlingen beviljat ett tillstånd som avses i 43 § 1 mom.

Personuppgifter kan lämnas ut med stöd av 1 mom. 5 punkten endast om personuppgifter lämnas ut som en sedvanlig del av verksamheten förutsatt att syftet, för vilket uppgifterna lämnas ut inte strider mot ändamålet med behandlingen och att den registrerade kan antas känna till att personuppgifter lämnas ut på detta sätt.

Om utlämnande av uppgifter ur myndigheters personregister gäller vad som beskrivs om offentlighet för myndigheternas handlingar.

Bestämmelser om behandling av känsliga uppgifter och personbeteckningar finns i 3 kap. Bestämmelser om behandling av personuppgifter för särskilda ändamål finns i 4 kap.

9 §

Principer gällande uppgifternas art

De personuppgifter som behandlas skall vara behövliga med hänsyn till det angivna ändamålet med behandlingen av personuppgifter (*relevanskrav*).

Den registeransvarige skall se till att oriktiga, ofullständiga eller föråldrade personuppgifter inte behandlas (*felfrihetskrav*). När den registeransvariges skyldigheter bedöms, skall avseende fastas vid ändamålet med behandlingen av personuppgifter samt vid den betydelse behandlingen har för den registrerades integritetsskydd.

10 §

Registerbeskrivning

Den registeransvarige skall uppgöra en registerbeskrivning över personregistret, av

vilken skall framgå

1) den registeransvariges och vid behov dennes företrädares namn och kontaktuppgifter,

2) ändamålet med behandlingen av personuppgifter,

3) en beskrivning av gruppen eller grupperna av registrerade och de uppgifter eller uppgiftskategorier som är förknippade med dessa,

4) för vilket ändamål och till vem uppgifter i regel lämnas ut och huruvida uppgifter översänds till stater utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, samt

5) hur skyddet av registret har ordnats.

Den registeransvarige skall hålla registerbeskrivningen allmänt tillgänglig. Från denna skyldighet kan göras undantag, om det är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, försvaret eller den allmänna ordningen och säkerheten eller för förebyggande eller utredande av brott eller för tillsynsuppgifter som anknyter till beskattningen eller den offentliga ekonomin.

3 kap.

Känsliga uppgifter och personbeteckning

11 §

Förbud mot behandling av känsliga uppgifter

Behandling av känsliga personuppgifter är förbjuden. Med känsliga uppgifter avses personuppgifter som beskriver eller vilkas syfte är att beskriva

1) ras eller etniskt ursprung,

2) någons samhälleliga eller politiska uppfattning eller religiösa övertygelse eller medlemskap i en fackförening,

3) en brottslig gärning eller ett straff eller en annan påföljd för ett brott,

4) någons hälsotillstånd, sjukdom eller handikapp eller vårdåtgärder eller därmed jämförbara åtgärder som gäller honom,

5) någons sexuella inriktning eller betenden, eller

6) någons behov av socialvård eller de socialvårdstjänster, stödåtgärder och andra förmåner inom socialvården som någon erhållit.

12 §

Undantag från förbudet mot behandling av känsliga uppgifter

Vad som bestäms i 11 §, utgör inte hinder för

1) sådan behandling av uppgifter som den registrerade har gett sitt uttryckliga samtycke till,

2) behandling av sådana uppgifter om någons samhälleliga eller politiska uppfattning eller religiösa övertygelse eller medlemskap i en fackförening som den registrerade själv offentliggjort,

3) sådan behandling av uppgifter som behövs för att skydda den registrerades eller någon annan persons vitala intressen, ifall den registrerade är förhindrad att ge sitt samtycke,

4) sådan behandling av uppgifter som behövs för att uppgöra, framställa, försvara eller avgöra rättsliga anspråk,

5) sådan behandling av uppgifter som har reglerats i lag eller som föranleds av en uppgift som direkt har ålagts den registeransvarige,

6) behandling av uppgifter för historisk eller vetenskaplig forskning eller för statistikföring,

7) behandling av uppgifter som gäller religiös övertygelse eller politisk eller samhällelig uppfattning i den verksamhet som föreningar eller sammanslutningar som representerar sådana övertygelser eller uppfattningar bedriver, om uppgifterna gäller medlemmarna i dessa föreningar eller sammanslutningar eller personer som har regelbundna kontakter till dem och dessa har samband med föreningarnas eller sammanslutningarnas syften och uppgifterna inte lämnas ut till tredje man utan den registrerades samtycke,

8) behandling av uppgifter som gäller medlemskap i fackförbund i den verksamhet som bedrivs av fackföreningar eller förbund som bildas av dessa om uppgifterna gäller medlemmarna i dessa organisationer eller personer som har regelbundna kontakter till organisationerna och dessa har samband med organisationernas syften och uppgifterna inte lämnas ut till tredje man utan den registrerades samtycke,

9) sådan behandling av uppgifter som gäller medlemskap i ett fackförbund som behövs för att den registeransvarige skall kunna iaktta sina särskilda rättigheter och skyl-

digheter inom arbetsrättens område,

10) att en verksamhetsenhet inom hälsovården eller en yrkesutbildad person inom hälsovården behandlar uppgifter som de i denna verksamhet erhållit om den registrerades hälsotillstånd, sjukdom eller handikapp eller de vårdåtgärder som gäller honom eller andra uppgifter som är nödvändiga för vården av den registrerade,

11) att en försäkringsanstalt behandlar uppgifter som är nödvändiga för att utreda anstaltens ansvar och som anstalten i försäkringsverksamheten erhållit om den försäkrades och ersättningssökandens hälsotillstånd, sjukdom eller handikapp eller de vårdåtgärder som gäller honom eller andra därmed jämförbara åtgärder eller sådana uppgifter om en brottslig gärning som en försäkrad, den som ansöker om ersättning eller den som orsakat en skada har förövat och om straff eller annan påföljd för brottet,

12) att en socialvårdsmyndighet eller någon annan myndighet som beviljar sociala förmåner, en anstalt eller en privat socialserviceproducent behandlar uppgifter som myndigheten, anstalten eller serviceproducenten i sin verksamhet har erhållit om den registrerades behov av socialvård eller socialvårdstjänster, stödåtgärder eller andra förmåner inom socialvården som beviljats den registrerade eller andra uppgifter som är behövliga för vården av den registrerade, eller

13) sådan behandling av uppgifter för vilken datasekretessnämnden har gett ett i 43 § 2 mom. avsett tillstånd.

13 §

Behandling av personbeteckning

En personbeteckning får behandlas med den registrerades entydiga samtycke eller när behandlingen regleras i lag. Dessutom får en personbeteckning behandlas, om det är nödvändigt att entydigt individualisera den registrerade

1) för att utföra en i lag angiven uppgift,

2) för att uppfylla den registrerades eller den registeransvariges rättigheter och skyldigheter, eller

3) för historisk eller vetenskaplig forskning eller för statistikföring.

En personbeteckning får behandlas vid kreditgivning eller indrivning av fordringar, i försäkrings-, kreditinstituts-, uthyrnings-, och utlåningsverksamhet, kreditupplysnings-

verksamhet, inom hälsovården, vid genomförandet av socialvården och övrigt socialskydd eller i ärenden som gäller tjänste-, arbets-, och andra anställningsförhållanden och intressen som har samband med dessa.

Utöver vad som i 1 och 2 mom. bestäms om behandling av personbeteckning får en personbeteckning lämnas ut för sådan databehandling som sker för uppdatering av adressuppgifter eller i syfte att undvika mångfaldig postning, om mottagaren redan har tillgång till personbeteckningen.

Den registeransvarige skall se till att personbeteckningen inte onödigt antecknas i handlingar som skrivs ut på basis av personregistret.

4 kap.

Behandling av personuppgifter för särskilda ändamål

14 §

Forskning

Personuppgifter får behandlas för historisk eller vetenskaplig forskning på andra grunder än de som nämns i 8 § 1 mom., om

1) forskningen inte kan bedrivas utan uppgifter med hjälp av vilka personer kan individualiseras och det på grund av det stora antalet uppgifter, uppgifternas ålder eller av någon annan sådan orsak inte är möjligt att inhämta samtycke av de registrerade,

2) användningen av personregistret grundas på en tillbörlig forskningsplan och det finns en ansvarig ledare eller en grupp som ansvarar för forskningen,

3) personregistret används och ur registret lämnas ut uppgifter enbart för historisk eller vetenskaplig forskning och verksamheten även i övrigt bedrivs så att uppgifter om bestämda personer inte röjs för utomstående, och

4) personregistret utplånas eller överförs till arkivering eller uppgifterna i registret ges en sådan ändrad form att den som uppgifterna hänför sig till inte kan identifieras efter att personuppgifterna inte längre behövs för att bedriva forskningen eller för att säkerställa riktigheten av dess resultat.

Vad som bestäms i 1 mom. 3 punkten tillämpas inte, om det förfarande som avses i nämnda punkt med hänsyn till åldern och

arten av de uppgifter som registrerats i personregistret är uppenbart onödigt med avseende på de registrerades integritetsskydd.

Vad som bestäms i 1 mom. tillämpas i kompletterande syfte när behandlingen grundar sig på 8 § 1 mom.

15 §

Statistik

Personuppgifter får behandlas för statistiska syften på andra grunder än de som nämns i 8 § 1 mom., om

1) statistiken inte kan uppgöras eller det informationsbehov som ligger till grund för den inte kan tillgodoses utan att personuppgifter används,

2) uppgörandet av statistik hör till den registeransvariges verksamhetsområde, och

3) registret används enbart för statistiska syften och uppgifter inte lämnas ur registret på ett sådant sätt att de kan hänföras till någon bestämd person, ifall inte uppgifterna lämnas ut för officiell statistik.

16 §

Myndigheternas planerings- och utredningsuppgifter

En myndighet kan för planerings- och utredningsuppgifter på andra grunder än de som nämns i 8 § 1 mom. samla in och registrera personuppgifter i ett personregister som myndigheten upprätthåller en viss tid med iakttagande i tillämpliga delar av vad som bestäms i 14 §.

17 §

Personmatrikel

I ett personregister som förs för en personmatrikel får på andra grunder än de som nämns i 8 § 1 mom. samlas in och registreras uppgifter som med avseende på registrets syfte behövs för att individualisera den registrerade och dennes make samt den registrerades barn och föräldrar, liksom information om den förenande faktor för de registrerade som utgör grund för personmatrikeln och därmed förknippade uppgifter samt kontakt-

uppgifter för tagande av kontakt, om inte den registrerade har förbjudit insamling och registrering av uppgifter som gäller honom själv.

Med en personmatrikel avses en publikation där en förenande faktor för de registrerade utgörs av ett visst yrke eller viss utbildning, medlemskap i ett arbetskollektiv eller någon annan sammanslutning eller ställning eller prestationer inom kulturen, idrotten, näringslivet eller inom någon annan sektor av samhällslivet eller någon annan med dessa jämförbar omständighet.

För ett personmatrikelregister som avses ovan i 1 mom. får ur ett personregister lämnas ut sådana uppgifter som den registeransvarige enligt 1 mom. har rätt att samla in och registrera i ett sådant register, om inte den registrerade har förbjudit utlämnande av dessa uppgifter.

18 §

Släktforskning

I ett personregister som förs för släktforskning får på andra grunder än de som nämns i 8 § 1 mom. samlas in och registreras uppgifter som med avseende på registrets syfte behövs för att individualisera en person som hör till en släkt och dennes make liksom övriga personuppgifter som behövs för släktforskningen samt kontaktuppgifter för tagande av kontakt, om inte den registrerade har förbjudit insamling och registrering av uppgifter som gäller honom själv.

För ett släktforskningsregister som avses ovan i 1 mom. får ur ett personregister lämnas ut sådana uppgifter som den registeransvarige enligt 1 mom. har rätt att samla in och registrera i ett sådant register, om inte den registrerade har förbjudit utlämnande av dessa uppgifter.

19 §

Direkt marknadsföring och andra adresserade försändelser

I ett personregister som används för direktreklam, distansförsäljning eller annan direkt marknadsföring, opinions- och marknadsundersökningar eller andra därmed jämförbara adresserade försändelser får personuppgifter samlas in och registreras på andra grunder än de som nämns i 8 § 1 mom., om

inte den registrerade har förbjudit sådan insamling och registrering av personuppgifter samt om

1) personregistret används för en på förhand individualiserad och kortvarig marknadsföringsåtgärd eller annan åtgärd som avses i detta moment och det inte på grund av sitt innehåll äventyrar de registrerades integritetsskydd,

2) personregistret innehåller uppgift enbart om den registrerades namn, titel eller yrke, ålder, kön och modersmål, en identifieringsuppgift som kan hänföras till honom samt kontaktuppgifter för tagande av kontakt, eller

3) personregistret innehåller uppgift om den registrerades uppgifter eller ställning inom näringslivet eller i ett offentligt uppdrag och det används till att sända information som ansluter sig till hans arbete.

För ett ändamål som nämns ovan i 1 mom. får ur ett personregister lämnas ut eller som grund för ett stickprov vid utlämnande av uppgifter användas uppgifter som avses i 1 mom. 2 punkten, om inte den registrerade har förbjudit utlämnande av uppgifterna och om det är uppenbart att den registrerade känner till att personuppgifter lämnas ut på detta sätt.

20 §

Behandling av personkreditupplysningar

Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet får i ett kreditupplysningsregister utöver en persons namn och kontaktuppgifter registrera information om en sådan försummelse att betala eller prestera något

1) som har konstaterats genom en laga-kraftvunnen dom, genom en tredskodom, vid en förrättning av en utsökningsmyndighet eller genom en protest av en växel som den registrerade har accepterat eller till följd av vilken den registrerade vid utmätning har konstaterats vara medellös,

2) som har lett till att konkursansökan har lämnats in,

3) som den registrerade har erkänt genom ett skriftligt meddelande till borgenären, eller

4) som medför att säljaren vid avbetalningsköp enligt lagen om avbetalningsköp (91/1966) har rätt att återta det sålda föremålet eller att en kreditgivare enligt konsu-

mentskyddslagen (38/1978) har rätt att häva något annat konsumtionskreditavtal.

Information som avses ovan i 1 mom. 4 punkten får registreras endast om det i konsumtionskreditavtalet har omnämnts i vilka situationer försummelse av en betalning eller en prestation kan bli registrerad i ett kreditupplysningsregister. En förutsättning är dessutom att borgenären minst 21 dagar före registreringen av uppgifterna har sänt gäldenären en skriftlig betalningsuppmaning med en påminnelse om möjligheten att registrera betalningsstörningen i ett kreditupplysningsregister och att betalningen har fördröjts mer än 60 dagar räknat från den ursprungliga betalningsdag som anges i betalningsuppmeningen.

I ett kreditupplysningsregister får också registreras uppgift om anteckningar i skuldsaneringsregister som avses i 87 § lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) och uppgift om omyndigförklaring och förordnande av god man för skötseln av den omyndigförklarades ekonomiska angelägenheter samt på den registrerades begäran registreras uppgift om att en sådan betalning som avses i 1 mom. har erlagts och uppgift om kreditförbud som den registrerade själv gett upplysning om.

Personkredituppgifter får lämnas ut endast till en registeransvarig som bedriver kreditupplysningsverksamhet samt den som behöver information för beviljande eller övervakning av kredit eller annat därmed jämförbart syfte.

21 §

Utplåning av uppgifter ur kreditupplysningsregister

Uppgifter som anges i 20 § 1 mom. 1—4 punkten utplånas ur kreditupplysningsregister enligt följande:

1) uppgifter som avses i 1 punkten fyra år efter att betalningsstörningen har konstaterats i enlighet med 1 punkten,

2) uppgifter som avses i 2 punkten fem år efter att konkursansökan har lämnats in,

3) uppgifter som avses i 3 punkten senast två år efter att betalningsstörningen har erkänts,

4) uppgifter som avses i 4 punkten senast två år efter att betalningsstörningen har registrerats.

5 kap.

Översändande av personuppgifter till stater utanför Europeiska unionen

22 §

Allmänna förutsättningar

Personuppgifter får översändas till stater utanför Europeiska unionens medlemsstaters territorium eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet endast om staten i fråga tryggar en tillräcklig dataskyddsnivå.

Vid bedömningen av huruvida dataskyddsnivån är tillräcklig, skall hänsyn tas till uppgifternas art, den planerade behandlingens syfte och längd, ursprungslandet och det slutliga målet, de allmänna och branschspecifika rättsregler och uppförandekodexar som är gällande i landet i fråga samt de skyddsåtgärder som skall iakttas.

23 §

Grunder för undantag

När de i 22 § nämnda förutsättningarna inte uppfylls, kan personuppgifter likväl översändas, om

1) den registrerade har gett sitt entydiga samtycke till översändandet,

2) översändandet behövs på basis av uppdrag av den registrerade eller för att fullgöra ett avtal mellan den registrerade och den registeransvarige eller på begäran av den registrerade för att genomföra de åtgärder som föregår avtalet,

3) översändandet behövs för att ingå eller fullgöra ett sådant avtal mellan den registeransvarige och en tredje man som överensstämmer med den registrerades intresse,

4) översändandet behövs för att skydda den registrerades vitala intressen,

5) översändandet behövs eller krävs i lag för att säkerställa ett viktigt allmänt intresse eller för att uppgöra, framföra, försvara eller avgöra ett rättsligt anspråk,

6) översändandet sker från ett register i fråga om vilket rätten att på allmänna eller särskilda grunder erhålla information har reglerats särskilt eller

7) den registeransvarige genom avtalsklausuler eller på något annat sätt ger tillräckliga garantier för skyddet av individernas personliga integritet och rättigheter.

6 kap.

Den registrerades rättigheter

24 §

Information om behandling av uppgifter

Den registeransvarige skall vid insamling av personuppgifter se till att den registrerade kan få uppgift om den registeransvarige och vid behov om dennes representant, ändamålet med behandlingen av personuppgifterna samt för vilket ändamål och till vem uppgifter i regel lämnas ut, liksom om de uppgifter som behövs för att utöva den registrerades rättigheter vid behandlingen av personuppgifter. Uppgifterna skall ges då personuppgifter samlas in och registreras, eller om uppgifterna samlas in hos någon annan än den registrerade själv och avsikten är att lämna ut uppgifterna, senast då uppgifterna för första gången lämnas ut.

Undantag från den anmälningsplikt som anges i 1 mom. får göras

1) om den registrerade redan har erhållit dessa uppgifter,

2) om det är nödvändigt på grund av statens säkerhet, försvaret eller den allmänna ordningen och säkerheten, för att förebygga eller utreda brott eller för en tillsynsuppgift som har samband med beskattningen eller den offentliga ekonomin, eller

3) då uppgifter samlas in hos någon annan än den registrerade själv, om det är omöjligt att ge uppgifter till den registrerade eller detta kräver oskäligt besvär eller orsakar väsentlig skada eller olägenhet för den registrerade eller för ändamålet med behandlingen av uppgifterna och de uppgifter som registreras inte används till sådant beslutsfattande som gäller den registrerade eller om insamling, registrering eller utlämnande uttryckligen har reglerats i lag.

25 §

Information om behandling av uppgifter i vissa fall

Den registeransvarige skall underrätta den registrerade om de uppgifter gällande denne som ingår i ett kreditupplysningsregister samt om de uppgifter som avses i 24 § gällande den registeransvarige och behandlingen av uppgifter, när den första anteckningen

om den registrerade har gjorts i kreditupplysningsregistret i enlighet med 20 §.

Den som förvärvat personkreditupplysningar om den registrerade för att användas vid sådant beslutsfattande som gäller den registrerade, skall underrätta denne om användningen av personkreditupplysningarna vid beslutsfattandet samt om i vilket register kreditupplysningarna ingår och när de har förvärvats, ifall vägran att bevilja en kredit eller något annat beslut till den registrerades nackdel beror på de erhållna personkreditupplysningarna.

I direktreklam, distansförsäljning och i annan direkt marknadsföring samt i förfrågan vid marknads- och opinionsundersökning och andra därmed jämförbara adresserade försändelser som avses ovan i 19 § 1 mom. 1 - 3 punkten, för vilken någons namn och kontaktuppgifter har förvärvats ur ett personregister, skall i fråga om detta personregister uppges dess benämning samt den registeransvarige och hans kontaktuppgifter. Vid telefonförsäljning skall motsvarande uppgifter ges på begäran.

26 §

Rätt till insyn

Var och en har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att, sedan han meddelat de fakta som behövs för att söka en uppgift, få veta vilka uppgifter om honom som har registrerats i ett personregister eller att registret inte innehåller uppgifter om honom. Den registeransvarige skall samtidigt ge den registrerade information om vilka normala källor som används för registret samt för vilket ändamål registeruppgifterna används och i regel lämnas ut. Då det är fråga om ett sådant automatiserat beslut som avses i 31 §, har den registrerade rätt att också få information om verksamhetsprinciperna för den automatiska behandlingen av uppgifter.

En registeransvarig som bedriver kreditupplysningsverksamhet skall på den registrerades begäran lämna uppgifter om till vem eller för vilket ändamål personkreditupplysningar om honom har lämnats ut under de senaste sex månaderna samt av vem uppgifterna om honom har erhållits eller om uppgifternas ursprung.

Den registeransvarige får uppbära en ersättning för lämnande av denna information endast om det har förflutit mindre än ett år

sedan den registrerade senast fick kontrollera uppgifterna i registret. Ersättningen skall vara skälig, och den får inte överstiga de direkta kostnaderna för utlämnande av informationen.

27 §

Inskränkningar i rätten till insyn

Rätt till insyn enligt 26 § finns inte om

1) informationen kan skada statens säkerhet, försvaret eller den allmänna ordningen och säkerheten eller försvåra förebyggande eller utredning av brott,

2) informationen kan medföra allvarlig fara för den registrerades hälsa eller vård eller för någon annans rättigheter,

3) de personuppgifter som ingår i registret används uteslutande för historisk eller vetenskaplig forskning eller statistiskföring, eller

4) de personuppgifter som ingår i registret används för tillsyns- och kontrolluppgifter och vägran att lämna information är nödvändig för att trygga ett viktigt ekonomiskt eller finansiellt intresse för Finland eller Europeiska unionen.

Om endast en del av de uppgifter som gäller den registrerade är sådana att de enligt 1 mom. inte omfattas av rätten till insyn, har den registrerade rätt att få veta vilka övriga uppgifter som registrerats om honom.

28 §

Utövande av rätten till insyn

Den som önskar kontrollera uppgifter om sig själv på det sätt som avses i 26 §, skall begära detta i en egenhändigt undertecknad eller på ett därmed jämförbart sätt bestyrkt handling eller begära detta personligen hos den registeransvarige.

Den registeransvarige skall utan obefogat dröjsmål ge den registrerade tillfälle att ta del av de uppgifter som avses i 26 § eller på begäran lämna uppgifterna skriftligen. Uppgifterna skall lämnas i begriplig form. Om den registeransvarige vägrar lämna uppgifterna, skall han ge ett skriftligt intyg om detta. I intyget skall också skälen till att insyn har förvägrats nämnas. Om den registeransvarige inte inom tre månader efter att begäran framställts har gett den registrerade ett skriftligt svar, jämställs detta med att

insyn har förvägrats. Den registrerade kan föra saken till dataombudsmannen för behandling.

Den som vill veta vilka uppgifter om honom som har registrerats i ett personregister som förs av en hälsovårdsmyndighet eller hälsovårdsinrättning, en läkare eller tandläkare eller annan yrkesutbildad person inom hälsovården och som innehåller personuppgifter angående hälsotillstånd eller sjukdom, skall framställa begäran om utövande av sin rätt till insyn till en läkare eller till någon annan yrkesutbildad person inom hälsovården som ser till att uppgifterna samlas in med den registrerades samtycke och som lämnar den registrerade uppgifter om anteckningarna i registret. Angående förfarandet vid utövandet av rätten till insyn eller förvägrande av insyn gäller vad som anges i 2 mom.

29 §

Rättelse av en uppgift

Den registeransvarige skall utan obefogat dröjsmål på eget initiativ eller på yrkande av den registrerade rätta, utplåna eller komplettera en personuppgift som ingår i ett personregister och som med hänsyn till ändamålet med behandlingen är oriktig, onödig, bristfällig eller föråldrad. Den registeransvarige skall även förhindra att en sådan uppgift sprids om uppgiften kan äventyra den registrerades integritetsskydd eller hans rättigheter.

Om den registeransvarige inte godkänner den registrerades yrkande på rättelse av fel, skall han ge ett skriftligt intyg om detta. I intyget skall också skälen till att yrkandet inte har godkänts nämnas. Den registrerade kan föra saken till dataombudsmannen för behandling.

Den registeransvarige skall om rättelsen underrätta den till vilken han har lämnat ut eller av vilken han har fått den oriktiga personuppgiften. Anmälningsskyldighet föreligger dock inte, om anmälan är omöjlig att göra eller kräver oskäligt besvär.

30 §

Förbuds rätt

Den registrerade har rätt att förbjuda den registeransvarige att behandla uppgifter som

gäller honom själv för direktreklam, distansförsäljning och annan direkt marknadsföring samt för marknads- och opinionsundersökningar liksom även för personmatriklar och släktforskning.

31 §

Automatiserade beslut

Beslut genom vilka en bedömning görs av vissa egenskaper hos den registrerade, vilka enbart grundas på automatiserad behandling av personuppgifter och som har rättsliga följder för den registrerade eller som annars märkbart påverkar honom, är tillåtna endast om

- 1) detta har reglerats i lag, eller
- 2) beslutet fattas i samband med att ett avtal ingås eller fullgörs, under förutsättning att skyddet för den registrerades rättigheter säkerställs eller den registrerades begäran om ingående eller fullgörande av ett avtal uppfylls genom beslutet.

7 kap.

Datasäkerhet och förvaring av personuppgifter

32 §

Skydd av uppgifterna

Den registeransvarige skall genomföra de tekniska och organisatoriska åtgärder som behövs för att skydda personuppgifterna mot obehörig åtkomst och mot utplåning, ändring, utlämnande och översändande som sker i misstag eller i strid med lag eller mot annan olaglig behandling. Vid genomförandet av åtgärderna skall hänsyn tas till de tillgängliga tekniska möjligheterna, kostnaderna som orsakas av åtgärderna, uppgifternas art, mängd och ålder samt vilken betydelse behandlingen av uppgifterna har med avseende på integritetsskyddet.

Den som i egenskap av självständig näringsidkare handlar för den registeransvariges räkning, skall innan behandlingen av uppgifter inleds ge den registeransvarige tillbörliga förbindelser och i övrigt tillräckliga garantier för att personuppgifterna skyddas på det sätt som avses i 1 mom.

33 §

Tystnadsplikt

Den som vid utförandet av åtgärder som har samband med behandlingen av personuppgifter har fått kännedom om något som gäller en annan persons egenskaper, personliga förhållanden eller ekonomiska ställning, får inte i strid med denna lag för tredje man röja de uppgifter som han på detta sätt har erhållit.

34 §

Utplåning av personregister

Om ett personregister inte längre behövs för den registeransvariges verksamhet, skall registret utplånas, om det inte särskilt bestäms att de registrerade uppgifterna skall bevaras eller om registret inte skall arkiveras på det sätt som avses i 35 §.

35 §

Arkivering av personuppgifter

Om användning och skydd av personregister som har överlåtits till arkiverket eller ett därmed jämförbart arkiv samt om utlämnande av uppgifter som finns i sådana register gäller vad som särskilt bestäms. Då personuppgifter lämnas ur privata personregister skall arkiverket eller ett därmed jämförbart arkiv dock beakta vad som i denna lag bestäms om behandling och utlämnande av personuppgifter, om inte detta med hänsyn till de registrerade uppgifternas ålder och art är uppenbart obehövligt för de registrerades integritetsskydd.

Ett personregister som är betydelsefullt för vetenskaplig forskning eller av någon annan orsak kan överföras för att arkiveras av en högskola eller en sådan inrättning eller myndighet till vars uppgifter det enligt lag hör att bedriva forskning om riksarkivet har beviljat den tillstånd till arkivering. Riksarkivet kan bevilja en sammanslutning, en stiftelse och en inrättning tillstånd att arkivera personregister som har tillkommit i deras egen verksamhet och som uppfyller ovan nämnda villkor. Riksarkivet skall i sitt tillståndsbeslut ge föreskrifter om hur skyddet av registren skall ordnas och om hur an-

vändningen av personuppgifter skall övervakas.

Riksarkivet skall, innan ett sådant tillstånd som avses i 2 mom. beviljas, bereda dataombudsmannen tillfälle att ge utlåtande.

8 kap.

Anmälan till dataombudsmannen

36 §

Anmälningssplikt

Den registeransvarige skall underrätta dataombudsmannen om automatisk behandling av personuppgifter genom att till denne sända en registerbeskrivning.

Dessutom skall den registeransvarige underrätta dataombudsmannen om

1) att personuppgifter översänds till stater utanför Europeiska unionens medlemsstaters territorium eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om uppgifterna översänds på de grunder som avses i 22 § eller 23 § 6 eller 7 punkten och om översändandet inte har föreskrivits i lag, samt om

2) ibruktagande av ett sådant system för automatiserade beslut som avses i 31 §.

Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet eller den som i form av näring bedriver inkasseringsverksamhet eller utför marknads- eller opinionsundersökningar eller för någon annans räkning utför tjänster som gäller val av och lämplighet i fråga om personal eller utför databehandlingsuppgifter, och som i denna verksamhet använder eller behandlar personregister och uppgifter som registrerats där, är skyldig att göra en anmälan om sin verksamhet till dataombudsmannen.

Ovan i 1 mom. avsedd anmälningssplikt föreligger inte, om behandlingen av personuppgifter grundar sig på 8 § 1 mom. 1—3 punkten, på 4 punkten när behandlingen regleras i lag, på kund- eller anställningsförhållande eller medlemskap som avses i 5 punkten eller på 6 eller 9 punkten eller 12 § 1—4 punkten, på 5 punkten, när behandlingen regleras i lag, eller på 7—10, 12 eller 13 punkten eller på 13—18 eller 20 §. Från anmälningsskyldigheten kan dessutom göras undantag i den ordning som bestäms genom förordning, om det är uppenbart att behandlingen av personuppgifter inte kränker den registrerades integritetsskydd eller hans

fri- och rättigheter.

37 §

Hur en anmälan skall göras

Av en anmälan som avses i 36 § 2 mom. 1 punkten skall förutom de uppgifter som ingår i registerbeskrivningen framgå vilka slags uppgifter som översänds och hur översändandet sker.

Av en anmälan som avses i 36 § 2 mom. 2 punkten skall förutom de uppgifter som nämns i registerbeskrivningen framgå vilken logik systemet använder sig av.

Av en anmälan som avses i 36 § 3 mom. skall framgå näringsidkarens namn, verksamhetsområde, hemort och kontaktuppgifter, vilka personregister som används i verksamheten och vilka slags uppgifter de innehåller, hur uppgifter eventuellt lämnas ut ur registren och hur länge de registrerade uppgifterna bevaras, hur skyddet av personregistren har ordnats och hur användningen av personregistren övervakas.

Anmälan skall göras i tillräckligt god tid, dock senast 30 dagar innan de personuppgifter som avses bli införda i personregistret samlas in och registreras eller någon annan åtgärd som medför anmälningssplikt vidtas.

9 kap.

Styrning och övervakning av behandlingen av personuppgifter

38 §

Datasekretessmyndigheterna

Dataombudsmannen ger anvisningar och råd gällande behandling av personuppgifter samt övervakar behandlingen av personuppgifter så att syftena i denna lag nås och har beslutanderätt i enlighet med vad som bestäms i denna lag.

Datasekretessnämnden behandlar frågor som gäller behandling av personuppgifter och som med avseende på lagens tillämpningsområde är principiellt viktiga och har beslutanderätt i datasekretessfrågor i enlighet med vad som bestäms i denna lag.

Datasekretessmyndigheterna kan utöva de befogenheter som avses i detta kapitel också då denna lag enligt 4 § inte tillämpas på

behandlingen av personuppgifter. Datasekretessmyndigheterna samarbetar med datasekretessmyndigheterna i Europeiska unionens övriga medlemsstater och ger vid behov handräckning.

39 §

Datasekretessmyndigheternas rätt att erhålla information och utöva tillsyn

Dataombudsmannen har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att erhålla information om de personuppgifter som är föremål för behandling samt all den information som behövs för att övervaka att behandlingen av personuppgifter sker i enlighet med lag. Datasekretessnämnden har motsvarande rätt i de ärenden som den behandlar.

Dataombudsmannen har rätt att inspektera personregister och att anlita sakkunniga vid tillsynen. Dataombudsmannen och de sakkunniga äger för inspektionen tillträde till lokaler som den registeransvarige och den som handlar på hans uppdrag har i sin besittning och i vilka personuppgifter behandlas eller personregister förs. De skall även få tillgång till sådana upplysningar och apparater som behövs för inspektionen. En inspektion skall utföras så att den inte i onödan vållar den registeransvarige olägenhet eller kostnader.

I fråga om sådan behandling som avses ovan i 2 § 5 mom. övervakar dataombudsmannen att skyldigheten att skydda uppgifterna enligt 32 § iakttas. Dataombudsmannen har rätt att i detta syfte erhålla behövliga uppgifter om skyddet av registren.

40 §

Dataombudsmannens åtgärder

Dataombudsmannen skall främja god informationshantering samt genom anvisningar och råd sträva till att ett lagstridigt förfarande inte fortgår eller upprepas. Vid behov skall dataombudsmannen överföra saken till datasekretessnämnden för avgörande eller anmäla ärendet för åtal.

Dataombudsmannen skall avgöra ett ärende, som den registrerade med stöd av 28 och 29 § fört till denne för behandling. Dataombudsmannen kan bestämma att den register-

ansvarige skall se till att den registrerades rätt till insyn tillgodoses eller att en uppgift rättas.

Dataombudsmannen kan utfärda närmare anvisningar om hur personuppgifter skall skyddas mot olaglig behandling.

41 §

Hörande av dataombudsmannen

Myndigheterna skall bereda dataombudsmannen tillfälle att bli hörd vid beredningen av reformer av sådan lagstiftning eller förvaltning som gäller skydd av någons fri- och rättigheter vid behandlingen av personuppgifter.

Innan allmänna åklagaren väcker åtal för ett förfarande som står i strid med denna lag skall han höra dataombudsmannen. Domstolen skall vid behandlingen av ett sådant mål bereda dataombudsmannen tillfälle att bli hörd.

42 §

Branschspecifika uppförandekodexar

De registeransvariga eller sammanslutningar som representerar dem kan utarbeta branschspecifika uppförandekodexar för tillämpningen av denna lag och för främjandet av god informationshantering, samt lämna de förslag de uppgjort till dataombudsmannen. Dataombudsmannen kan granska att uppförandekodexarna överensstämmer med denna lag och med övriga bestämmelser som påverkar behandlingen av personuppgifter.

43 §

Datasekretessnämndens befogenhet att bevilja tillstånd

Datasekretessnämnden kan bevilja ett sådant tillstånd som avses i 8 § 1 mom. 9 punkten för behandling av personuppgifter, om behandlingen behövs för att i andra än enskilda fall skydda den registrerades vitala intressen eller för att utföra en uppgift som gäller ett allmänt intresse eller för att utöva sådan offentlig makt som innehas av den registeransvarige eller av tredje man till vilken uppgifterna lämnas ut. Tillstånd kan också beviljas för att genomdriva ett berätti-

gat intresse hos den registeransvarige eller tredje man till vilken uppgifterna lämnas ut, under förutsättning att sådan behandling av uppgifter inte äventyrar någons integritetsskydd och rättigheter.

Av skäl som gäller ett viktigt allmänt intresse kan datasekretessnämnden bevilja ett sådant tillstånd som avses i 12 § 13 punkten för behandling av känsliga uppgifter.

Ett tillstånd kan beviljas för viss tid eller tillsvidare och till detta skall fogas föreskrifter som behövs för att skydda den registrerades personliga integritet. Föreskrifterna kan på ansökan av dataombudsmannen eller den som fått tillstånd ändras eller kompletteras, om detta behövs på grund av förändrade förhållanden.

44 §

Datasekretessnämndens föreskrifter

Datasekretessnämnden kan på ansökan av dataombudsmannen

1) förbjuda sådan behandling av personuppgifter som strider mot denna lag eller de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den,

2) förplikta den som saken gäller att i andra ärenden än de som avses i 40 § 2 mom. inom utsatt tid rätta det som har utförts i strid med lag eller som har försummats,

3) bestämma att registerverksamheten skall upphöra, om de lagstridiga åtgärderna eller försummelserna väsentligen äventyrar den registrerades integritetsskydd eller hans intressen eller rättigheter, om det inte bestämts om registret i lag, samt

4) återkalla ett tillstånd som avses i 43 §, då förutsättningar för beviljande av tillstånd inte längre föreligger eller den registeransvarige handlar i strid med tillståndet eller föreskrifter som fogats till det.

45 §

Ändringssökande

I beslut som dataombudsmannen fattat med stöd av 40 § 2 mom. och datasekretessnämnden fattat med stöd av 43 och 44 § får ändring sökas genom besvär, med iakttagande av vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Dataombudsmannen

får söka ändring i beslut som datasekretessnämnden fattat med stöd av 43 §.

I datasekretessnämndens beslut kan föreskrivas att beslutet trots att ändring har sökts skall iakttas om inte besvärsmyndigheten bestämmer annat.

46 §

Vite

Dataombudsmannen kan förelägga vite för att förstärka skyldigheten att lämna information enligt 39 § 1 och 3 mom. och beslut som fattats med stöd av 40 § 2 mom. och datasekretessnämnden för att förstärka skyldigheten att lämna uppgifter enligt 39 § 1 mom. och beslut som fattats med stöd av 44 §, på det sätt som anges i viteslagen (1113/1990).

10 kap.

Särskilda bestämmelser

47 §

Skadeståndsskyldighet

Den registeransvarige är skyldig att ersätta den ekonomiska skada eller annan skada som tillfogats den registrerade eller en annan person av att personuppgifter har behandlats i strid med denna lag.

I fråga om skadeståndsskyldighet gäller i övrigt vad som bestäms i 2 kap. 2 och 3 §, 3 kap. 4 och 6 § samt 4, 6 och 7 kap. skadeståndslagen (412/1974).

48 §

Straffbestämmelser

Om straff för personregisterbrott bestäms i 38 kap. 9 § strafflagen och om straff för dataintrång i personregister i 38 kap. 8 § strafflagen. Straff för brott mot den tystnadsplikt som avses i 33 § utdöms enligt 38 kap. 1 eller 2 § strafflagen, om inte gärningen skall bestraffas enligt 40 kap. 5 § strafflagen eller strängare straff för den bestäms på något annat ställe i lag.

Den som i strid med denna lag uppsåtligt eller av grov oaktsamhet

1) försummar att iaktta vad som bestäms om angivande av ändamålet med behandlingen av personuppgifter, uppgörande av registerbeskrivning, lämnande av upplysningar om behandlingen av uppgifter, rättelse av en uppgift i ett personregister, rätten att förbjuda behandling av personuppgifter eller om anmälning av uppgifter till dataombudsmannen,

2) lämnar en datasekretessmyndighet en oriktig eller vilseledande upplysning i ett ärende som gäller behandling av personuppgifter,

3) bryter mot bestämmelserna om skydd av personuppgifter och om utplåning av personregister eller

4) bryter mot lagkraftvunna föreskrifter som datasekretessnämnden givit med stöd av 43 § 3 mom.

och därmed äventyrar den registrerades integritetsskydd eller hans rättigheter skall, om inte strängare straff för gärningen bestäms i annan lag, för *personregisterförseelse* dömas till böter.

49 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

11 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

50 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 199 .

Genom denna lag upphävs personregisterlagen av den 30 april 1987 (471/1987) jämte ändringar. Bestämmelserna om definitioner på massutlämnande och känsliga stickprov i den upphävda lagen tillämpas alltjämt till och med den 24 oktober 2001 till de delar som det hänvisas till dem i annan lagstiftning.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

51 §

Övergångsbestämmelser

Sådan behandling av personuppgifter som har påbörjats innan denna lag träder i kraft skall motsvara kraven enligt denna lag senast den 24 oktober 2001.

Om det i annan lagstiftning hänvisas till den personregisterlag som har upphävts genom denna lag eller till bestämmelser i nämnda lag skall hänvisningen anses gälla denna lag eller motsvarande bestämmelser i denna lag.

2.

Lag

om ändring av lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 27 maj 1994 om datasekretessnämnden och dataombudsmannen
 (389/1994) 1 § 1 mom. samt 2 och 5 § som följer:

1 §

För behandlingen av ärenden som avses i personuppgiftslagen (/) finns i samband med justitieministeriet en datasekretessnämnd och en dataombudsmannatjänst.

— — — — —

2 §

Datasekretessnämnden skall

1) behandla och avgöra ärenden i vilka den enligt personuppgiftslagen skall besluta, samt

2) följa behovet av att utveckla lagstiftningen som gäller behandlingen av personuppgifter och ta nödvändiga initiativ.

5 §

Dataombudsmannen skall

1) behandla och avgöra ärenden som gäller behandling av personuppgifter så som personuppgiftslagen föreskriver samt sköta övriga uppgifter som följer av personuppgiftslagen,

2) följa den allmänna utvecklingen i fråga om behandlingen av personuppgifter och ta nödvändiga initiativ,

3) sköta den informationsverksamhet som hör till ombudsmannens verksamhetsområde, samt

4) sköta det internationella samarbete som har samband med behandlingen av personuppgifter.

Denna lag träder i kraft den

199 .

3.

Lag**om ändring av 38 kap. 9 § strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 38 kap. 9 §, sådant detta lagrum
 lyder i lag 578/1995, som följer:

38 kap.

Om informations- och kommunikationsbrott

9 §

Personregisterbrott

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) behandlar personuppgifter i strid med personuppgiftslagens (/) bestämmelser om ändamålsbundenhet, allmänna förutsättningar för behandling, personuppgifternas relevans och felfrihet, känsliga uppgifter, personbeteckning eller behandling av personuppgifter för särskilda ändamål,

2) genom att till en registrerad ge felaktig eller vilseledande information hindrar eller försöker hindra honom att utöva rätten till insyn,

3) i strid med 5 kap. personuppgiftslagen översänder personuppgifter till stater utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

och därmed gör intrång i den registrerades integritetsskydd eller åsamkar honom annan skada eller betydande men, skall för *personregisterbrott* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Nådendal den 24 juli 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Justitieminister *Jussi Järventausta*

2.

Lag**om ändring av lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 27 maj 1994 om datasekretessnämnden och dataombudsmannen
 (389/1994) 1 § 1 mom. samt 2 och 5 § som följer:

Gällande lydelse

1 §

För behandlingen av ärenden som avses i personregisterlagen (471/87) finns i samband med justitieministeriet en datasekretessnämnd och en dataombudsmannatjänst.

2 §

Datasekretessnämnden skall

- 1) behandla och avgöra *de* ärenden i vilka den enligt personregisterlagen skall besluta,
- 2) *behandla frågor som hänger samman med personregister och som är principiellt viktiga för tillämpningen av lagen*, samt
- 3) följa behovet av att utveckla personregisterlagstiftningen och ta nödvändiga initiativ.

5 §

Dataombudsmannen skall

- 1) behandla och avgöra ärenden som gäller personregister så som 33-36 §§ personregisterlagen stadgar samt sköta övriga uppgifter som följer av personregisterlagen,
- 2) följa den allmänna utvecklingen i fråga om personregisterpraxis samt ta nödvändiga initiativ,
- 3) sköta *om* den informationsverksamhet som hör till hans verksamhetsområde, samt
- 4) sköta det internationella samarbete som har samband med personregister.

Föreslagen lydelse

1 §

För behandlingen av ärenden som avses i *personuppgiftslagen* (/) finns i samband med justitieministeriet en datasekretessnämnd och en dataombudsmannatjänst.

2 §

Datasekretessnämnden skall

- 1) behandla och avgöra ärenden i vilka den enligt *personuppgiftslagen* skall besluta, samt
- 2) följa behovet av att utveckla *lagstiftningen som gäller behandlingen av personuppgifter* och ta nödvändiga initiativ.

5 §

Dataombudsmannen skall

- 1) behandla och avgöra ärenden som gäller *behandling av personuppgifter så som personuppgiftslagen föreskriver* samt sköta övriga uppgifter som följer av *personuppgiftslagen*,
- 2) följa den allmänna utvecklingen i fråga om *behandlingen av personuppgifter* och ta nödvändiga initiativ,
- 3) sköta den informationsverksamhet som hör till *ombudsmannens* verksamhetsområde, samt
- 4) sköta det internationella samarbete som har samband med *behandlingen av personuppgifter*.

Denna lag träder i kraft den 199 .

3.

Lag**om ändring av 38 kap. 9 § strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 38 kap. 9 §, sådant detta lagrum
lyder i lag 578/1995, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

38 kap.

Om informations- och kommunikationsbrott

9 §

9 §

*Personregisterbrott**Personregisterbrott*

Den som i strid med personregisterlagen
(471/87) eller stadganden eller bestämmelser
som har utfärdats med stöd av den

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) i personregister inför uppgifter om personer som inte har någon saklig anknytning till den registeransvariges verksamhet,

1) behandlar personuppgifter i strid med personuppgiftslagens (/) bestämmelser om ändamålsbundenhet, allmänna förutsättningar för behandling, personuppgifternas relevans och felfrihet, känsliga uppgifter, personbeteckning eller behandling av personuppgifter för särskilda ändamål,

2) i personregister inför känsliga uppgifter,
3) genom att till en registrerad ge oriktig eller vilseledande information hindrar eller försöker hindra honom att utöva sin rätt till insyn i personregistret,

2) genom att till en registrerad ge felaktig eller vilseledande information hindrar eller försöker hindra honom att utöva rätten till insyn,

4) använder personregister eller uppgifter i registret för andra ändamål än de som bestämts enligt lag,

5) lämnar ut personuppgifter ur personregister eller

6) samkör personregister

3) i strid med 5 kap. personuppgiftslagen översänder personuppgifter till stater utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

och därmed gör intrång i en registrerads integritetsskydd eller åsamkar honom annan skada eller betydande men, skall för person-

och därmed gör intrång i den registrerades integritetsskydd eller åsamkar honom annan skada eller betydande men, skall för person-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

registerbrott dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

registerbrott dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Denna lag träder i kraft den _____ *199 .*

